خطای نامه
تعلیق ١٢
اوراقه ... ترکی

١٥٥ ورقدر

آباجوغه

4188

قد وقف هذه النسخة الشريفة سلطاننا الاعظم والخاقان المعظم مالك البرين والبحرين خادم الحرمين الشريفين
السلطان ابن السلطان السلطان الغازي محمود خان وقفا صحيحا شرعيا حرره الفقير احمد شيخ
المفتشين باوقاف الحرمين الشريفين عفي عنهما

مراد بو کتاب خطای نامه‌دن بلکه خطای مملکتنک ضبطنی که طریق
عدله مناسب کل خیانتدن وخللدن من کل الوجوه نه وجهله خلاص
اتمشلردر

کتاب خطائی نامه

جمله اشیا حقه مسبح درکه   وان من شئ الا یسبح بحمده
خداوند منزه پاک بی عیب   که عالمه شهادت وردی ازغیب
نه وصفه که اوقوره شریعت   انک سرینی دیر اهل طریقت
انک اوصافنه وارمق سبیلدر   ایرشمک ذاتنه ممکن دگلدر
کمی دیدی صفات حق ندانند   که حقک ذاتنده جون ابلهانند
کمال معرفت دریا غرقناک   انکچون دیدی کمل ما عبدناک

نعت

محمد اول که انکا دیدی لولاک   سنک ایچون درر دوران افلاک
نه بدعالم که نور پاک ایدی اول   مشرف اولمشی لولاک ایدی اول

وجودی مایه بودفلکدر   صورتده جون بشر معنی ملکدر
بمعنی جون ملک صورت بشردر   نه معنی ملکه تاج سردر
اشول معنیدن اتی دیدی مولی   که اول خط بحق اولدی اولی
کتاب عالم و آدم اوقودی   معانی جمع قلدی سوز سردی
شریعتنی رباطی قلدی محکم   طریقتنی قودی آراده مدغم
حقیقتنی میان بردو نهاد   جو اودکبی میان سنک و پولاد

در مدح امیر المومنین ابو بکر صدیق رضی الله عنه

خواجه اول که اول یاریدی   یار غار سید ابراریدی
اول دوتردی طاشی اغزنده مدام   تا که ذکر حق دینلکی بردوام
حق بولنده صاحب اسراریدی   ثانی اثنین اذ هما فی الغاریدی

در مدح امیر المومنین عمر الفاروق رضی الله عنه

اول که اودین قبله صراطنی کزر   وار در اول از قول پیغمبر عمر

اول که اوکدن خلعت دار السلام ۰ اکا و بردورلر زهی عالی مقام

در مدح امیر المومنین عثمان ذی النورین رضی الله عنه

سر احمد اولدی عثمان در جهان ۰ احمد ایتدی سن رفیقسن در جنان

کیجه کوندز قاری قرآن ایدی ۰ هم حیا ایله مزین جان ایدی

در مدح امیر المومنین علی المرتضی رضی الله عنه

شهر علم جون سید ابرار ایدی ۰ اکا باب اول حیدر کرار ایدی

لحمک لحمی ایله همدم ابدی ۰ جون مدام اول سیده محرم ایدی

در مدح سلاطین روم

غیرکمسنه لر مدحنه فائده لانق اولا بو شهریار اسلام پناهک که جد اعلاسی ممدوح و مذکور سید انبیا علیه الصلوة والسلام اولمشیکن ایله که بیوردی نعم آدا تشیم پادشاه قسطنطنیه فتح ایده دبو و بو فخر و فضل کافی در سلطان روم اولجون

جمیعی سلاطین روی زمین اوزرنه الی یوم الحشر والقرار زاد الله عمره وسلطنته فرد بو فلک دوراندکجه هم زمین داخی قرار امرکا اولسون مطیع شاهان عالم شهریار

در مدح سلطان سلیمان شاه زاد الله عمره وسلطنته

توبی ای علم تو بر فوج فواید سرور ۰ توبی ای حلم تو در موج شداید لنگر

نه در اقوال تو بکذره خطا یافت عقل ۰ نه در افعال تو بکذره زلل دیده بصر

نیست از هیبت تو ظلم وستم تهمت نه ۰ نیست با بغت تو آز و امل حرمت بر

بر سر راه وجود تو فلک کرده مقام ۰ در کمینگاه حسود تو اجل جسته مقر

نصرت دین توبی ای آیت فضلت منصور ۰ عصمت حق توبی ای آیت عدلت مظهر

مملکت را بتو داز تو قوی تر خسرو ۰ مکرمت را بتو داز تو سخی تر سرور

ای جهانبان زتو شد چشم اهالی روشن
شه سلیمان زتو شد قسم افاضل اوفر

ظلم ایام خجل گشت ز تیغ تو چو زر • کشت اسلام ز عدل تو قوی دل چو هنر
خفته از هیبت تو فتنه و شر خسته جگر • رفته از صولت تو ظلم و ستم بی بن و سر
کیست جمشید بر دولت تو یک بنده • کیست فغفور بر همت تو یک چاکر
نوع احسان همه بر خاطر تو جسته گذر • جمع شاهان همه در خدمت تو بسته کمر
بذل و بخشش ز تو یابد ثمر عقل و هنر • فضل و دانش ز تو یابد بعطا زر و گهر

بو کتاب چین و ماچین دیار احوالن بیان ایدر

یعنی خطایی لرنه و جمله مملکتنی ضبط ایدوب من کل الوجوه اهل خطانیدن فوز تا رشنلر در بر مقدار بیان ایلدم سبب جمع ایلمکه اول واقعه‌های غرایب بو ایدی که سر کشته بدرگاه عالی خیر و اسلام پناه غازی الحق والدین سلطان الحرمین الشریف سلاطین ایران مع توران اطراف و جوانب عالمدن غرایب تحفه‌لر ایله گلورلر و بو فقیر کم بضاعت دخی ملک چین و

فرد

ماچین و خطا و ختن دیارندن رسوم غریبه و آیین عجیبه تحفه گتوردم
پیش شاهان تحفه گرک نفیس • تحفه سزا اولمیه لا اخسیس

حکایت

جم دیو بن وار ایدی بر پادشاه • دور مشیدی جام جم گیتی نما
حکمت اهلی صنعت ایلدی آنی • گوستریر عالمده موجود نسنه‌نی
چونکه اول جام تیره اولسه یاسدن • شه دخی غمگین اولوردی آنسدن
بیوروردی که دانایان اول فن • ایدرلر بیلدوکی علمله روشن
چو روشن اولسه اول جام دل افزای • نمودار ایدی هب اشیا به ازجای
پس حکیم اکا جام آب دیدی • منجم اکا اسطرلاب دیدی
گوزنکی دیدی اکا هم بری راست • نشیله روشن گوردی آنچه خواست
حاصلی علمله سو بلیدی بسیار • ولی آسان دگل بو امر دشوار
بسی سو بیلدیلر بر نوع ازینها • دگلدی جام جم فخر نفس دانا

چو نفس تیره روشن قلدی انسان	کورونر جمله آفاق یکسان
جوان اولدی اندر نفس کامل	اولورا اول کل موجوداته شامل
حقیقت بل اکرچه آدمست او	چو عارف اولدی خود جام جمست او
اکر بیلدک نفسنی و تانسن پاس	سن اول کندو نفسنک نیک شناس
که آنده کوره سن سن اکه عالم	ولی صورتیله معنیسی بردم
بو لک علم در اکر سن ای بلرسن	چو ذو القرنین اولوسن کر بلرسن

فرد

جون که آجدک سر کوزینی دیده ور	سر طرف سیر ایله خورشید و قمر

نثر داخی باعث اولیدی که سمرقند پادشاهی مرحوم الغ بیک سلطان که مولانا علی قوشجی یک خواجه سیدی آسلان کوندردی ایلچی ایله خطایه زیرا که خطایده ارسلان غایتده معتبر در و ایلچیه اصمرلدی که سرشته که کوره سن و

بلکه سن بازغل که اول مملکتک تمام اوضاعی عجایباتندن در دیو ایشتمشم نقل کفر کفر دکل قلندر کوردکن سویلر حقا که عجایباتندر

فرد اسیر اولسک اکر چین کافرینه
داخی بکرک که نفسنک شو ملعنه • این مرغ ضعیف ناطق است
رباعی از برای بشست سلیمان زمان و هنر بر دوران

ای قلدی نهان ز سایلت خان خطا	در و بزه احسان و تمنای عطا
چون اولدی دولت بمر کز عدل محیط	زان صورت جیفنی خط ابلدی خطا

فصل در بیان تقسیم دنیا

ایکی بیانده که دورت پاره مملکت مسلمانلق درایرانده ونورانده دنیانک اوزناسنده مسلمانلق باقی کفار دولابیسی اول ممالک که مسلمانلق در اول دیار عربستان ایکنجی ملک روم اوچنجی مملکت عجمستان بو جمله ملک ایرانده در

دیر پاره ملک توراندر چیچوک اول تا سیدر اکا ترکستان
دیرلر و بو جیحونه آمو صویی دیرلر اول صو فاصله دوشمشدر
بو طرفنه ایران دیرلر و اوته جانبنه توران دیرلرکه
ماوراء النهر و ترکستاندر و بو ماوراء النهر اوتی و صویی
بول یرلردر و باغی و بوستانی و اکینی آقار صودندر
و هپ کویلرنده حولیلرنده دکرمن صولاری آقار و بو
چشمه لری اول دیارک اصلی بلمز و ترکستان هپ بویله
و اول مملکتلرک طاغی و دوزی هپ ییلادر و چایر
و چمن و آب رواندر تا سرحد خطای و ختنه دک یعنی
چین و ماچین کلنجه زراعت متصله در تا مشرق دکزینه
وارنجه که اکا دریای اعظم دیرلر و خطایده دیواری
یاپانده اوتارمق رسم دکلدر زیرا هیچ یر خالی و

بوشن

بوشن یر بولنمز و سرنه که طاغلر و شهرلردر دنیانک اوتاسنده
در چکلمش تا مشرق دکزی کنارنه دک اکا دریای اعظم دیرلر
و جانب شمالی دنیا دیبدر صحرادر طاغ سز و شهر سز الا
قاف طاغی بر طرفدن دکزدن چکمش و کوشه سی قلماق
صحراسنه متصل اولمشدر و شویله نقل ایدرلرکه اسکندر
ذو القرنین یاپدیغی سد اورادهدر و اول سدی یاپلمزدن
اوکدین قاف خلقی اول بولدن خطایه کلورلرمش
کروه کروه مرغ سر و زاغ سر و سک سرلر و قانتلو باشلولر
و عورتلر شهری و بونلرک امثالی عجایبات قافدن
اول یولدن کلمشلردر و شهرلرکه اول یولده در و اول شهرلرک
کلیسالرنده اول قاف خلقنک صورتلرینی التونلو و کمشلو
و غیره عالی صورتلر دوزمشلردر و خطاییلرک قانونی

و قاعده سیدر که هر گروه و هر طایفه هر بولدن که کلورسه
اول بولک کلیسالرنده اول طایفه نک صورتلرینی تصویر
ایدرلر مثلا رستم صورتن اول بولدن که کتمشدر و نیره
دک وارمش ایسه اورایه دک صورتن یازوب تصویر
ایتمشلر و غیر اطرافده رستم صورتی یوقدر و دنیانک
جنوب جانبی هند واقع اولمشدر و جمیع خرابن
دریای عمان احاطه قلمشدر بلکه اکثر دنیایی عمان احاطه
ایتمشدر و محیطه اولاشمشدر والله اعلم

در بیان فاصله میان ایران و توران

و نهایت ملک عجمده بر صو وار اکا جیحون دیرلر مذکور
اولوندی که اول صو فاصله دشمشدر بو جانبنه ایران
دیرلر و اوته طرفنه توران دیرلر و شول که ممالک توراندر
جیحونک اوته جانبنه اول بخارا و سمرقنددر و بونلرک جانب
شرقیسی بدخشان و ترکستاندر و جانب شرقیسی بدخشانک
کشمیر واقع اولمشدر و طرف شرقیسی ترکستانک ختن
واقع اولمشدر و طرف شرقیسی کشمیرک و ختنک ممالک خطادر
یعنی ملک چیندر تا مشرق دکزینک کنارنه وارنجه و اول
دکزینک اوته سندن نگسنه خبر ویرمدی و اول دکزدن خان
بالغدن بارم کونلک یولدر و خان بالغ خطاینک تختیدر

خطایی

بس که ایشتدک صفت روم و چین	سنداخی کل ملک خطایی بیین
تا که بیله سن که عجایب نه در	بو نجه تسلسل بو غرایب نه در
نیجه سنه ضبط اولنن ملک چین	نیجه ممالکده بزیر نگین
جمله خیاندن قوتلمش بکل	بلکه خیانده بولنمشدر کل

الله تعالی و تقدس اول خالق کل شیء و رازق کل حی که مشرق

طرفنی ملک چینله مزین ایلیوب رفعت ویردی وچندین
هزار چینی لعبتلرینی اطراف وجوانب هر شهرده و
کوشه وکنار هر نکارخانهٔ چینی ده جلوه یه کتوردی فرد

اول که کندن کوسترر خوبلر رخندن همچو ماه
اول قلور عشاقه کوزندن خوبلره نکاه

اول علیم که مملکت ضبطنک علمن آنلره ویرمش قلم ایله
تا بحدی که مملکتی خیانتدن وخاینلردن کلیاً قورتارمشلر
زمان آدمدن بو زمانه دکنجه آنده وایلنق قالمدی
جمله دن عجب بوکه اکر خطای پادشاهی آرادن کتسه
اکر بربک داخی انک یرینه اوترمقده توقف اولونسه
برقاج یل خلقه ومملکته برنسنه‌جه ضرر وخلل کلمیه سبحان
الله قانونلرینه بک یاپشدقلر ایچون شول حدده دک

بکلرندن

بکلرندن قانون قومشلردر که قلیچی قانونلردن تجاوز قیلمز وسایر
خلقده داخی بو اسلوب اوزرنه در لمؤلفه

خط بی نامه‌نی آغاز قلدم • معانی کنجی در باز قلدم
ساغی صولی ز خوبان خطایی • ایشی یوقدر بجز خود دلربای
همی سیمین بران تنک فرجام • همی قبلسز محلق نازک اندام
همی چشمان نرکس یوزی چون کل • همی اینجه بیل [illegible] صاچی سنبل
همی خورشید یوزلو وپری زاد • بو تنمز هم نظیری آدمی زاد
همی شیرین طودقلو بابلاغت • همی طوطی مقال اندر فصاحت

بابلره تعدادنده ما فی الابواب اجمالا بیان ایلدک
بوجه‌تما ما حصل معلوم اولنسون دیو باب اول
خطای یوللرینک بیاننده وملک خطای دولابنی خندق
ودیوارلری ومنزللری منفصله ومنزل بکجیلری متعدد وبرالغو

بولدن برکونده دشمن خبرن بیلورلر عجایب اول که بر آیلق
بولدن نه طایفه دن اولدغنی دخی معلوم ایدرلر و اول
دشمنه کوره یراق تدارک ایدرلر **باب دوم**
مختلف دینلری بیاننده و دین محمدی علیه السلام
هیچ دینلردن خطای کعزه سی اعتقادنده دخی ابوابدکی
و خطایی لر شکونی دینده بوز دیرلر و شکونی
آدلو بر پیغمبر وار ایدی دیرلر و خارق عاداتک آیذن
منقول در **باب سیوم** بیان ادر شهرلر و حصارلر
که یاپیشلردر و دخی یاپقده درلر و تزئینله محله لر
و بازارلر و دیوانگاه لر و دخی آته و آرابه یام خانه لر
و کلنه وکندنه و دخی بونلرده منافع لر که حاضرلمش لردر
باب چهارم بیان ادر عسکرلرکه اول شهرلرده

قوشلر و دخی ورزشلری اول عسکرلرک سپاهیلکده
و آتلرینی تیمار قلوب دوامله بکلری ملازمتنده حاضر
دورب غیر خدمتنه قارشمدقلری و داخی کلی عسکر
اونار اونار اولوب بلکه کلی خلقی و متصل اول عسکرلری
متقن ایشلره بیوروب و قواعد و قانونلری اوغراشده
باب پنجم بیان ادر خزینه لرکه اول
شهرلرده قونمشلر التوندن و کمشدن و بهار آتشدن
و اطلس و کمخا و تافته و کرباس غیره دن و دخی مغازه لر
برنج و بغدای و فندق و عناب و کردکان و اودون
و صمان و غیره دن و دخی بر آلتی بلده اول خزینه لر
و مغازه لر دور ایدوب تمام اولور و دخی دخل و خرج نه
بوزدندر **باب ششم** بیان ادر تخت و سلطنت

وحکملری ومهرلری وسرای ودیوان ودیوانگاه ودخی
طاشره اولان بکلرک دیوانگاه لری وسرای ایچنده کی
قزلر وخادملر ایچون دیوانگاه لرکه مراتبیله مرتب اولنمش
اولنورب تمامی ملک چین مصلحتن کوروب وشکایتجی لر
کاغدلرن دکلیوب ومنقح ومختصر ایلیوب کاغدک باشنده
یازوب خاقان چین نظرنده عرض ایدوب دونارلر
ودخی اول قزلر وخادملر سرایده فاتح بک ایدکن و
دخی اول سرای ایچندن اول قزلر ملک چینی نه وجهله
ضبط ایلدکن ودخی برار خادملره مملکت ویروب
سرایدن طاشره کوندروب ونه یوزدن مملکت ضبط
ایلمک بیوردغن ودخی فاتح بیک عسکر قاپولرن
وسرای طاشدن بکلدکن وفاتح بیک عسکر سرای ایچنده

تخت

تخت بکلدکن ودخی اول سرای فاتح حصاد ایدکن ودخی عجایب
قپولر وغرایب دربند ودخی اول قاپولرده عدل طاولی قودقلرن

باب هفتم

بیان ادر خطای زندانن و
العیاذ بالله ودخی ارلر ایچون آبرو وعورتلر ایچون ابرو
ودخی زندان وزندانبار مصلحتی آنلر یاننده جمیع امور
ملکیه اوزرنه مقدم در اول اجلدن که قاآن اینشی بر بوده عظیم در
وآنلره باننده زیاده عظیم در ودخی کل امراکه بو بنله زندانه
کیروب زندانبلر نهمات تن کورر لر هر بر بینه پایه سنجه
زندانده دیوانگاه لر وباغلر وبوستانلر ودخی آدملری
صندق ایچنده حبس اتدکلرنه زنجیر وبندیله الله تعالی شهید در
وکفی بالله شهیدا ودخی مفتی لری سرکشینک ونه کوره
قتلنه وقصاصنه صورت یازدقلری وبنه زندان

ایچنده دیوانخانه لری وقانونن مهندسلری و بلده برکره خاقان
چین قصاص ایچون بنفسه تفتیش قلدوغنی و دخی اول کون
اولدرجک کمسنه یی اوچ بلدن صکره اولدرمکن و دخی مقتول
لر باشن بر برینی برصندقجه ده بکتدکلرن و دخی بلده برکره
اوچ یللق محبوسلردن زندانی پاک قلوب کروه کروه دفع ایلدکلرن
باب هشتم بیان ادر خطاییلرک بلده برکره
بیراملرینی قیش کونی کونش دندوکی آیده ایدوب و اول
کون خاقان چین کل امرای وجمیعی ایلچیلرکه اطراف
وجوانب عالمدن کلمشلر قونقلابیب عیش ونوش ایلدکلرن
باب نهم بیان ادر اون اکی قسم خطای
مملکتن یعنی چین وماچین ویارن وهر قسم آدی نیدکن
وشهرلرکه هر قسمده در وهر قسمده نه متاع حاصل اولور

منثل مسک وریوند وفغفوری ومرواریدویاقوت وپیروزه
وزر ونقره وغیره باب دهم بیان ادر دکون
وعیش ونوشلری ویمشلو آغاجلر باش وبوزلرینه
دوقنوب وکودلرنه دولاشوب وکوچ باغچه لر
الوان الوان یمشلر الدوغی قلدوغی ایلرکه برنجدن دوزرلر
وموزون بند قدان لر ونعمتلر وکل لر که اول دیاره
مخصوص در وامنیت که اول مملکتده در غیر ممالکده یوقدر
باب یازدهم بیان ادر خرابات وخراباتیلر
واستسقا مخصوص خرابات لردر وتکلک آدملر وتکلکدن
علوفه ییینلر خراباته وارمزلر اکر بلنورسه باشن اوراده
کسرلر ودخی خراباتده انجه تلف ایلیوب جوردلر غیری
طایفه دن اولوب وحال لری کویکدن کونی اولدغی

برنج بیان اولنور ودخی معلم خانه لر سازاهلنه وآواز
اهلنه وجان بازلق محبوبه قزلازه مخصوص در وعورتلری
عفیف وستیره ودزه کوزلو ونرکس کوزلولری قزل یکرلو
وبیاض صورتلو ودخی مجنون ومصروع اولدیارده اولمانوق و
اثر جن اولمدغی طریق تسخیر کبی باب دوازدهم بیان
ادر عجایب هنرلری وغرایب علاجلری ودخی طوب
بازلق وصورت بازلق غیر ممالک عکسیدر ودخی علم
نجوم وهیئت آنلر قتنده غایتده معتبر در ومنجملر وکاملری
بیل لربله جلسده اوتورمق علم ریاضی اولدغی اجلدن
وداخی احکامده شنبه سز موافقت بلنوب وتقویم
احکامی مطابق اولورمی دیو ودخی یل باشنده فرینه
تقویمله طولدغی ومملکتنه تقویم اوشلدکی وبخوربله وقت

وساعات کوزندکی عامه اکوت ایچون وعبرتلره ومنا علره
علامانلری وشعر ومعما ولغزلری باب سیزدهم
بیان ادر مقنن خطای کیمیدکن واول قانونی قبوب
ضبط قلدوغنه سبب نیدکن وفاج یل برعورت
خطابده بگلک قلدغی واول عورتک سرای بناسی وصورت
وامراسی ودیوان خلقی ودیوانکاهی هپ طاشدن
بونلمش هپ حاضر دوربور باب چهاردهم
بیان ادر خطا طکاه لر ومدرسه لر نعل کفر کفر دکل ومعلم
خانه لر هپ خلق مصلحتنه کیجه وکوندز قسمت اولونمش
خصوصا پادشاه که برساعت اول قسمتدن تجاوز قلمز
باب پانزدهم بیان ادر اطراف وجوانب
عالمدن کلن خلقی سندن وتحفه لرن واسلان وپارس

ودوه قولنق وغیره وخطاییلر اسلانه طیدیغی **باب شانزدهم**
بیان ادر قلماقلر آلتی کره یوز بیک کافر اولوب قبچاق
صحراسینک مشرق اوجنده وخطاییک یعنی چین ملکنک علی وسعه
آلنوردر وهریل یکرم بیک قلماق نوبتیله پیشکش چکوب
خاقان چیندن بخشش آلدقلری ومتاع که آنلردن حاصل
اولان ودخی شرقی کافرلردندر اُجَدْ وجُرجَتْ وغیره
تبت کبک لری وتبت اصل اولکیدن ومعاشلری
خاقان چیندن ونوع نوع هندلرکه شرق هندندن
کلورلر ومتاع که انلر کتوررلر **باب هفدهم**
بیان ادر زراعت یعنی اکنلری وقحط ومعاش قیمت
اولدغنه واو دشوب شهرلری یقدغنی وحکمتیله دوا
ایلیوب دفع ایلدکلری وذکر منلری واودن عجایبن

فصل نقل کفر کفر دکل حاشا انلر اعتقاد ایدنجه
کعبه لری وبعضی حاجیلری افراطله ریاضت چکوب
طاغدن طاغه اوچملری وحبس نفس ایتدکلری وذکرندن
بولندن نفس اوردقلری وباباسلر ارلردن وعورتلردن
وبت طایفه جهلا اتش دیو یازلمش خطاییلر کتابنده
وکفار مشرقک صحراسی وشهرلوسی تمام میللی اسلامه در
باب هجدهم بیان ادر التون وکمش وپول و
کاغد پول یرینه چکوب واری وعورت سبب
صراف اولوب وشهرلو وشهرنشین وبیت المال
وانجه کسمک رسم اولمیوب وطوب اوتی دزمک عادتن
اولدغنی **باب نوزدهم** بیان ادر قانون وقواعد
ساقلمه‌سن وبرسوزی اکی کز سویلمک وبرایشی اکی کز

بیورمق بوقدر واگر اکی گز دنلورسه ویا بیورلورسه
انتقام ادرلر فوت قانون قورقوسندن و اوغل آتا به
وآتا اوغله بوز گورمک ورحم ایلمک یوقدر

باب ششم

بیان ادر نگارخانهٔ چینی و تکلفلری لباسلرینی
وچوقلغنده وعجایبات نسنه لر کاغددن کسرلر و
دوزرلر وغرایب رسوملری موتی گنوزمکده

مثنوی

بو جهانی برگوزل بل خوب رو	گندوسن تزیین ایدر اول [illegible]
مکر وشیوه کوسترر اول بیشمار	تزیینت ایلر ارتنی برکنار
چون بولورسه خفته ارن ناکهان	تیز هلاک ایلر همان دم بی کمان
ساکه پند اولسون عزیزا حذر	قان ایچن مکاره دن قلغل حذر

باب اول

بیان ادر خطای یوللرین
اسلام دیارندن قوزودن اوچ یول واردر بری
کشمیر یولی وبری ختن یولی وبری مغولستان یولی یعنی
جغتی مملکتی وختن وکشمیر یولی سبب ایلدن ایله اوتی
وصوبی بولدر الا اول باشده اون بش کونلک
یول اوتی وصوبی آزدر ولیکن برمنزلده آدم بونجه
قازلسه وداخی اکسوک بلکه برقارش مقدار داخی
قازلسه صو چقار واول که مغولستان یولیدر یعنی
ملک جغتی کرزالو یولدر تیمور خان اول یولدن قصد
ایلمش وارمغه وبیورمش که برمنزلده برحصار
یاپمشلر وپیشتر بر عسکر قومشلر تا حصاری بکلیو
واکن ایلیوب ترکه جمع ایلیه لر تا که عسکر کلدکی وقت
مضایقه چکمیه لر بو بله یراق ایلیوب حاضرلنمش ایکن
عمر وفا ایلمیوب اجل ایرشدکده تختر ایلیوب

دیمشدر که بز بو نجلاین خطای کافرستان واویغره
دقلماق وتبت کافرلرین تیوب ممالک اسلامه
قلیچ چکلدک دیو بو حسرتیله جان ویرمش نظم

اول که عالم وار بده چکمنده خویش ۰ توتیا اولدی زمینده تنی اوش
اول که ایدردی فلک سبزنجه فان ۰ آکاده تیغ اجل قلدی همان
اول که بر چرخ فلک سیرمی بسود ۰ قلدی هم خاک لحد نا چیز وجود

بعده جیحون کنارندن تا خطای سرحدنه دک
اوچ آیلق یوللر تا دربند سنگجیه وارنجه وبو دربند
الی طاغ آراسنده بر حصار یاپمشلر تو براغدن شویله
که جنکله آلنماق ممکن دکل زیرا که غایتده صرب واکی
طرفندن خندق ودیوار چکمشلر قاج آیلق وبو خندق
ودیوارک بربر منزل مقدارنده بر حصار یاپمشلر

جمیع

جمیعی نسنه دن معمور وایچنده عسکر قومشلر در توپچی
بکلمک ایچون وطوب وتفک وغیری یراقلر هب حاضر
وبو خندق ودیوار وحصار بو ترتیبله ایتمشلر آلتی
آیلق قوزودن واکی باشن دکزه اولاشدرمشلر
وآلتی آیلق دخی دکز طرفندن بربر منزلده بر حصار
یاپمشلر جمله نسنه دن معمور وایچنده عسکر قومشلر
توپچی بکلرلر وطوب وتفک وغیری یراقلر جمله حاضر
وبو حصارلر هب اون اون در وهر اوننده بر بیوک
حصار وار در وهر اون بیوک حصارده بر بیوک
شهر یاپمشلر در وهر اون بیوک شهرده بر معظم شهر
یاپمشلر وتمام خطای دولایسی بو ترتیبله مضبوط
وعسکرلری دخی بو حصارلرک حالنه وشهرلرک مقدارنه کوره

بو ترتيبله قونلمش و دشمن آنلره هيچ وجهله قادر دكل اكن
احتياط ايچون صقنوب ضبط مملكته شونبله كوسترمشلردر
و بو ضبطك تفصيلی برنده بيان اولنور و داخی بو كچو
دربند دندر ابتداسی خطای ايچنده هر منزلده حصار
ويا شهر منزلدن منزله دك ميل لر ابتداسی داخی
خطايك ايچنده و دولايسنده نه مقدار واريسه و بو
ميل لر طاغده و دوزده شونبله يا بمشلر هب بربرنه
كوزكوردبجی لر متعدد بكلرلر واكر بر طرفدن دشمن بلكورز
واكر كوندز اولورسه توتون ايدرلر واكر كيجه ايسه
اودكنتورورلر واول ميل لر اوزرنده دشمن خبرن
برآيلق يولدن بر كونده بلورلر وعجايب اول كه بر
آيلق يردن اودبله معلوم ايدرلر كه دشمن نه طايفه دندر

مثلا اكر دشمن مشرق طرفندن اولورسه بر اود كوتوررلر
واكر شمال جانبندن اولورسه اكی اود كتوررلر وباقی
بوكا قياس ايله و همان اول كونده كه بلندی دشمن نكدر اول
دشمنك حالنه كوره براق ايدرلر و داخی اول بكجی لرك
فوت لا يموت لری بكلكدن در آيدن آيه و بروزلر و
بكجلر احوالی زندان بابنده بلنور و كيجه و كوندز بو ميل لری
بونبله بكلرلر و نفس چوزورلر و چوبك قاقرلر
واول ميل لرك نردبانی بو قدر الا اورغايدن واكر
عدو كلورسه آنلره يول بولمز وانلرك آزقلری و
صولری حاضردر واسباب و ب لری دخی جمله حاضردر
مثل طاش وتفنك وغيره كبی وخطای خان يعنی خاقان
چين نك بدی كز يوز بك عسكری واردر هيسی تفنك دارو

وطوب انداز وسبب برافله مزیّن و زرنشلو و انلرک دوزشی
محلّنده بیان اولونه **باب دوم** بیان ادر مختلف
دینلری وشنول که اعتقاد خاقان چین در الله در بلور و
کند و بی شکلونی دیننده دوز و منقول در که شکلونی بر
پیغمبردی و عیسی علیه السلم کبی اتاسز دوغمش دیرلر و
بشنجی ورقه ده شکلونه احوالی بیان اولنور و حضرت
محمده علیه الصلوة والسلام بشنجن دیرلر خطای دلنجه
یعنی جمیع آدملرک ابوسی دیمکدر و خاقان چین سرای
ایچنده سرور انبیانک علیه و علیهم السلام صورتن تصویر
ایدوب دوزمشلر جواهرله مرصّع و اول صورت بر
آلتون تخت اوزرنده اوتورمش و کمشدن بر
لوح اوکنده حسابسز فرّه نقطه کوزکر و اول صورتک

نظری لوح اوزرنه در و اگر کمسنه اول مقامه کرسه اول
صورت ال قالدرر دعایه و قالدردغی کبی اولی بی عدد
نقطه لر اول کمش لوح اوزرنده ناپدید اولور و بینه
چون اول صورت النی اشغه قوسه اول محو اولوب
گیدن نقطه لر کیرو اول کمش لوح اوزرنده ظهوره
کلور و اول صورت اشارت و تمثیل در بو حاله که چون
سید انبیا دعایه ال قالدرسه ایدی چندن نزار
امّت پریشان روزکار که عمل کاغذلری که نقطهٔ
عصیانیله سیاه اتمشلردی محو اولوردی و بینه
چون دعادن فارغ اولسه اعمال کاغذلری امّت
بینه بی عدد عصیان نقطه سیله قرا ایدرلر دیمک اولور
و بوخطای خاننه فغفور چین دخی دیرلر و خاقان

چين ديرلر وتركستان خلقى دايمى خان ديرلر و بو فغفور
چين شريف ايا ملرنى اول مذكور صورت يانينه كيروب
واول صورتنه تعظيم واكرام ايدوب واول صورتنك
تعظيمى ايچون كندو دينجه ختم ودعوت بيورر نعت

اولدى بعثندن دكل بتلر خراب • ديرلردكى دوشوب اولدى تراب
مصطفى كلدى يقين فخر جهان • حق رسولى پادشاه جاودان
مصطفى كلدى بو عالم خلقنه • بو فنه قالوردى بو عالم كنه
كلدى عالمه چون اول صدر جليل • سجده يه دوشدى چو طغدى اول جميل
استدى اول دم شفاعت امته • يلواروب ايتدى تضرع حضرته
ديدى مولى امتم آزاد قيل • جمله سينه رحمتنا بله شاد قيل
حق ديدى استدكك ويردم سكا • هم بازو قلو امتك ويردم سكا
ايلدم بخشش تمام امتك • بلكه جمله سن كمال حرمتنك

فصل وخان بالغ شهرينك طاشره سنده خاقان
چين بر مسجد ياپمش در خاصه كندو عبادت ايتمك ايچون
يلده بركره اول زندان خلقنى قتل ايدجك محلده اول
مسجده وارور واول مسجده صورت يوقدر صورت
ذكر ايتدكومزه سبب اولدركه خطا يده صورت سيز
معبد اولمز واكر واريسه داخى قيمتى يكدر ومعتبر
دكلدر واول مسجدك قبله جانبى ديوارنده آيات
كلام الله يازلمش در مسلمانلر يازوسيله وخطاى خطيله
معناسينى واضح وبيان ايتمشلر چون اول مسجده فغفور
چين قصد طواف ايلسه بر قاچ كون اوكدندن اوروج
دتوب واورجلو اول مسجده عزيمت ايدوب تخت
روانه اوتورور واول تخت روان آلتوندن در ودر

طایفه خواصدن اول تخت کنوزمسنه مخصوص در وفاج
بک عسکر جمله پیاده کومکوک دمور اکجذه مسلح وحمله سی
قلیج یالن ایدوب واومزلرینه قومشلر وخاقان چین
اوکنجه یورورلر وجمیع ملک چیندن کزیده ایدوب جعفر مثلّی
دورت بک عادیلر که غاینده بلند قامت وقوی
هیکل وشجیع خطابیلر آنلرنزلر عرض ایدوب محافظت
ایدرلر ایدی

نظم

واردی فاج بک ارلری گزین
اولمشدی هر بری از ملک چین • هر بریسی گربز و مردان کار
روز میدان دبنلو سام سوار • جمله سی آلتونلو جبه وجوشن
کیمشلر ومرصع دمور کلاه لر باشلرینه کیمشلر وباشدن
اباغه دک پولاده مستغرق اولمشلر وهپ اسلحه
جربیله مزین ومکمل وبیک کمسنه اول عادیلردن آلتونلی

یالدوزلمه قلیجلر عطاردکانی تخته سی کبی اومزلرنه قومشلر
وخاقان چین تختی اوکنده یورورلر هیبتلو وسیاستلو
وبیک داخی اول مسلح عادیلردن هپ بوزدغانلری
آلتونله یالدزله آدم باشنه بکزر قبا اومزلرنه
کتورمشلر خاقان چینک تختی آردنجه یورورلر هیبتلو
وسیاستلو واول مذکور مسلح عادیلردن بیک دخی
خاقان چین تختنک ساغ طرفنده وبیک دخی خاقان
تختنک صول طرفنده ومنقش سنجقلر ورنگارنگ
فانوسلری اول سنجقلر اوجندن اصمشلر که اگر خاقان
چین وارمقده یا کلمکده اگر کیجه اولورسه اول فانوسلری
یاقه لر و فاج عدد فیللر دخی تزیین ایتمشلر
لباسلر بله اول فیللری آلتونلو آرابه لره قوشمشلر

فيللر بونجه وارابه لر اوزرنده محفه لر دوزمشلر
وتزيين ايلمشلر ملبس خطايى اطلسلر ايله وملون اورتولر
لر ايله اورتمشلر وخاقان چين اكنده اول فيللر اول
آلتونلو ارابه لرى اول مزين محفه لرى چكرلر بدى
والعلم عند الله ودخى بيك مقدارى واردى اولا
ساززنده لركه سازلر چالارلر بدى اسلوب غريبه
وآيين عجيبه اوزرنه كه غيرى ديارلرده نه كوزلر كورمش
ونه قولاقلر اشتمشدر واول سازنده لر ساز ايليوب
خاقان چين تختنك صاغ جانبندن وصول جانبندن واول
خواصلر خاقان تختنى كوتوروب سلطنت آيين ايله
سازنده لر اراسنده پاپ پاپ يوريوب سازلر
چالارلر بدى كه انك حالتندن هر نفس جان تنذن

الوداع

الوداع ايتمكه قريب اولوردى واول خادملردن اكى سليمان
خادم آته بنوب خاقان چين اوكنده آتيله كدرلر بدى غايت
عزت وحرمت ايلدوكنه دليل ايدى خاقان چينك اسلاميه
ومؤمنلره وباقى امرا ووزرا هيبت بيان وبى طاقت
وسربرى وزرادن براذمسنه البله آرتلمش خلق اراسنده
كزلوكيجه ايله يوروجون خاقان چين اول تجمل وسلطنتله
اول مسجد مذكوره ايرشنسه صايم وباش آچوق وبالن اياق.
اول تخت روانذن اينوب يوزينى نيازيله اول مسجدك
آستانه سينه سوروب مناجات ايليه **بيت**
اول كريمك قاپوسنده هركه يوز بره . اول مقرب اولوبن هم نجه عزتلو بولا
شاه اكر دولتلو اولا سرفراز . **فرد** بوز قپوسينه قپوب قيلور نياز
بو دمو زندانده قالوبن دراز . **مثنوى** خضر آب حسرتنده در كداز

كندومى ايلمشم سوداى من • كيجه كوندز كوزرم مرجاى من
كرالومه دوشنسه آب زندكى • سلطنت بولمش اولم دربندكى
وجون باشنى اول مسجد قابوسندن قالدوره اغلايوب
اول مسجد مذكوره كيروب خطايى لفظيله سلام ايليوب
وساغنه صولنه طابوقلوب باش اندروب اسماء الله
تعظيم ايليوب يوزينى اول كلام الله آيتلرى كه محرابده
يازلمش در متوجه ايليوب وساغ اياغنى صول اياغى
اوزرنه قيوب اول كون صباحدن اخشامه دك آياغى
اوزرنه دوره واكلكولريله الله يالواروب وزارلق
ايليوب اغلايه نظم ناله ايله يارب ايله جون سبوآنى حلب
اكى عالمده داخى سندن ادرانى طلب •
ناله قيل دولاب بكلو جشم تر • تاكه بته باغ جانكدن خضر

اغلايو

اغلايو اغلايو دبه الهى سن كورورسن وبلورسن
وسن وبردك بكا بچلك بو خلق اوزرنه وبو مقدار
خلقك قتلنى بنم امرمده قودك وبن مقدور مجه احتياط
ايلدم وشرايطنى يرينه كتوردم وباقى سن بلورسن وتقدير
سنك در بيت بعضينك واردر كناهى بعضيده بوقدر كناه
ايو باتلو جمله حالن سن بلورسن يا آله • وخاقان
جين اول مسجد مذكورده اول مقولات مذكوره سويليوب
واظهار عجز وافتقار ونياز بله يالواروب واوزاق
اكلدلريله اغلايوب تازه بتازه شويله زارلق لر ايليه كه
بوركلر ياقوب وباغرلر كباب ايليوب وكوكل لر خراب
ايده وامرا ووزرا اول مسجدك طاشره سندن قوشايوب
وبنجره لردن كزلو اول حاللرى وزارلقلرى دكليوب

وخاقان چین موافقتنه موانست ایلیوب اغلاشلر زیرا که
اول قتلده آنلر دخی شهید لر و آنلر ایش دکل در بو که
خرسزلردن وخونی لردن وغیره دن بر کونه او توز بک
آدم قتل اولونه وچون خاقان چین بر یاغی اوزرنه
صباحدن اخشامه دک دوروب واول زارلقلر ایله
اغلایوب واخشام اولدقچه یوزی اوزرنه سجده
ایدوب واول سجده ده دخی شو ایله که بیان اولوندی
نوحه وزار ایله مناجاتی سوز ایله دمبدم زیاده ایلیه
راست صباحه دک وچون قوشلق وقتی اول مسجددن
چقه اول نیاز ایله وریاضت برکتیله یوزی صفای
ریاضت بولوب وچهره سندن اثر ریاضت ظاهر
اولوب بلال کبی ضعیف ونحیف اولوب وشوکت

سلطنت نظر ممتنع حقیر اولمش اولا **مثنوی**

عشق بر لحظه اکا زور ایلدی • عشق شاهی شیردل مور ایلدی

عشق براقور هم ریاضتغه شی • سلطنت سوداسیون ایلر نهی

عشق اولا هر بر شها که رهنمون • ایلر اول شهنی زمانده غرق خون

وچون ضعف وعجز ایله اول مسجددن طاشره چقاره افطار
ایدوب کیرو اول تخت سلطنت اوزرنه اوتوروب
شول آیین شوکت وقانون سلطنت ایله که کلمشیدی
ینه اول اسلوب اوزرنه اول زینتله واول طنطنه اول
شهره وسرایه واره وخاقان چین بلده بر کره سراندن
چقدوغی بودر واما هر کون دیوانه نه وجهله چقدوغی
اصلی ایله محلنده بیان اولونه واکر بر پادشاه
بر قرن تمام دنیایه حکم ایدرسه واول دکلو تجمل کوسترر

غاینده ضابط پادشاه در زیرا که بیش بیک ییلدر که خطای ملکی
اصلنجه ضبط اولونمش در اندنصکره خرابلق کورمش وکوندن
کونه مملکت وخزینه وتجمل سلطنت ارتمقده در وسببن
اصلنجه بر نوع بیان ایدوز . واعتقاد خاقان چین وقپوسی
خلقی شویله در که تمام دنیاده پادشاه خاقان چین در
وبر یوز نوع خاقاندن غیری پادشاه یوقدر وغیر
ممالکده اولان آنلرک دکمسی در زیرا که هیچ بر طایفهٔ
غیر ممالکدن خطایه کیرمکه قومز الا ایلچی طریقله وآنلرکه
ایلچی در کاغدلرنده یازلمش که بن که فلان شهر یا فلان
مملکت بکی ایم سزه تابعم واباواجدادم داخی سزلره
تابعدیلر واوایل زماندن برو سزلره ایلچیلر
واروب خاقان چین صدقه سندن بزه بخشش کتوردلر بری

وبزم

وبزدخی دستور سابق اوزره سزه ایلچی کوندردک دیو
یازرلر بو اجلدن خاقان چین صانور که جمیع عالم آنلره
مطیع وآنلرک حکمنده در وداخی رسم وقانون دکل که
خطایی خطایدن چقوب غیر مملکتلره واره وکوره
وبیله که خطایدن غیری مملکت وارمش وچین خلقی
بو اجلدن بلمزلر که آنلرک مملکتندن غیری مملکت وشهر
عالمده وار وخطاییلرک اعتقادنده آنلرک دیارندن
غیری هب یابان در ویابانی خلق در شهر یوقدر
عالمده وهر طایفه که اول دیاره کلور یابان خلقی
دیرلر واکثری حقا که یابان خلقی در بوز قسمده بر قسم
اکر شهر خلقی وار ایسه ایو در وخاقان چین کندویی
سلطان بلور شکونی دبنده ومذکور اولدی که سلطان

برینغمبر آدیدر دیرلر وخاقان چین وجمیع امرای خطای
حکیم مذهب در واکثری تناسخ مذهب وبت پرستلکی
جهلا ایش دیو کتابلرنده یازلمشدر وخاقان جمیع
علومده وفنونده اعلم ممالک اولمق شرطدر وجمیع امرای
خطای اهل علم اولمق شرطدر اهل علم اولمینه منصب ویرلمز
وجمیع امرا اهل قلمدر وانلرک طریق تحصیل برنده بیان
اولونه انشا. حکایت وامرای خطای پادشاهلرینه
کاغذ صوندیلرکه ممالک خطایده قاچ بیک اولو مسلمان
لروار وخطاییلره مخلوط اولمشلردر مثل یابان اوتی
کبی بستان ایجنده اولا وبو یابان اوتنی آیرمسک
وداخی بوکلکه مال ویرمزلر فغفور چین یعنی خاقان
چین اوچ وجهله جواب بونلرک کاغدلرینه یازوب ویردی

جواب اول بوکه بزم بابالرمز وددلرمز بو ایشده تصرف
ایلمدیلر بز تصرف ایلمک قانونه مخالف در وایکنجی جواب
بو ایدی که بزم قانونمز احکام ظاهره در وانلرک ظاهری
قانونه مخالف دکل واکر باطنده مسلمان ایسه بزم
باطنه قانونمز یوقدر واوچنجی جواب بو ایدی که الله تعالی
بزه وسزلره داخی اول مسلمانلیغی نصیب ایلیه خاقان
چینک اکثر وکاتبدن شویله اکلنور که مسلمانلغی در
وبزم زمانمزدکی خاقان چینک آدی کینظای خان
ایدی وبو کینظای خان عاقبت اسلامنی آشکارا
ایلیوب اکثری خطای یعنی چین دیاری انک زماننده
له اسلامه کلدی واسلام سببی برنده بیان ایلروده انشا
وبو کینظای خان باباسی آدی چین خوار خان ایدی

وخطای خانلرینک آدی بویله در . امّا خاقان چین وفغفور
چین ودایمی خان . بو اوچ لقب در هر کم خطایده خان
اولورسه اکا دایمی خان دیرلر . وفغفور چین دیرلر . و
خاقان چین دیرلر . واول چین خوار خان زماننده اولان
عزت وحرمت اهل اسلامه اندن اوّل هیچ بر زمانده
اولمش دکل ومسلمانلری غایتده سوریدی وبدی
مسلمان بک زمان سابقدن بو زمانه دک اباً عن جدّ
بکلک ایده کلمشلر وصاحب مراتب ومناصب درلر
وبو مسلمان بکلرک دیوانگاهلری آلتنجی واقع اولمشدر
سبب کافر بکلری دیوانگاهندن وبو مسلمان بکلرک دیوانگاهلرینی
مقدّم ایلدی جمیع کافر بکلری دیوانگاهی اوزرینه باوجود
که اسلام کزلو ایدی وبالجمله شول درجه ده اهل اسلامه

وحرمت وعزت ایلدی که تا مرتبه ده که سرای ایچنده مسلمان
خادملر بیش وقت نمازی اذان ایله ومسلمانلر قفتانلر
کیوب ودلبند ساروب وخاقان چینه کورنوردی
جماعتیله قیلورلردی لر وفغفور بولسه بیلرک نماز قلدغن
غایتده سوریدی واکر مسلمانلر اول مملکتده وار ایدی
واول دایمی خان خادملر کوندروب اول مسلمانلردن
چوقه لر وقفتانلر ودلبندلر وقوشاقلر آلوب
هر برینه اون بها ویروب وبوجمله اسباب اول
مسلمان خادملره ویروردی تا نماز وقتنده کیوب
خاقانک اوکنده نماز قیلالر وخطای دلنجه اسلامی
خاقان اوکر ایدی کیزن دیو یعنی دین پاک دیمک اولور
وخطای خلقی بلکه تمام کفّار مشرکلر میلی اسلامه در

واول قانون که انکله خطایی ضبط ایلمشلردر دیرلرکه
بو طریق دن شکمونی در قصص شکمونی ایچون شویله
نقل ایدرلرکه بر پیغمبر آدیدر وآناسی آنادن طوغدی
وطوغدقلاین یدی قدم یول یوریدی وهر قدمده کوک
اوتلر بتدی وکللر وریاحینلر آچلدی وخلقه سویلدی والله
دعوت ایلدی وخلق قصد ایلدیلر قتلنه واول اشارت
ایلدی طاغه طاغ شق اولوب اول طاغ ایچنه کیردی
وطاغ ینه التیام بولوب بتدی واول طاغ بلوره
دوندی وشکمونی طاغ ایچنده کوزکردی عبادته مشغول
وکافرلر بکلرلردی که اکر چقرسه اولدره لر وبرمدت
ایآمدن صکره طاغدن چقوب اسلان شکلنده کافرلره
حمله ایلدی واول کافرلر اورکوب قاچدیلر وشکمونی

نابدید اولدی وبرمدت ایامدن صکره کنه ظهوره کلدی
وخلقی دعوت ایلدی وچوق خارق عادات شکمونیدن
منقولدر وعاقبت اول خلق انک دینینه کیردیلر و
انک شریعتیله عمل قلدیلر وبو زمانه دک انک تاریخندن
دورت بیک ییل کچمشدر وانک امتی شکمونی دینینی
تغییر ایدوب برکروه بت پرست اولوب وبرکروه
آتش پرست وبرکروه آفتاب پرست وبرکروه
ماه پرست وبرکروه کوساله پرست اولدی و
کروه یهودی وعیسوی ومسلمانلر که زمان سابقدن
وارمشلر واول دیارده قالمشلر وبو زمانده غایتده
چوق اولمشلر وخطای قانونی درکه اطراف وجوانب
عالمده هر طایفه دن که کلورلر اکر دیرلرسه که بز بونده

خاقان چینی دیو کلدک و بو دیارده طورمغه کلدک
دیرلرسه قویرلر کیرمکه و طورمغه و کیرمکه دستور
ویردکدن صکره اگر بیوک و کوچک و قول و خلایق
حتی حامله عورت قارنده اولان حملنی دخی جمله عددیله
یازوب کلی سنه علوفه تعیین ایدرلر و کوچکلره و
ادنیلره اکی یاشر درم کمش و بیوکلرنه آرتوق حالنه
کوره و ابدی آنلرک قلوب آنلردن و انلرک ذریاتندن
برکسنه چقمغه چاره یوقدر و اگر ایلچی آدینه کیروب
صکره دیرسه که بن بونده قالورم و یا طورمغه
کلدم قومزلر آنی آنده طورمغه و اگر ایلچی آدینه و ایلچی
ایله نه مقدار خلق کیررسه بیک یا اون بیک
و داخی زیاده اولا بیوک و کوچک هر برینه علوفه

یازر

یازرلر حالنه کوره ما باقی احوال برنچه بیان اولوروا اول
مسلمانلر که اوایل زمانده وارمشلر و شمدیکی زمانده
چوغالمشلر حتی بر شهرده که کنجان فو دیرلر اوتوز
بیک اولو مسلمان واردر و بو کنجان فوده سیرمشنک
حاصل اولور و خاقان چین خان بالغده دورت جامع
یاپمشدر مسلمانلره و بکلکدن طفقان جامع یاپمشلر
زمان سابقدن بو زمانه دک مسلمانلر ایچون کلی ممالک
خطاییده یعنی چین و ماچین دیارنده و هر طایفه
معبدلر یاپمشلر یهودیلره و نصرانیلره و مجوسیلره
و بت پرستلره مثل دیرلر و بیعه لر و کلیسالر
و آتشکده لر و دورت بیک بلدرکه منجر قزغانلر
ایچنده قوچی لر ایله باغلر قوپلمش و علوکی چراغلر

یقلمش قرغانلر اورته سنده ده بیرلرکه دورت بک
بیلدرکه سونمش و اول مجوسیلر علاوه طیارلر و هر طایفه
که هرنه دینده وار ایسه نشانلری و علامتلری و معبدلری
آبرودر و هر طایفه نک معبدلری یکلکدن یاپلمش شویله
که جمیع امرابه و اهل منصبه اولر و دیوان خانه لر یعنی سرایلر
باغ و بوستان ایچنده غایتده تکلف ایله و هر کشیه
نه منصب و یرلسه کندو عورتنی و اوغلانیله اوتورجق
سرای و دیوان ایده جک یر مقرر و معین یکلکدن یاپلمشدر
و هر اهل مراتب و منصب نه قدر که کندودن او و سرای
یاپمش اولا شول اجلدن که یساقدر اهل منصبدن هیچ
کمسنه اوی یاپمیه و داخی جمیع ممالک خطایده اگر
بک و اگر وزیر و اگر شهرلودر جمله سنک اوی برابردر

بو کسکلکده و هیچ بر جار طاق یوقدر و هم یساقدر کمسنه نک
اوی کمسه دن یوکسک اولمیه عجبا بو نجلین عدالت و بونجلین
مضبوط مملکت چین ملکندن غیری کمسنه گورمش و یا
ایشتمش وارمیدر که و داخی کلی ممالکی اهل خیانتدن و خاین
لردن قورتلمشلردر و جمیعی اوفانده تفتیشده
و تفحصده درلر که فانده در مظلوم و کیمدر ظالم مثنوی

چونکه وارسک بلک چینه نیک ذات • درلو درلو خلق گورسن جمله مات
فرقه لر وار مختلف حدسز مگر • هر بری بر یوله آزمشدر گدر
هر بری آیدر که حق دین بودرر • هر که بو دینده دگل بی دین درر
باز بعضی حکمت اهل بر کمال • حکمتیله گوسترر یوز بیک محال
باز بعضی ایلمش دینین بیان • گوسترب باطل یولندن یوز نشان
باز بعضی بت پرست بی بصر • بیخبر اللهدن قالمش نکر

سربسر چون کافر اولمشلردر ٭ هر بریسی کفرده مضطردر
باز بعضی مؤمن اولمشلر بر کمال ٭ نور ایماندن اولوبدر اهل حال
معتکف مسجده اولمشلر بر کیشی ٭ بو قدردر طاعتدن اوزگه هیچ ایشی
وهر کیشی بر دینده که واردر غیر ادیان خلقنه هیچ عداوتی
یوقدر وخصوصا که غیر ادیان خلقی داخی مسلمانلغی سورلر
هر کمسنه که اسلامه کلورسه آنی بکنورلر وسبب ادیان
خلقی دین محمدی علیه السلام جمیع دینلردن ایودر دیو
معتقدلردر وهر کیشی اسلامه کلمک استرسه اما تلقین
ایمان وتعلیم ارکان اسلام ایدیجی آز بولندیغی اجلدن
اکثری کافر قالمشلردر وتمام کفار مشرکلک اسلامه
نزاعی یوقدر بلکه اسلامه عظیم رغبتلری واردر اهل
اسلامی سورلر واگر مسلمانلر کورسه‌لر بابوارلرکه

بزه

بزه کلوک وبزمله دورک وبز داخی اسلامه کله‌لوم وبزه
مسلمانلق شرایطنی اوکردک دیو زارلقلر قیلورلر
باب سیوم بیان اندر شهرلر وحصارلر
ترتیبی شویله درکه ادنی حصارنده بیش یوز اولو
واردر وبو تخلیط اون حصارنا بعدر بر شهره که آدینی
هین دیرلر واون هین نا بعدر بر شهره که آدینی
شین دیرلر واون شین نا بعدر بر شهره که اکا
کو دیرلر واون کو نا بعدر بر شهره که آدینی کونتای
واون کونتای نا بعدر بر شهره که اکا جو دیرلر
واون جو نا بعدر بر شهره که اکا دنکجو دیرلر واون
دنکجو نا بعدر بر شهره آدینی فو دیرلر وفو دیدکلری
مصر جامع در وتمام ممالک خطای بو ترتیب اوزرنه

یاپلمش در وکلیسی معمور در و تمام خطایده بر خرابه بر یوقدر
بلکه بر اسکی دیواری یوقدر. و بو مذکور حصارلره و شهرلره
اکر بر کمسنه نظر ایلیسه هپیسی یکی کبی کورر زیرا که غایتده
مرمّت خصوصنده خبیرلردر بلکه تمام امور ملکیّه و مالیّه‌ده
شویله خبیرلردر اندن زیاده متیسر دکل زیرا که انلرک
قانونلری شویله در جمیع ممالک خطایده مفتشلر و امینلر
قومشلردر دایما تفتیشده و تفحص ایتمکده درلر که نه
یرده حصار و یا شهر یاپمغه قابل و مناسب مکان
بولورلر ایسه در حال کاغد یازوب خاقان قپوسنه
کوندررلر و اول کاغد چونکه خاقان جنبنه عرض اولونه
اول کاغده کوره خاقان عسکر تعیین ایلر شهر یاپمغه
و قاچ زمان ایشلنوب و محلّه‌لر و بازارلر و حولی و غیره

نه آیده

نه آیده تمام اولوب و نه کونده شهر دیدکلو خلق
اوله بر صنایع اهلندن تا هر سنه استرلرسه بولونه
و چون بو وجهله حکم بکلکدن یازله اول حکم موجبنجه
عسکر کوندره‌لر و اول عسکر کلوب اول شهره مرتفع طرح
براقوب دیوارلرن توپراقدن یاپالر شول قواعدله
که خطایلر یاپارلر و اکر بک بیل اوزرنه قار و یغمور
یغرسه آزلمک و دکلمک میسر دکل و چون که دیوار و برج
و بارو سن یاپالر اندن صکره محلّه‌لر و دیوانگاه امرایه
مراتب و منصبه کوره اعلادن ادنایه دک یاپالر و
اندن صکره حولیلر و دکانلر و عسس خانه‌لر یعنی پاسبان خانه‌لر
و غیره کلیسن یاپوب و دوزوب قوشوب و قپولر
و حولیلر و دکانلر و تخته‌لر و کلیسنک ایچن و داشن

رسوایب وحصار دیوار اوزرنده که دلو کلره منقش
قاپولر قپوب وحصار دیواری اوزرنده طوب طاشلری
دوزمشلردر هر اون آدمده بر میل کبی حصارک طشره
سندن کوزکور وحصار دیوارندکی قله لر یاپمشلردر
هر قله اوزرنده بر بیوک کمی درکی کبی درک دکمشلردر
واودناسنده بر کلّه کچورمشلردر اول درکوک وداخی
اول درک اوجنده بر شنک بکتمشلردر و اول کله وشنکدن
اعلام ونصیحت درخلقه که هرکون کلا ایله قرانج ایلک
وشنک ایله فتح ایدوک تا معاش ایده بلاشر وشهری
شو بله مرتب تمام باید قد نصکره اگر بر کمسنه سیر ایلمک
ایچون اول شهری بر یوکسک یره چقوب دکسه محله لر
وبازارلر واهل مناصب ایچون یاپلمش دیوانگاهلر

واولر

واولر بلکه عورت واوغلان ایچون یاپلمش اولروداخی
هر محلّه ده قاج حولی وار ودیرلر جمله سی معاینه
بروجهله کوزکورکه سایمغه قابل زیرا بر مرتبه ده
ترتیب رعایت ایتمشلردر یا بمقده که آندن زیاده
متصوّر دکل واول طایفه که قلم ایله شهرلردن
تعیین اولنوب یازلمشدر اول شهری طولدرمغ
ایچون قاج بک اولور هرشهردن نه مقدار وهر صنعت
اهلندن قاج عدد ونه آیده ونه کونده آنلره مدت
تعیین اولنمش ایسه اول عسکر شهری تمام ایدوب
مراجعت ایتدکدنصکره بلوک بلوک کلوب اول شهره
کیروب جمیع قماش اجناسندن وهب اسباب
معاشندن وجمله حوایجدن مهیا وحاضر اولوب اول

شهر دکانلری دوبدلو اولا بعده جون شهر خلقندن
دوبدلو اوله اول شهرده یاپلن اولری وحویلیلری
ودکانلری بکلکدن اوجوز بهایه اول خلقه صاتارلر
وشول کمسنه لرکه صاتون المغه کوجی یتمز اوله اوجوز
کرایله کرایه ویرورلر وداخی قانون درخطایده هر
شهرکه تغییر ایلسه لر قپولر اوزرنده نوبتجیلر قوزلر
داو احالمغه آنکا پاسبان دیرلر واول پاسبان حلمقده
قانونلری شویله درکه یاتصودن صکره نوبتجیلر نوبه
جالرلر بیش یاسده صباح اولور وبکجیلر قپولرده
وبازارلرده ومحله لرده هب اوترر اوترر وداخی
بازارلرده وصوقاق باشلرنده وجمیع محله لرده
بکجیلر ایجون دکانلر یاپلمش پاپس اودرلر واغاج قورلر

وجرس کز دورر لر وهیچ کذرکاه پاسبان خانه وپاسبان
خالی دکل یعنی بازارلرده ومحله لرده ویول کجك بوغز
لرده کیجه وکوندز بکجیلردن خالی دکل وبکجیلر کیجه
وکوندز براقلریله اوتورب بولدن وبازاردن
کچن کمسنه لری دکرلر خرلوبی قوسزدن بلمك ایجون
واون بك بکجی داخی خاقان چین سرایی بکلرلر واون
بك بکجی که خاقان چینك آلتوندن اژدها صورتلو
تختنی بکلرلر آنلرده بوطریق اوزرنه بویراق
ویساق ایله ویدی بك عسس که خان بالغ شهرنی
بکلرلر طریقه لری شویله در وبوجمله بکجیلرك باقی احوالی
یرلو یرنده اصلی ایله بیان اولنور ان شاء الله تعالی
ودیوانگاه لرکه عجم عبارتیله دیوان خانه دیرلر

واول چولی لرونبالرکه مذکور اولدی اصلی شونبله درکه بر
شهرده نه مقدار اهل قلمدن واهل علمدن صاحب منصب کیمسنه
وار ایسه اول منصبه کوره دیوانگاهی وعورت واغلانه
اولو وغلر وبوستانلر دیوان ایتمک ایچون واو رخنه
برلر بیته آبرو آبرو یاپلمش در اول اجلدن که آنلرک
قانوننده بوقدر پادشاه سراینده اُمرا ایله جمع اولوب
دیوان ایتمک وبا امرا ووزرا بربیره جمع اولوب دیوان
ایتمک الّا هر بلوکنک باشی بکی وار واول طایفه ایچون
باشی بکلری دیوان ایدرلر هر کیمسنه کندو دیوانگاهنده
وسراینده واول دیوانگاهلر اهل مناصب ایچون بکلکدن
یاپلدغی ذکر اولوندی وداخی انلرک دیوانلرنده کیمسنه نک
جانی بوقدر سوز سویلمکه الّا عرض حالن کاغده یازوب

اول کاغدی صونر واول دیوانگاهلرده پادشاه چین
سراینده کی خادملر وقزلر دیوانگاهلرنده دیوانلری بولیه در
وخاقان چین سرای ایچنده کندونک خاص دیوانگاهنده
خاص وعام ایچون جمیع زمانده اول خادملر وقزلر ایله
دیوان شونبله درکه هیچ کیمسنه سوز سویلمز الّا کاغدیله
عرض حال بیان ایدرلر کلیّاً چین ممالکی مصلحتلرن آسان
طریقیله خاقانه هیچ عُسر لازم کلمز وعسر کلمدگی سببی بودر
برنده بیان ایدوز ان شاء الله تعالی • وداخی اول صاحب
مراتب واهل مناصب که اهل علمدن وارباب قلمدن در
اول مذکور دیوانگاهلرده اوتوروب آنلره متعلق مصلحتلر
نه وجهله که امر اولونمش در کورورلر واول امرده زیاده
ونقصانه قادر دکللر که عفو ایده بعضی یرده وبعضی

خصوصده تغافل ایده زیراکه آنلرک خدمتکارلری اراسنده
غمازلر وارکزلو واول امرا آنلری اکلمز زیراکه کلی امرا به
اهل منصبه چین ملکنده خدمتکارلر و عورت واغلانه
سرایلر وکندولره دیوانخانه لر ویمسنه برنج وبغدای
وعلوفه صافی کمش ویرورلر زیراکه اول مملکتده اقچه
کسنمز صرف کمش یورر وداخی اول امرای اهل علم واهل
قلمک یمسنه واچمسنه ودوشکنه بصدق وغیر مصالح
هپ بکلکدن ویرورلر وکندولرک براقچه دوشلکی
یوقدر سببی امانة بکلک ایچون دوشرورلر وخیانته
قادر دکللر وداخی چوبه دن وخواجدن غیری نسنه
آلمزلر صکلغون وعوارض واولاغ وغیره بو اصل ظلملر
اول مملکتده اولمز وهیچ بر زمانده اولمش دکل وهر کشیه

نه منصب ونه مرتبه ویرلمش ایسه کیجه وکوندز مصلحت
کوروب بتورمده شویله مشغولدر اول شغله مملکت
ضبط ایچون وخطایی لرقانوننده نه سیران ایتمک وار
ونه آوه بیمک ونه شراب ایچمک الا طعام یمک وقتنده
برقاج جرعه هضم طعام ایچون اولور برنج عرقنی وبیرخوش
لابعقل اولمق آنلرقانوننده گناهدر و شغل ومصلحت
اوزرنده شویله خوف ایله دوررلر اولمیه که بر دقیقه
فوت اولوب واقانونه مخالف برنسنه بولونه که
مراتب ومنصبدن دوشه وحبسه وقتله مؤدی
اوله وخطایی لرقانونی بویله اکه وخوف وخطرلو
درحتی خاقان چین باوجود سلطنته شغل ملکه ومصلحت
خلقه شویله مشغولدر امرادن خوف ایدوب کاسلو

تغییر قانونه و تأخیر امور ملکه قادر دکل زیرا که خاقان
چین ایچون داخی بر قانون قومشلر درکه اول قانوندن خاقان
چین داخی تجاوز ایتمکه قادر دکل بلکه کلی مملکت خلقی برقلچه
قانون ترکنه قادر دکللر و جمیع مملکتی خیانتدن
و خاینلردن قورتردقلرینه سبب پادشاهلری
و جمیع خلق قانونه بک یاپشوب برقلچه تجاوز و
ترک ایتمدکلری اجلدندر بلا تشبیه اکر مؤمنلر شریعته
شویله یاپشوب عمل ایتسلر جمله بهشتک ولی اولورلردی
عنایت الهی ایله و داخی خطای ملکی شول درجه معموردر
درکه اوچ آیدن زیاده خطای ملکی ایچنده یول یوردک
هر کون منزللرمز بر معظم شهر یدی و یا بر محکم حصار یدی
که جمله اسباب ایله معمور و برافلله مزین اولمشیدی

و بو مدت مذکوره ده منزللرمز کیجه ده و کوندزده هرگز صحراده
و یابانده واقع اولمدی و هر ما بین منزللرینده اون فرسخی
یا بلمش بجلکدن یعنی کاربان سرایلره بکزرکه اکر
یولده پادشاه خلقی اکر قارده و صوقده راحت کلسه لر
آنده کیررلر و حصار زوایدیک نهاینی بوقدر و اکثریا
شویله در اول یرلرک دشمندن خوف ایدوب
و یا حرامیدن حذر ایتمک ایچون قانون شویله درکه
انکبی یرلرده شهرلودن دولتلولر حصار و یا میل
یاپوب و انک اوزرنده دیدبانلر اوتورمغه قابل
بر ایدوب کندو مالیله دوزوب قوشوب تعمیر ایتدکن
برکاغذ یازوب بجلکه صونر و انک عرض حالی پادشاهه
معلوم اولدقده آکا بخشش و یا منصب ویرور بی توقف

و تأخیر زیرا هر کاغدکه سرایه صونله بی توقف و اهمال
بتیجی اول کاغدی پادشاهه کوستروب اول مهم فی
الحال نهایته ایرشوب تمام اولور و باقی احوال برنده
بیان اولنور **فصل** یمونلر بیاننده و داخی
اول شهرلر و حصارلرکه یاتمشلر و یاتمقده درلر کلیجی
و کیدجی لر ایچون ایلچیلر و اولاقچیلر کبی و امرای خطای
و غیره کبی و منفعتلرکه اول منازل لرده مهیا اولمشدر
و هر طایفه دن که کلورسه جمله اکر آدم و اکر آت و
اکر آرابه و سایر اسبابدن نه استرسه جمله حاضر و مهیا
همان اول ساعتده و بروورلر و امرای خطای اول
دیاردن نه مملکته سنجق و برلوب کیدرسه و یا غیر
مصلحت ایچون کوندرلسه آنلرک آتی و آدمی و اسباب

سفر

سفر و خدمتکارلری اولمز عورت و اوغلانندن غیری
و آنلرک جمیع اسبابی بکلکدن و بروورلر منزلدن
منزله حتی اوزنو و دوشک و یصدقلرینه دک و غیر
اسباب و اول امرا سنجقه و یا مصلحته کیتدوکی
وقت قاچ آیلق یول اولورسه داخی کندو آنه یتوب
و بوکن آرابه بوکلیمک بو قدر لیکن انلر محفه ده
اوتورب اتی آدم آنلرک محفه لرین کتورمکه تعیین
اولمشدر و بر بلوک آدملر دخی اوکنجه یورومکه
تعیین اولنمشدر آلتونلو و کمشلو کرزلر یعنی کوجلر
اوجلرنده باغلمشلر و آلتونله و کمشله یالدوزلمه
بوزدغانلر سنجقلر بونجه آلرنده هوایه قالدرمشلر
حشمتله و سیاستله اوکنجه یورورلر و برکروه آدملر

داخی التوندن وگمشدن بالدزلمه تخته لرکبی عملی فیلجلر
اومزلرنه قونوب بیشنلو ونشوکنلو آردنجه یورورلر
وبرکروه آدملر داخی سنجق لر کوترمشلر درلودرلو
رنکلریله باشلرنده فانوسلر آصلمش الوان الوان رنکلر بله
وهب اطرافنده یورورلر واکر یولده کیجه فالورسه
اول فانوسلری یقوب انک ضیاسنده یوریلر
غرض اظهار تجمل وحشمتدر بوقصه یولده قالمق
محالدر وبو حشمت وتجمل ایله منزلدن منزله و
شهردن شهره خطای مملکتنی کزر واول حکومت
ومصلحت که آکا متعلقدر اول خدمتی یرینه کتوروب
ادا ایلدکدنصکره ینه اول تجمل واساسیله دونوب
منزلدن منزله وارور راست خان بالغه دک

چون

چون که خان بالغه یاریم کونلک یول قاله هب اسبابنی
کرابه بوکلدب آرابیله واول دونمق وقیمق حشمتی
وتجملات جمله سی پنهان اولوب کندو بر فانوسه یا برایشکله
بنوب کرایله خان بالغ شهرنه کرور زیراکه آنلرک
قانونی شویله در وخان بالغده هرچند که معظم باش
بکلر وآغالر که وار بر آتیله کذرلر یانلرنجه برقاچ بیه لریله
الا قادیلر فصل واکر بر خادم سرایدن حقیقه
بر مهم وبر مصلحت ایچون اول انک یابی بر کون
اوکندن چقر وبو یای دیدکومز بر لوح درمنقش
بر آغاجدن مهر قاضمشلر تجللکدن وکاهی که اسیریسه
حکم یازرلر اول یایه وسرایدن طشره وکوندررلر و
اول یای عنبر خادملرده اولور واول یای اول کون که

سرایدی چیقه جمیعی اهل شهر خبردار اولوب جمله خلق
کلبن ودوارلرن وناوقلرن دوشوروب بوللری پاک
ایدوب وصوفالری سوپروب وبکلک بوللری تعمیر
ایدرلر واول مذکور رایی معتبر خادملره وبررلر یعنی اول
درجه ایرشمش اولا که مملکت ضبطنه قادر اوله کما ینبغی
وبو اصل خادملر چون سرایدن چیقسه خان بالغ شهرینک
جمله خلقنه اول کثرتیله وعظمتیله معلوم اولور اول خادمک
چیقدوغی واول خادم سرایدن چیقدن اوکدن اول
خانق که سرای اهلی خدمتنه متعین اولنمش در سرای
طشره سندن هر طایفه دن گروه گروه حاضر بر گروه
پاکیزه لباسلر کیوب وزراندود بوزدغانلر غایتده
قبا اومزلرنده قویوب منتظر دوررلر وبر گروه داخی

پاک ومکلف لباسلر کیمشلر آلتونلو وکمشلو کرلر آرقلرنه
باغلمشلر وچوماقلر سنجقلر بوبخه آلتون وکمشدن
بالدزلمه آلرنده هوایه قالدرمشلر وبر گروه داخی
منقش لباسلر کیوب آلتونله بالدزلمه قلیچلر دکان نجه لر
بکمز اومزلرنه قومشلر وبر گروه آلرنده دکنکلر وزنجیر
وانوع بندلر حاضر لیوب منتظرلر که خادم چیقدقده نه
بیوره وبر گروه داخی تخت روان خطایی اطلسلر بله مزین
وآراسته ایدوب وکتوروب منتظر دررلر خاقان
چین سرای قپوسنده وجون اول خادم سرایدن چیقه
واول تخت روان اوزرنده اوتوره بر بلوک ایک
بلازملرندن بر ساعت نجومی مقداری اول خادمدن
الروکدوب هی هی نماملة بولده وبازار اهلی خلقنه

دوبدرب واول خادمک کلدکن بلدرلر واول خلق داخی
اول خادمک خوفندن هیب دکانلرینی برافوب قاچوب
پنهان اولالر واکر آدمی زاد ویا حیوانات تن اول خادمک
نظرنه کوزکورسه اول آدمی واول حیوانک صاحبنی حاضر
ایدروب تادیب ایلیوب حبسه برافور زیرا قانونی
صقلمیوب ترک اتمش اولور • واکر بو خادملردن بربینه
مملکت ویرلسه اول مذکور اساس و تجلیله هر منزله
ایریشه ویا بر شهره کیره اول شهرک جمله امراسی و اهل
مراتب ومناصبدن نه مقدار واریسه ودخی اهل
علمدن واهل قلمدن هیب اول خادمه استقبال و
اکرام وعزت واحترام ایدوب پادشاهلرینه تعظیم
ایتدکلری کبی اول خادملره داخی تعظیم ایدرلر وخاقانی

چیندن

چیندن صکره اول خادملرک حکمی ممالکده غایتده جاری در
و هر دیاره که واررسه اول مذکور پای اکی اوچ منزل
اول خادمدن اوکدین وارمقده در واول پای شهره وهر
منزله که ایرشسه اول شهرک واول منزلک خلقی جمله
مضطرب اولوب جمیع متاعلرینی چیقادرلر تا اوجوزلق
اوله وخرسوزلر وحرامیلر هیبسی ناپدید اولوب و
ارباب مناصب ومتغلبه لر جمله سی قورقیه دوشرلر
وچون اول خادملر اول منزله ویا بر شهره کیرسه اول شهر
تمام وکمال درجده نظامه کلوب وجمیع یرده بر منادی
ندا ایده که مظلوم کمدر وظالم قانده در واکر اول
منادی بو وجهله چغردقده مظلومه لازم کلور که عرض
حال ایلیه واکر مظلوم ظلمدن شکایت ایلمیه وترک و

ونقصیر ایلیه گیندو داخی سوچلو اولور زیرا که خادم اول
شهرک غمازلرین طلب ایدوب نه زماندن برو که مفتش
گلمش و کل تفتیش ایدیسه گرک و اول غمازلرک و غیرلرک
جانی یوقدر که یلان سویلیه احوالی پنهان ایده زیرا که اول
خادمک گیزلو مفتشلری واردر که انلره بو زمندر اول
شهرده گیزلو تفتیش ایدوب جمیع شناعتلری معلوم
ایدوب اول خادمه اعلام ایده لر زیرا اول خادمک
غایتده اهتمامی واردر مظلومک ظالمدن انتقامنی الیورمه
و بر سبب داخی ممالک چینک آباد و معمور و محفوظ
اولمسنه اول خادملردر که فغفور چینک نفس ناطقه سنه
کفیل بکی اولوب اوغلی بربته بجرلر و اکثری اول خادملرک
مسلماندر و غیرسی حکیم مذهبدرلر و اول خادمه

نه یرده

نه یرده که حکومت ویرلمش در تمام منزللرنده هر منزله
که ایرشورلر ایسه اول منزلک جمیع احوالنی تفتیش ایلیو
برلو بر ندقیوب ضبط گوستروب بر منزله داخی وارور
و هر بر منزلده بو وجهله ضبط گوسترر تا اول مملکت
که اکا ویرلمشدر آنده، حکومت ایچون اوتروب
و جمیع امرا و اهل علم و اهل قلمدن اکا مطیع اولورلر
و اول خادم اول مملکتی حکومتیله ضبط گوستروب اول
مقدار که اول یرده اولور و چون مدتی تمام اوله فغفور
چین قبوسندن آنی طلب قلورلر و اول خادم داخی هر
اسباب و اموال که جمع ایلمش در جمله سن صندقلره
قیوب و آدملره گوتردب منزللردن منزله اول مالر
و نعمتی اول خادم فیلسوف دنوپ حشمت و آیین ایله گوتره.

خان بالغ شهرنه منوجه اولوب منزلدن منزله النور
راست تا فغفور چینک سرای قاپوسنه دک وچون
سرای قپوسنه ارشه هب مال و نعمتی کلیسن سرایه
کورر اول وقت اکا دوشر ایشم کمر قوشنمق و فغفور
چین یعنی خاقان چینک خاص خادملرندن بریسی اولور

مثنوی

واردر خاقان چینک قوللری •	مملکت ضبطنده آنلر ایشلری
جمله سی خادملر اول قوللرک •	هر بریسی باشی دُرقاچ بیکلرک
فیلسوفلر دخی هب انلردر •	مملکت احوالنی جمله بلور

قطعه

مظلومی آرایوب هر برده اول •	دادنی ظالمدن آلوب ویرور
هم تفتیش ایدر ممالکده هب اول •	هر نه کزلو در هپسینی بلور
چون خزینه جمع ایدوب جمله سین •	شهریار اولن سرایه کتورور

فیلسف

فیلسوفلر باشنی در خاقان چین •	حکمتیله مملکتنی آرتورور
تا فرحناک اولمیه سلطان روم •	هم خطای جمله احوالی خطای بیلدرور

بعده انک بیانینه کلدک که خطای دیارنده
آتلر قوشیلر منزلدن منزله یوز و ایکی یوزه دک اولاغ آتلر
و آرابه و آرابه چکیلر دخی اول مقدار و آدم دخی اولاغ
ایچون اول مقدار و هر برده که آت یاپی یاپلمشدر
آرابه یاپی داخی انک قرشوسنده بیک برده
تمام خطاده بو ترتیب ایله یاپلمش و خطای بنا
لرینک کلیستنه یکی دیمک جایزدر زیرا که انلر هیچ
بر زماندن اول بنالرینک تغییرندن و مرمتندن خالی
دکللر و اکر ادنی منصبلو ادم کلورسه آت
یاپنده قونذررلر و اعلی منصبلولری آرابه یاپنده

اندررلر وا طواف وجوانب عالمدن خطایه کرنلر هیبسی
ایلچی آدینه کررلر بو وقته ایلچی آدینه اولمینی قومزلر کرکه
بازرکان اولسون کرک غیری وایلچی آدینه کردکدن
صکره اونر اونر اولورلر واو تکه بریسی باش اولور
سایری اکا تابع اولورلر و بو ایلچی آدینه کرن کمسنه‌لر
جمیع آتلرینی واسبابلرندن دخی برمقدار پادشاهه
پیشکش ایدرلر و بو ایلچیلره نه مقدار وارسه جمله
متاعلریله قبول ایدوب بازرلر واون کیشیدن اکی
کمسنه خان بالغه خطای پادشاهنک حضورینه کوندررلر
باقیسنی خطای سرحدنده اولان شهرلرده صقلیوب
وآنلر یاملرنده بونلره دورجق یر ویروب ایدن آیه
علوفه ویرورلر وخان بالغ داخی بو خلقوک بو بکنه

وکچوکنه

وکچوکنه اول پیشکش ایدکلری اسباب بهاسندن غیری
اطلس و نافه دن وغیره جمله سنه بخشش ویروب
اول باشلری واولولری که خان بالغ خدمتنه وارنلردر
آنلره تسلیم ایدرلر و آنلر دخی قبض ایدوب اوچ آیدن
صکره مراجعت ایدوب خان بالغدن کلسه‌لر کرکدر
و اول خان بالغ حضورخانه وارنلر تمام و جمله عیش و عشرت
وکام اینلغده اولورلر زیرا هر کون بیش کمسنه‌یه بر قیون
و هر آدم باشنه بر شنک برنج واون و اودون وغیره
و بشوروب قوزجق داخی بله و هر کیشیه اون قات
دوشک و یصدق و یورغان جمله ملون اطلسلردن
یکی دوتمدق کبی و بر نیم تخت داخی هر بر کمسنه‌یه ایچون
تزیین ایدوب و نیله و متله اکک اوزرنده اوتوررلر

و اول دوشک و نیم تخت اسبابیله یکی اولمغه سبب اولدیکه
بر مالدار کمسنه حواله ایدرلر بیش آلتی یل دوشکلر
و بصدقلر جمیع اسبابیله اطلس و کمخا و غیردن حاضر ایدوب
خدمت ایدر دچون مدّت تمام اوله اول جمله دوشکلرنی
و سایر اسبابلرن آلوب کدر و برقرن داخی الکا انسنه
تجمّل و تکلیف اولومز تکرسابر خلایق کبی بلده قرق درم
کمش فراح و یرور و برکمسنه دخی اکنک برنه کتورلر
یکی دوشکلر و بصدقلر و سایر اسباب لطیف درلو
درلو و منقش اطلسلردن دکلمش بشمقلر حاضر اولمش
و منقش اطلسلردن دکلمش فرمه لر اوزرنه صرمشلر
توزدن و توپراقدن ساقنمق ایچون و آیرلو و آتونلو
آتلر حاضر ایتمشلر و زنکین کینکلر و دلبند بورکلرنی

بیشنی

بیشنی حاضر کتورلر و اکی خطایی وغلان کاکللری برابرین
هر بری ساغنده و صولنده اتیله بیله سکردوب و
فغفوری قابلر بیله دولو عرق ورلر و بو منکوزاونن
اسبابک جمله سی آت یانینده و یورلر و کاه اولورکه
یوز و اکی یوز آدمه وآت و ارابه ورورلر هیچ غوغا
اولمیوب و جنک اولمز و اما ارابه یانینده ارابه که ویررلر
هر کمسنه اکی دن و اوچدن بوکنه کوره و بعضی آدم
اولورکه اوندن آرتوق ارابه قولانر و اول ارابه جلر
بوکلری منزلدن منزله یتورلر و یوز کون خطای
ایچنده یول یوریوک هرکون بو اصل تجمّل و زینتله
مزیّن جمیع شهرلر و حصارلر معمور و هیچ بر منزلده
هیچ بر نسنه دن عجز چکمدک و جمیع اسباب تکلکدن حاضر

مهیا وهم وار مغذه بو ترتیبله وهم کلمده وواقی هرکز بو
بوز کون مغذاری مدتده منزلمز صحراده وبیابانده
واقع اولمادی الا هر منزلده بر شهر معظم آراسته
وبا حصاری معمور که بو ذکر اولنان اشیادن مملو ابدی
وبرورلریدی وخان بالغده بو ذکر اولنان اسبابدن
زیاده بعضی نسنه لردخی وبرورلریدی مثلا فاز
وعرق وعناب وفندق وکردکان وغیره ونوات
باملرنده وارابه باملرنده امرا اسنک خدمتنده وزوائد
خدمتنه وزواید فحده مطلقا اول منعملر که خطائیه
فقرا ایله برابر فرق درم فراخ وبرور مشول اصل فوج
وخدمت تکلیف وتحمیل ایلرلرکه زبان قلم اول قانون
بیاننده قاصر وعاجز در وچون بیش التی بیل اول دولتلو

اول

اول خدمتی ادا ایدوب خلاص بولسه برحکم وبرورلر
که برفرن هیچ کمسنه تحمیل خدمت ایلمیه فرق درم
کمش خراجدن عزی وعسکری خلقه بو جمله ده فوج وصد منا
بو قدر فرد یوز وکنک سوسبله کل چاک اودب دامان
هم باد لبکدین خلق خون جکر اشامان

باب چهارم

بیان ادر اول عسکرلری که اول
شهرلرده وحصارلرده قومشلر جمله اسباب جوبله مکمل مثل
طوب وتفنک وغیره آلت ایله مسلح ومستوفی و
علوفه لری مرآیده برمد برنج وبرمد بغدای وبکرم درم
کمش عسکرلره وبرورلر وخطای مدی استنبول بغدای
کیله سیله بیش کیله اولور وخطا بده برنج وبغدای کیلسی بردر.
وسپاهیلری بازارلرده وسوقاقلرده فاج بیک آتلر

که زینتله طویله چکمشلر کلن وکیدن کورسون وخبر اطراف
عالمه کدسون دیو واول آتلرک اربه لر وسمانلری هر کون
بکلکدن ویررلر واکر بریکسنک آتی تلف اولورسه آکا
بوز دکنک اوروب ینه بکلکدن بر آت ویررلر

فصل بیان ادر اول عسکرلرک ادمان وورزشی و
عادتلرن سپاهیلقده ونه مقدار عسکر که وار در خطای
دیارنده ماسوای خان بالغ که تخت در هر سحر تمام امرا سلاح
آتلنوب وجمله سلاح حربله براقلنوب مکمل آدملری
آهن پوش آلوب شهردن طشره میدانلری وار آنده
واروب ورزش وادمان ایچون جمله اول میدانده
حاضر اولوب آلایلر باغلیوب ایکی جانبدن سُرَن
سالوب وچاغروب اغزاش کونی کبی بربرنه دقنوب

سلحشور

سلحشورلق ایدوب بربرنه ضرب لر اوروب اولدرمکدن
غیریسین ادرلر وکرز وکوپال ونیزه ایله چوب اسلوبنه
اورمق واوفاتمق ودوشرمک وبند قلماق واسیرلر
کبی بلوک بلوک سنجق بکلری یاننده کتوروب پیشکش
قلوب ازاء وسنجق بکلری اول اسیرلره فاقیوب
غیرتسوز وچاصلسزلر دیوب عتاب ایله قیودلر
واول ادمان اغراشنده چونکه اورمقدن وزخمدن
واوفاتمقدن هیچ قابرمزلر حال اولدرکه غایتده
جست وچالاک وسلاحشورلردر که ردوبدل ادرلر
بوقسه خطا ایلرک اوبنلر غایتده فنی در اول
مرتبه دک اوتلمدن غیری زخم وضرب جایزدر انلرک
اوبنلرنده وزخم وجراحت ایچون جرم وجنایت اتمزلر

سبب اولدر که خطاییلرک تمش قبیله سی واردر که جمله سی
سپاهیلق ایدر انکا همده ادمانلره دهشت اتمیوب
زخم وضرب اوروب وزخم ضرب یبوب ودوشوب
وشوروب شدّت ایله ادمان ایلمشلردر و بوطائفه
ایله ادمان ومداومت چین ممالکندن غیری تمام دنیاده
کمسنه کورمشدکل وخطاییلرک لشکرکشلک ضبط
دخی اول مرتبه ده درکه اکر بیورلسه هر ساعت
نجه میده التی بیک ادم بی سلاح وبله آراسته کمکوک
دموره مستغرق آتلنوب حاضر اولورلر شول اجلدن
چون ادمانکاه میدانندن دونه لر سلاح خانه لره
کیروب سلاح ویراق براقوب وآتلرینی طوبله لره
باغلیوب کندولر بیان امرالرک قپوسنده

ملازمتنده

ملازمتنده حاضر بلونورلر وکیجه وکوندزده نه اصل خدمت
ایچون که تعیین اولنمشلردر اول خدمتدن تجاوز
تاخیر اتمکه قادر دکللر و بونجلین ضبط وضابطه
عسکرکشلک بابنده خطای ملکندن غیری دیارده بلوبجغی
معلوم دکلدر وقانون وقواعده بیک یاپشوب
هیچ بر ذرّه ترکنه وتاخیر قادر اولمق ماسوای خطایده
بو قدر واکر بلاتشبیه اهل اسلام شریعته اول وجهله
یاپشوب عمل ایتسلر عنایتله اولورلردی که جمله ولی
اولالر فرد رعیت نوازلی وسرلشکرلی بیوک ایشدر دکل سرسری
وهب ممالک خطایده هرکون ایشلری بویله در بلا عذر
ترک وتاخیر اولمغه قابل دکل بعده خان بالغده
هر سحر خاقان چینه بوانده حاضر اولورلر وغیر ممالکده

ادمان میدانده حاضر اولمق خان بالغده خاقان چین
دیوانده حاضر اولمق کبی در وخاقان چینک دیوان
احوالی برنده بیان اولونه ان شاء الله • وخطایده
هیچ بر شهر بو قدرکه بیش بکدن واون بکدن تا التی
بکه دک عسکر اولمیه وبو عسکرلر شویله درکه اکر سیور
لر حمله سی بر ساعتده برا قله وباغله حاضر اولور
لر وجمله سی دایم حاضر وخدمتده هیچ بر ساعت
غایب اولمق بو قدر سیران اتمک کبی وشکار کبی
انلرک قانوننده بو قدر بعده بو عسکرلرک
مراتبی وعلامتلری اولدرکه هر اون نفرده برسی
باشی اولوب بر توغ وبر چادر وار وهر اوتوز نفر
آدمده اوچ توغ واوچ چادر وبر سنجق وتمام

عسکرلری

عسکرلری بو ترتیب اوزرنه در وهر بیک اردهء بر
قزل علم وبوغ وکوس وکرهنای وذکر اولنان توغ
وسنجقلر وهر التی بیک آدمه بیش بیک توغ واکی
بیک سنجق والتی قزل علم وبر سارو علم حمله سندن بیوک
والتی کوس والتی بوغ والتی کرهنای والی سنج وجملهء
چالغولردن البشرحنت شویله که مذکور اولدی والتی
بیک آدمه بیش بیک طوب آرابه سی والتی بیک تفنک
واول تفنکلر قنشا جو قدر هر کمسه که عسکر هر بر تفنک
اکا لازمدر بیله سفر بوده بارده اولان تفکه بکزمز
وبو ذکر اولنان علامتلر واسبابلر التی بیک عسکرده
درکه خطا بک اون دورت قسمدن بر قسمنده حاصل اولور
مثنوی
آرلک اولدرکه بولردن سنمیه • بو هیچ شکرلره آلدنمیه

آی وکون و وقت و ساعت عسکری ۰ کیجه کوندز سبب اجل بکنجاکری
جونکه بیچاره کلدی سر سودن سیاه ۰ خود اجل بیلکی ارشدی بیدی آه
هرکه بیندی اول اجلدن تیغ دست ۰ جون قلم اول تیغدن بوکلدی شکست
کر نیم منبر اجلدر کار و بار ۰ جون اجل کلدی اولورم زار زار
بادشاه فقر بکذر ملک جان ۰ هم بو اسپار رانک خورشید سان
جون فقیر اوله کلابن راحت اولور ۰ هم جوار حقده اول قربت بلور
هم اولومدن آلمش اوکردی سبق ۰ جون کوکل خالی قلوب از غیر حق

فصل سنجق بکلری نک مراتب اون
آدمک بلوکی باشنه یشجن دیرلر و یوز آدمک بلوکی
باشنه یانجو دیرلر ۰ و بیک باشنه سنجو ۰ و اون
بیک باشنه جوجو ۰ و یکرم بیک باشنه یان
سمزن ۰ اوتوز بیک باشنه سمزن ۰ و قرق بیک

باشینه یان ذبین ۰ والی بیک باشینه ذبین ۰ والی
بیک عسکرک اوغراشی کونده اوج باش یکی وار ۰ اول
طی کن ۰ ایکنجی دوناتک ۰ اوجنجی ذبین ۰ وطی کن خادم دُر
که خاقان چین سرابندن مملکت ضبطنه حقیقتده دُر
و شول که بوندن اوکدین ذکر اولوندی که خاقان چینک
کنبل نغش دُر ۰ اوغلی بر تینه کجر ۰ اون دورت قلم روده
بر قلم زُوک شهرلرینی اول ضبط ایدر و صاحب اختیار
و نعتش در و اول قسمک امراسی و اهل قلمی و اهل علمی
اوزرنه اول مقدم دُر و جمله اکا تابع و انک حکمنده در
و آندن اشاغه دوتانک در که بر قسمک جمیع سنه
ضابط و دفتر دار در و اول قسمک اهل قلمی اوزرنه
مقدم در و اول قسمک قونینه کرو حاملری انک النده در

وانی محبوسلر کبی حبسده سقلرلر و دوتانک تک عورت
واوغلانی اولمز و اکر وار ایسه غیر مملکتده علوفه ویررلر
بو احتیاطلر انکیچون درکه مال پادشاهی ضایع اولمیه
و دوتانکدن اشاغه ذنبن در و آلتی بیک عسکرک
بکلربکیسی در و اول عسکرک ضبط و حسابی انک النده در
و انک اولادی و ذریاتی واردر اکر اجل تیشوب اول
فوت اولورسه اولادنه منصب و یررلر و اکر کن
فوت اولورسه مال و اسبابنی تمامکه ضبط ایدررلر و
اکر دوتانکنک اولادی یا وارثی وار ایسه انکدر
بعده خطای لشکرینک جنکی نادر الوقوع در و
خطای عسکرلری بیکار دکلدر دائما ایشن بیورورلر
و قانوننامه لرنده یازلمشدر که اکر عسکر بیکار قونسه

فتنه

فتنه ایلرلر دیو و آلتی آی قیش ایاملرنده ورزش
بیوررلر و آلتی آی یاز کونلرنده معظم شهرلر و حصارلر
و قیللر یاپمغه بیوررلر و خطای دورندکی خندقه
امرا ایلرلر تا بیکار قالوب فتنه یه مباشر اولمسونلر دیو
و بردیکز یوز بیک عسکری ایش سز قومیوب لاینقطع
ایشلتمک امر سهل دکلدر و قانون و قواعدلری
اوغراشده شویله درکه چون عسکر بر منزلده قونسهلر
عسکر دوورن خندق قازرلر و بمقدار ارابه قورلر
و تمام دولابسن بر ساعت تخومیده شویله ایلرلر
و خطاییلرک اوغراشی غایتده آغر در و اوغراش
کوننده عسکرک آردندن و صاغندن و صولندن بر
بر خندق قزوب بر بر آرابه لر قیوب و اوکندن

طوبلر قورزلر و نه مقدار عسکر وار ایسه هر برنک بر
تفنک وار ایله ذکر اولوندی و اوغر اشش کوننده اول
طوبلری آتارلر و اکی عسکر بر برنه دوقشدقده هیبتی دفعةً
تفنک آتارلر و اکر جمیع عالم سپاه اولورسه‌دخی
اول مقدار تفنکه طاقت کتوره‌میوب منهزم اولا
و اما اهل اسلامک نصرت آنلرک اوزرنه شول وجهله
اولا که آنلر کوچ اوزرنده اولوب قوبه‌لر آنلری
آلای بغلمغه و براغزده حمله ایدوب شویله‌که قلماق
پادشاهی التنتش نام که غایتده اسلام تختنه
وارمش ایتدی حکایت شویله‌که مشرق صحراسی که
دشت قبچاق قدر و اول سدّی که اسکندر ذوالقرنین
یاپمشدر قاف طاغنه متصلدر دیرلر و یاجوج و ماجوج

طایفه‌سین اول سدک اوته جانبنه سوروب دبوطرفده
ترک ایتدوکی اثر اکدن التنتش آدلو قلماق جانبندن
باش چکوب التمش بیک عسکر ایله وقاج ایلغ تمام
قلماقستانی مسخّر ایلیوب قلماق خانن اسیر ایدوب
وقاج ایلغ تبتستانی واوی غورستانی و داخی
مغولستانی آلوب خطایه متوجه اولدی و سکز
یوز آتی دورتنده چین خوار آدلو خان خطاییله مقابل
اولوب و التمش بیک آریله بربوب اولوب
و عسکر خطای داخی آلای بغلمدن التنتش کندوی
یدی کز یوز بیک عسکر خطایه ویروب خان خطایی
اسیر ایلیوب دوندی و خطای عسکر دریا کبی
قارشوب قالدی زیرا که قانون خطاییلرده قاچمق

بو قدر ونه مقدار عسکر که قاچمش اولسه حمله نك بوینن
اونق لازمدر آنلرك قانوننده زیرا که قاچمق واولمك
برابردر فرد بزنکی برابر وکوردن بیزار
قزلدوی لشکر بنا بد بکار ∘ وقانون نامهٔ خطاییده
مسطور ومذکوردر که بر اوُ مقداری بیر ممالك
خطایدن دشمنه ویرمك بو قدر وجائز دکل اکر
تمام عسکر خطای اول یردن اوتروقرلمق لازم کلور
دخی وصحرای قبچاقك شرقی جانبنده بر شهر واردر
آکا قراقرم دیرلر وقزیم قلماق واول شهرده بازرکانلر
اوتورلر واستنبش خاقان چینی التوب اول
قراقرمدکی بازرکانلره اصمرلدی که بو خان خطاییی سنز
کوزدك که بو شهرلودر وشهرلومز اچن ابو بلورسنز

کورلم

کورلوم که حال نیه واردر وبازرکانلر دخی خاقان
چین ایچون بر تخت دوزوب تزیین ایدوب نهایت
درجده خاقان چین اتك اوزرنده اوتورب دیرلو
درلو لباسلردن ونعمتلردن وشربتلردن انکچون
حاضر ایتدیلر واول بازرکانلر بلوك بلوك آیاغ اوزرنده
دوروب اکا خدمت ایدوب بر مدتدنصکره قلماق پادشاهی
قزینی خطای خانینه ویروب کوکی ایتدی وخطاییلره ایلچی
کوندردی که بن خاقان چینی اوغلغه قبول ایتدوم وکوکی
ایتدم وخطای تختینی اکا ویردم وسزدن دیلك
ایدرم که انك تختینی اکا تسلیم ایلیه سز وخطاییلر
جواب یازوب شویله دیدیلر که بز آرتق آنی بکلکه
اتمزز زیرا که آنك دولتی بو قدر اکر دولتی اولسه ایدی

اسیر اولمزیدی و بزغیر خان کتوردک وچون بو خبر
قلماق پادشاهنه ایرشدی بینه خطاییلره خبر
کوندردی که اغلاشه حاضر اولوک که بینه کلدم چون
خطاییلر بو خبری ایشتدیلر قورقدیلر زیرا که قلماق
ضربن کورمشلر ایدی پس امرای خطای اتفاق
ایلیوب وقلماق پادشاهنک سوزین قبول ایدوب
بزم اسیر اولان خانمز کوندر دیدیلر تا کر وخان ایدلم
و داخی خطای امراسی شویله تدبیر اتدیلر اول یکی
خانی اللیه دفع ایدوب بر کاغد یازوب بویله
دیدیلر که سن که یکی خان سین سرای ایچنده تخته
اوتورمشسن بو سرایک دوردنجی قاتنده بر باغ
وار غایت تکلف ایله ونهایت زینتیله مزین شویله

که دنیاده اولان عجایب یمشلردن وغرایب کللردن
اول باغده واردر واول باغک اورته سنده بر نگار
خانه وار غرایب نقشلر ایله منقش وعجایب صورتلر ایله
مصور ومزین در ویکی خان اولانه مناسب ولازمدر
که اول مغانه کیروب اول عجایباتدن وغرایباتدن
محظوظ اولوب تماشا ایده وظاهرده بویله یازوب
پنهانی سرای ایچندکی قزلره وخادملره بر کاغد داخی یازوب
شویله دیدیلر که هیچ خبرکوز وارمی مملکت کیدیور
حال شویله در شویله اولمق کرک چون اول صاحب فراست
قزلر وارباب کیاست خادملر اول قضیه‌یی اکلایوب
اتفاق اتدیلر یکی خانی حبس ایده‌لر ویکی خان داخی
چون اول وزرا وامرا ایله یازدغی اوقیوب هوای

سیران باغ وتماشای اول نگارخانه کوکلنده نقش و
دماغنده صورت باغلایوب تخت روانه اوتوروب
درحال کندو خواصیله اول باغ تماشاسنه عزیمت
ایلدی وچون یکی خان خواصیله اول باغه کردی قاپوجیلر
قاپویی طاشره سندن بکلیدم واول قپوقارشوسنده
تخته دوتوب آرالغن قورشونله دولدروب و
اول مقابله سنده قورشوندن بر دیوار ایدوب
ودلوک قودیلر یمک ایچمک ویرمکه ویکی خان کندو
خواصیله جبده قالدیلر تا یقین زمانه دک واردی
زیرا که خطاییلر اولدر یکی سومزلر وقلماق خانی اسیر
ایلیوب کویکی ادندکی خاقانی کتوروب تخته کچوردیلر
الکاه دکمی یکین سلیمان نقش ایدی وبرمه کوکل جهانکه باکس وفا نکرد

مسیوی

حال عالم بن چو صوردم ازیکی فرزانه · دید یا خوابست ویا بادست ویا افسانه
دیدم آنک نعمتنه کم کوکل باغلادی نکل · دید یا بادست اولا یا احمق ویا دیوانه
دیدم ار دنیا بنا اشتر ندنلوقیچه · دید یاری یا کادکر یو همه بردانه
دیدم او پس بر دنیا یا خود ننه برار · دید بردم اکی بتلادم دریکی ویرانه

بعده چون خاقان چین بینه کندو تختنه
اوتوردی وتفتیش ایلدی نه مقدار مسلمان بکلری
که واربدی ادنی منصب وادنی دیوانکالردن جمله
اعلا منصبلر ویروب ودیوانکاه لرینی سایر
امرادیوانکاه اوزرنه تقدیم ایلدی واول بازرکانلر
که قلماقده یولداشلق ایلدیلربیدی آنلرک هب
کتوردوب وبخششلر ایلدی ومنصبلر وردی
وسایر مسلمانلر که خطای دیارنده نه مقدار وارایسه

جمله سبین مال دیوانی وعوارض وسایر تکالیف سلطانیدن
معاف ومسلّم ایدوب وعزت وحرمتلرین زیاده ایلدی
و بو زمانه دک داخی انک اثری باقیدر و اول خاقان
چینک آدی جین خوارخان ایمش و اوغلی آدی کینطای
خان و اول زماندن برو خطای خانی کندو اغراشنه
وارخز عسکر کوندرور و داخی خطاییلر اغراشنه اصلا
ایتمزلر مکر که دشمن ضعیف اوله اول وقت جنک ایدرلر
واکر دشمن قوی اوله اول وقت مال ایله صلح ایدرلر
وخطاییلر جمله عالم ایله صلحه راضی درورلر تک کندولر
مملکتن ضبط ایتسونلر بلا ضرورت هیچ بر دشمن ایله
جنک ایلمزلر اول سببدن قاج بیک یلدر اول مملکت
معمور قالوب قرالنق کورمش دکل و داخی طاعون

اول

اول دیارده هیچ زمانده اولمش دکلدر و داخی عسکر
خطای بکلری اوکنده قللوق و خدمت ایتمک رسم دکلدر
واما اول که هرکسه مراتبنجه کروه کروه اوکنده دورلر
اول بکلرک خدمتکارلری شهرلو ودر بونلره وفا تولره
خدمت ایدرلر و اول قانون بیانده زمان قلم قاصر
در و بر بیک که بکرم اوتوز بیک آدمک بکی اوله اکر معزول
اوله بیش آدمه قادر اولمز زیرا که جمیع خلق اکر شهری
واکر لشکری هپ دفترده در پادشاهی در و خارج دفتر
برکسه بولنمز خطا بره آنی کندولرک ایده لر مثنوی
بونه ضبط و بونه ربط و بونه کار • عاقل ایسک بو حالته کوش دار
دمبدم چون ضبطن آرتوریور • کثرت ملکه سبب خود بودرر

باب پنجم در بیان قزنیهای ملک خطای

که اول شهرلرده قوشلر در التوندن وکمش وبرنج وبغدای
وقماش وکرباس وارپه وعناب وفندق وکردکان و
بهار آلتی واودون وصمان واودون وصمان شوله درکه
شهرلر اچنده اکر اطرافدن نظر اولونسه طاغلر کبی
کورنور و داخی اوتلق که طاغلر کبی اوزرنده اولان
ایشجیلره اکر نظر اولونسه برقوش مقدار کورنور فرد
صمان بیتراغی وکلوباری منبت • آغزاق کلور ازصد کوه محنت
واول اودون واوتلق طاغلری شول غایتده درکه
صناسک که سلیمان علیه السلامک دیولری اشلمشدر
وهربر اوتلق طاغی آلتی آیلق نچ بیک عسکرک آتلرینه
متعین درکه هفتده برکره کونلوکن وبررلر وآربه
سنی وبرورلر واودوندن اول سرایده اولان قزلره

وخادملره واطرافدن کلوب کیدن ایلچیلره واولاقلره
وبرنج وبغدای هربر عسکره وغیر علوفجیه آیده برکره
کونلوکن وبرورلر ویکرم بشر درم کمش ورورلر وهر
آلتی آیده بو قزبینه لر ومغازه لرک دوری تمام
اولونجه برین داخی حاضر ایدرلر وهر اچنده کی کلکلکلری
چیقه اعلی در مثل التون وکمش واطلس وغیره
احسن اقمشه در وهیچ برشهر وحصار یوقدرکه آنده
بونک کبی قزبینه لر ومغازه لر اولمیه ولاینقطع بو
قزبینه لر ومغازه لرک دخل وخرجنه مشغول درلر غایتده
جدّ وجهدله واول برنج وبغدای مغازه لرنک حاصلی
تمام ممالک خطاینده مجرملر جریمه سنددر زیراکه بغدای
وبرنجدن غیری نسنه جریمه المامق قانون دکل اول دیارده

باب ششم بیان ایدر ملک شدادی وتاج وتخت وسرای جمشیدی وخاقان چین اگرچه اول بلا تشبیه کند وزعمنجه دعوی سلیمانی قلور

مثنوی

او نزمش ایدی کیخسرو وجمشید • قومشدی جام جم در پیش خورشید
کورردی انده سر هفت کشور • دکردی انده سر هفت اختر
دکلدی نیک وبد بر ذره پنهان • که جام جمده اولمزدی نمایان
طلب ایدردی جام جم کورکسه • همب کوز کرد اول داخی کورکسه
کوزکمز نسته عالمده دکلدی • ولیکن جام جم جایده دکلدی
بسی زیر وزبر کلدی بو سودا • حجابی اولمادی اندن هویدا
باخ اولدی نقشی اشکارا • که سن پاک اول کوره سن تا که مارا
بیزه بو نقش نقش بی بدلدر • حقیقت کوردک نقش ازلدر
چو بز فانی درز در عالم خاک • کورنمز نقشمز چو عالم پاک

چو کیخسرو بو سردن اگه اولدی • الینی ملکدن اول خالی کوردی
یقین بلدی که ملک هب فنادر • جهانک عمر کبی هم بی بقادر
همیشین ترک ایدوب شدی فنایه • شهادت ایلیوب دوندی خدایه
مکر لهراسب انده اول اوقودی • دیروب تختنی اکا اول اوتوردی
یکدوب برغاره جامنی الدی بیله • قالوب هم زبر برف کم انی بیله
بکسنی چون غرق اولا اندن اثر یوق • سوا اجل اهلنه اندن خبر یوق

بعده خاقان چین تختنی التوندن بر اژدها صورتنده دوزمشلر یعنی اژدها کبی دولاشی دولاسی دوزوب وانک باشنی اوزرنده اوترجق تخت ایلمشلردر دایمی خاقان انک اوزرنده اوتورر وذکر اولوندی که خطای پادشاهلرینک اوچ لقبی واردر دایمی خان وخاقان چین وفغفور چین واول تخت اژدها پیکرک ایچی مجوف

قوبروغندن باشنه دک جمله شبق ودولاسی اون ذراع
وبوکسکلکی آلتی ذراع واون بیک جبه وجوشن پوش
یراقلو مکمل آدم هر کیجه اول تختی بکلرلر اکندودن تا صباحه
دک واول تختی کاهی قالدروب ایچرو النورلر سببی
بیرنده بیان اولونه **فصل** در بیان سرای فغفور
چین وبودایمی خاقانک سرایی قات حصاردر هپسی
بر برندن محکمدر وبو حصارلرک هر برینک مابیننده
باغلر وباغچه لر وبوستانلر ودرلر ونگارخانه لر
ودیونگاه لر وار سرای قزلری وخادملری ایچون
یاپلمش وبو طبقه لرده ساکن اولان قزلر وخادملر
درکه طبقه دن طبقه یه ترقی ایدرلر وبو سرای قزلرینک
جمله سی اون ایکی بیک قزدر وخادملر دخی اول مقدار

وبوجمله

وبوجمله قزلردن وخادملردن که خاقان چین خدمتنه
ایرشورلر ونوبت ایله هرکون اوچ یوز قز واوچ
یوز خادملر خدمت ایدوب مصلحت کورورلر وبونلردن
غیری آدم خاقان ایله بولشمز وسویلشمک ممکن دکل وقانون
دکل وبعضی اول قزلردن اسکی لری وارکه بابالرنه داخی خدمت
ایتمشلردر وقانون اصلی ایله بلورلر وسرای ایچنده ممالک
ضبط احوالن کورمشلردر آنلردن بلوک بلوک مملکتلره
قز دوشورمکه کوندررلر واول قزلر نه قدر که بکنه آنی
بر محفه قیوب عفت ایله وستر وتجمل تمام ایله اول محفه
کوتوروب شهردن شهره کروه کروه محفه لر جمع اولوب
ومنزلدن منزله خیل خیل حشمت تمام ایله کتوروب
سرایه تسلیم ایدرلر وخاقانک آناسی وکندو یر یر

اول بری بیکر حوری نژادلری عرض ایدرلر و آنلری که
خاقان اناسی بکنه انلری طبقاتنه قویرلر و اندن مرتبه
مرتبه ترقی ویرورلر و انلری بکنمیه و داخی آنلرکه
سرایده قریبشلر در جمله سنه خلعتلر و بخششلر
ویروب بینه برلرنه کوندررلر و شول رسم حشمت
و آیین تجمل ایله که کتورمشلر ایدی اول اسلوبه التورلر
و داخی اول خادملر جمله کوزل محبوب اغلانلردر که
صبی طفولیتده اکر اناسی و آناسی کسمک استرلرسه
اول التوب سنجق بکینه کوسترلر و اول سنجق بکندن
اجازت کاغذی الورلر و اول اغلانک ارلکن
جمله دبندن کسوب و اول اغلانه تیمار ایلیوب اول
اغلان بیوجک اولدقده خان باتنه کوندررلر

اول

اول اجازت نامه ایله بله و خان باتغده بر مدت
سرای طشره سنده سرای ایچنده که خادملره خدمت
ایدرلر اول سرای ایچنده که خادملردن برسی انی اوغل
ایدنوب اوغلغه قبول ایدوب سرایه کوروب
داوقدت و قواعد و قانون تعلیم ایدر و چون که
کمال تحصیل ایلیه طبقهٔ اول سرایده اکر بر محل محلول
اولورسه اکا ویرورلر و آندن تدریجیله ترقی ایدر

فصل و بر طبقه خلقنه مراتنبجه بر خدمت
متعین در و اول باغلر و باغچه لر و بوستانلرکه
سرای ایچنده در آنلرک تزیینی اول طبقه خادملرینه
متعین و اکنجی طبقه خادملرینک ایشلری باغ
باغ کاغذلر کورمک و چقارمق در و سبب کثرت

كاغدبرنده سوبلبرز اوجنجی طبقه ده معتبر خادملر اولور
سرای ایچنده کی دیوانخانه لرده معتبر قوللر یله مراتب اوزره
اوتوروب ماحصل کاغدلری وبزلمری اختصار اوزره
تنقیح ایلیوب خاقانچین نظرینه کوسترزلر تا اسان
طریقله خاقانه هیچ عسر لازم کلمز واول عرض حال
طریقی شویله درکه هر کاغدک ماحصلنه ابه کاغدک
باشنده برسطر یازوب خاقانه ویرورلر خاقان
اول کاغده نظر اندکده مرادینی دکین معلوم ایدوب
اکر قبول ایدرسه قزل یازو یله نشان ایدر واکر
قبول اتمزسه برافور واول کاغد هر حال استنه
سرایدن چقوب اولاشسه کرک وتفصیل برنده بیان
اولنور ان شاء الله وکیجه یی وکوندزی خاقان جنبه

اوج

اوج قسم ایلمشلردر برقسمنده کاغد نشانلری هیچ تأخیر
وتقصیر قادر دکلدر واکر آرتوجق اویوب اویمزسه
کاغد نشانه ایدجک وقتدن تجاوز ایتمسون دیو
اوباررلر واکر ارتوق اویوب اویمسه ودخی
او برمسلر قسمتدن تجاوز ایلمسه اول اوچ یوز
قزلر وخادملر هیسی بندو حبشه وقتلکدرلر

فصل وخطای که اون اکی قسم در هر قسمنده
دیوانخانه لر وار سرای ایچنده شویله که خان بالغده
سرای طاشره سندن اول کاغدلر که خاقان چین
نظرینه ایرشمشدر مقبول اکر نامقبول باغ باغ باغلو
واول باغ باشی مهرلو واون اکی ممالک خطاینک
دیوانخانه لرکه سرای ایچنده در واول اون اکی فرقه لک

خطایده دیوانخانه‌لری سرایدن طاشره‌جه درخان بالیغ
شهر ایچنده و اول مذکور کاغذلر مذکور علامتلریله اول
دیوانخانه‌لردن چیقار و بو طاشره دیوانخانه‌ده گروه گروه
صاحب دیانت و امانت بکلر اوتورمشلردر و اول
باغلو کاغذلرک باشلرینک مهرلرین اوقیوب و صاحبلرن
معلوم ایدوب و باغلرینی چوزوب مقبول اگر نامقبول
اولدیغن بلوب ایشنه و تیرورلر و اگا گوره احکام
یازرلر و عوام خلق ایچون سرایدن طاشره بر مهر واردر
اول مهر ایله نشان ایدرلر و خواص ایچون سرای
ایچنده احکام یازلوب و سرای ایچندکی مهرلر ایله
مهرلنوب چیقار و دوردنجی طبقه سنده سرایک
خطاینک اون اکی قسمنک دیوانخانه‌لری واردر که

اول مذکور خادملر و قزلر ایچون یاپلمشدر و بو طرفندن
فیلسوف مذهب خادملر غایتده معتبر ایشیم کمرلر ایله
و فاخر لباسلر ایله و ایچرو طرفندن غایتده عاقله
و عالمه و معتبره کاردان مهم گذار قزلر ایشیم کمرلر قوشنوب
و مرصع غریب تاجلر باشلرندیجه که خطای دیارندن
غیر دیارده اول تاج کمسنه گورمش دگل و خطایی
اطلس زربفت لباسلر گیوب و حسن کباستلری و کمال
فراستلری نهایت درجه‌ده و اکی جانبدن بو قزلر
و اول خادملر تخت روانلره اوتوروب تحمل عامله
گلوب و اول مذکور دیوانخانه‌لره اینوب و مرات
اوزرنه اعلا درجه‌ده اول قزلر اوتوروب و اکی
طرفنده اول معتبر خادملر اوتوروب جمله‌سنک اوکنده

دفتر و دوات و قلم حاضر و فغفورلرینک محاق اندام
قزلر یعنی خطایی که حسن صورتیله مشهور عالم درلر صف
چکوب کویا روح مصوّر ا باغ اوزرنده دوررلر
ودائما ساعتده وصولنده صف صف ملک سیما اوغلانلر خادم
حسن صورتیله مشهور خدمت ایچون دوررلر و دائما
اول مذکور قزلر و خادملر کاردان و مهم کذار و ضابطلر
ممالک خطای انلردر اول اون ایکی فرقه دیوانکاه
کسرای ایچنده در ترتیبله اوتورر دفتردن صکره
و اول طشره دن کلن کاغذلرکه عرض حال ایچون و یا خود
شکایت ایچون انلری اوقونله دکرلر و ما حصل معلوم
قلوب منقح و جمله یازوب اول کاغدک باشنه
طرفنه برسطر ده خاقان نظرنده عرض ایدوب و فغفور

چین

چین اول نظر ایتدکده اکر مقبول اولسه قزل مرکبله
جزم صورتده بویله خط ه چکر و اکر نا مقبول ایسه قور
و مملکت احوالنی بو طریقله ضبط ایدرلر هیچ عسر لازم
کلمز و خاقان چین سرایندن طاشره خلق ایله قانون
دکل سویلشمک و بوندن غیری طاشره خلقله کمسنه
سویلشدکن کورمش ابًا عن جد و اول مذکور فیلسوف
فراستلو قزلر و خادملر اول کاغذلر عباراتنده زیاده
دقت ایلیوب فراستله فیلسوفانه معنی اکلیوب
اول ممالک امورنده ضبط کوسترورلر

مثنوی

بجان سن طالب اول راه دینی شو ۰ وکر بونده بولنمز سوی چینه شو
بعلم عیبسوی قل کوزی روشن ۰ بولک افلاکه وارور دیلوی دشمن
اکر جهلک ایله دائم اوتورسک ۰ بعینه بل ابتر وجهول اولورسک

خر و دجال و عیسی جمله بردر | یقین بلکل بو معنی بیک دکلدر
اکر دانا ایسک عیسیت برخر | که نادان خر دررا از خر فروتر
مثال کوده خر عیسیدر جانت | اکر عیسی صفت اولسه روانت
چو جان نادان دررجال دیرلر | چو دانا اولدی عیسی حال دیرلر
چو نطق عیسوی درجان نشانی | اولور علمله زنده جاودانی
یقین ایله بولوندی سکا حال | نجه علمله اولدی عیسوی حال
طریق مومنین اکر بلورسن | وارهسن باقی عالمه یوررسن
دارای جانم اوغل یوزک آره | بو فانیدن کچوب باقی یه کیدر

وبشنجی طبقه سنده سرایک خزینه مال ممالک جبین اولوره التون وکمش وجواهردن وکمجا والوان اطلسلر وبای برک وکرباس وقلیج وغیره وددوا مله اول خزینه ابشده در وخرج ودخلی

لاینقطع

لاینقطع در وخزینه کوره الندی ایلیق دخل مقدام در وزوابادن نهایت سز خزینه لروار زیراکه اکثر شهر بیک اوزنا سنده بر عالی قله یاپمشلردر التونلدن وکمشدن خزینه لرقومشلر بطال دررواباواجدادلری زماننددن بری دورمابب آرتمقده در والعهدة علی الراوی شنبله درلرکه سرای ایجنده قزلر و خادملر واردرکه کندولرایچون خلوت خانه لریاپمشلردر برکریجی التونیدن و برکریجی کمشدن بونک کبی خزینه لر وار انلرعجایب وغرایب احوالی یرنده بیان اولونه ● و آلتنجی طبقه سنده سرایک خادملر بری درواسلانلر وقپلانلر وپارسلر وقرا قولقلر وتیتی سمسونلر وتبت پرکروه خلق در

تاتاردن بت پرست کافر در خطای طاغلرنده اولورلر
و فاج کره یوز بیک اولو کافردر و جمله سنک خاقانی
چیندن بخششلری وار یلده بر کره و بو تبت سمسونلری
آنلردن حاصل اولور و اول سمسونلردن درگاه معلای
مفخر السلاطین روی زمین سلطان الحرمین ظل
الله تعالی فی الارض زاد الله تعالی عمره وسلطنته نیک
آستان فلک اشتباه سعادت پناهنده اولانلر
که اکا ساسانی کوبکلر دیرلر که آنلر اصلده تبت
کلابندندر خطای طاغلرنده حاصل اولور و اول
دیارده چوبانلرک کوبکی در غاینده صلابتله اولور
حتی اصلانه غلبه ایدر و دخی مشک آهولرین انلرله
شکار ایدرلر و باقی احوالی بر یرده بیان اولنور

و یدنجی طبقه ده اون اکی بیک سرای قزلری اولورلر
و هر برینک مراتب و منصبنه کوره حویلیلری و باغلر
و بوستانلری واردر و اول حصارک ایچنده خاقان
چینک سرایی وار که کندو و عیالی و خواصله آنده اولور
و اول سرای که بری فانت حصاردن عبارتدر شویله
بیان اتمشدر خاقان چین که دوردنجی فانت
حصاردن ایچرو سکز یاشندن زیاده اوغلی ارکک
جنسندن قومیه لر اکر کندو اوغلی دخی اولور ایسه
و اول سرایک دیوارلری غایتده یوکسکدر کمالنجه
و اول سرایک یدنجی فانت حصارندن طشره بیک
آق بایلمش بکجیلر ایچون و هر اوده اون آدم اولور
و اول بکجیلر اون بیک آدمدر جبه و جوشن و جمیعی

اسباب سلاح آراسته ومکمل و کومکوک دهوره مستغرق
اول سرایک طاشره سندن بکلرلر و بونلردن غیری
اون بیک آدم داخی ایچنده خاقانک اژدها صورتنده
آلتون تختینی بکلرلر ایله که ذکر اولوندی و بونلر آرقلر
بربرینک آرقه سنه و بروب اول حصارک دردنجی
قاتنک قپوسنده اوتوروررلر واول تخت بو
قاپونک ایچ یوزنده در و بو جمله مذکور بکجیلر اول
سرایک ایچندن وطاشره سندن ایکندودن بکلرلر
راست ناقوسلق وقتنه دک واول سرای
مربع واقع اولمش در ودورت طرفنده قپولر
وار وهر طرفنده بدی دربند وار وهر دربنده
بشر جفت قپو وار وهر قپونک محلنده

بیان

بیان اولونه تفصیل اوزره وچون ذکر اولوندی که اول
تخت اولدغی جانب قپولرنده اون بیک آدم
بکلر واول سرایک اوچ طرفنده اولان قپولرنده
نه مقدار بکجی وار اوله واول سرای چورسنده اولان
اون بیک بکجی صباحه دک اویخو اویومیوب اول
بیک اوک جمله سنده چراغلر وفانوسلر یاقوب
وجرس کردورب وعجایب وغرایب چوبکلر
چالرلر که تعبیری قابل دکل وتمام ممالک خطاینک
بازارلرنده ودروازه لرنده وسوقاقلرنده چوبک
چلوب وقناره لر بقوب دیرلرنده ناقوسلر چلوب
وکیجه لر بو جمله شنلک وشور وطرب ایدرلر
وصفه قابل دکل وبونی دشمن خوفندن ایتمزلر بلکه

اظهار ضبط مملکت در و ابراز اسباب تجمل و سلطنت در

وار ایدی بر پاسبان عشقله زار ⁂ گیجه کوندز او یقوسز هم بی قرار
گاه گزردی که اولوب چونک زار ⁂ غم الندن باشینه اول ناتوان
سمدی اول عاشق بیچاره گفت ⁂ کا و یقوسزلقدن دلو یکدم خفت
دیدی خوش در پاسبانه عشق یار ⁂ اویقو بولمز هیچ کمسنه بن دکار
پاسبانه اویقو کی لایق دگلدر ⁂ خاصه که اول پاسبان عاشق دردر
پاسبانه عشق چونکه یار اوله ⁂ اویقو گوزلردن انک دشوار اوله
پاسبانه عشق خود چون یار در ⁂ اویقوسزلق اکا خوشکار در
پاسبانلق ایله سن درگوی ال ⁂ وار در آنده نیچه راه زن ایوبل
هرکه بو پاسبانلقدر صفت ⁂ خوش بولور اول حق بولنده معرفت

وچون بیان اولوندی اول سرایک دورت طرفنده قپولر
وار در و هر طرفک قاپوسی مخصوص در بر نسنه ایچون

وبر طرفک قپولری خزینه ایچون مخصوص در و چین
دیارینک اون اکی قسمندن حاصل اولان خزینه اول
طرفدن گیرر و اول محصولات اول اون اکی قسیمدن
صندوقلر ایله آرابه لر ایله کلدوکده اول قپولرده چوق
انتظار چکرلر تا خزینه تسلیم ایتمکه نوبت دوشنجه
واما اول خزینه لرک خرجی محل خرجده دیوان قپولر قپولردن
خرج اولونور و بر طرفک قپولری مخصوص درکه عدللر
گیرروب و چقار معنه شویله که ذکر اولوندی و بو
قپولرده عدل داولی قوشلر در و اوچنجی طرفک قپولری
مخصوص در سرای خلقی گیروب چقمغه و دوردنجی قپو لری
خاقان چین دیوانگاهی ایچون در و خاقان بلده
برکره یا اکی کره چقدغی وقت بو قپولردن چقار

که اول دیوانگاه قپولری در اول تجمل غریب و آیین عجیب ایله
که بیان اولوندی وجمیع امور ملکیه ده متأمل و اوکون
وصوکون کوزدب وفا ربله قانونه منقاد و عملنده
بر قانون مسئله سنک تقصیرنه و تاخیرنه قادر دکل
و بیان اولوندی اول دورت طرفده اولان
قپولرک یدی دربندی وار و هر دربندده بیشر
جفت قپو وار اکیشر جفتی طرفینده کزلودر که
آندن امرا و عسکر کررلر و خاقان چین اوکنده آلای
آلای دوررلر و اوچ جفتی اورته سنده در که اول
خاقان چین ایچون مخصوص در که بو اوچ قپودن
کندو خواصله کروب چقر غیری کمسنه انده نصیب
بلکه اورته قپولر کذرکاه خاقان در اکی طرفندهکی

زینت

زینت ایچوندر و هیچ بر زمانده کمسنه اول اکی قپودن
کیروب چقدغی یوقدر و خاقان تخت اوتوردغی وقت
اول دربندلرده دوردغی قپولر و عسکرلر و غیره یوز وایلد
قپولردن یولری کزمک ایچون در و اول قپولرک
بو کیسکلکی آلتمش ارشوندر و طبقه لری پاره پولاد
خطاییدن قپولمش در معلوم دکل که اول اصل
قپولر دنیاده بر مملکتده بولونه زیرا که خطاییلر شویله
درلر که بو قپولر و سرای بناسی و آلتون اژدها
صورتنده تخت و قوشلر سلیمان نبیدن علیه السلم
بزه دکمشدر و داخی طاشره قپولرنک اوکنده بر
عالی محکم حصار یاپمشلر هر جانبنده قپولری وار
اول مذکور قپولرکبی و بر جانبنک قپولری سرای جانبنده در

واوچ طرفنك قپولری خان بالغ شهرنه در و اول قپولرك
غرابتی بیان اولوندی و اول قپولرك جمله سنده
بقلان قفانوسلر كوكدكی یلدزلره مشابه اول قپولرده
سحر وقتنده اجلد قدح زنكار رنك شویله كوزل و
لطافتنه نظاره ایدرجیلر تماشا ایدرلر انك طرون
ولطافتن كبر و انلر بلورکه نه مرتبه ده در و نه مقدار
اول قپولر برندن ایرا قدر • و نصف لیلده جمیع
ارباب علم و اصحاب قلم جمله حاضر اولوب اول
قاپولرك و دربندلرك طاشره سنده خیل خیل
و بلوك بلوك و سنجق سنجق انتظار ایله دوررلركه
زیرا که گاه اولورکه خاقان صبحدن اوکردیكی دیوانه
چقار و هر کسنه که اهل دیوان اولوب اول وقت

آنده حاضر بلونمسه مجرم اولوب بنده و حبسه مستحق
اولور • و بز کوردوکمز زمانده خاقان صبحدن اوکدن
دفعه چقوب اول وقتده اوچ بیك آدم اهل
بر مراتب و مناصبدن حاضر بولنمیوب جمله مرتبه لرندن
و منصبلرندن دوشوب قید و بند ایله حبسه دوشدیلر
و اما اکثریا دیوانه کونشده و غدبن چقار و بو
اصل ایرچقمق قورقوسندن جمله قپوسی خلقی
نصف لیلدن حاضر اولورلر و اول امرا و عسكریه
مخصوص قپولرده انتظار چکوب دوررلر و اول
خلق گروه گروه مراتبنجه کیررلر • و اول قپوجیلر
و چاوشلر بر زینت ایله اوتوررلر کوزلر کورمش
دکل • و داخی اول بی عدد خلق که خاقانك چینك

دیوانه کیروب نظرنده حاضر دوررلر قپوجیلر ایلرک
منعنه وچاوشلر تأدیبه وتأخیرنه محتاج دکللر
زیرا که جمله خلق چین اکر خواصدن واکر عوامدن
غایبنده ادب اوزرنه وحفظ قانون وقواعده
وحرمت وعزت رعایتنه نهایتی درجه درلر
بلکه جمیع اول وجهله بولنور دنلمه جایزدر واول
ینجه بیک خلق که اول دیوانده خاقان نظرنده
دورمشلردر کمسنه نک زهره سی یوقدر که اوکسره
ویا نطق ایلیه چه جای منع وتأدیب اوله وخطابلر
اول سببدن بو وجهله مضبوطدر که چون طاشره دن
اول سرایه کیرورلر اول اون بیک ادم که تخت
بکلرلر جمله یراق وسلاح ایچنده مستغرق نه بمکده

ونه

ونه ایچکده یا تمیوب واویمیوب ارقه ارقیه دمیشلر
اوتورورلر شویله ذکر اولوندی که هم التوندن اژدها
صورتنده اولان تختی وهم اول قپولرکه دیوانگاه
جانبنه در بو عسکر بکلرلر واول اوچ جانب
قپولرده داخی بکجیلر واردر قپوجیلردن غیری واول
اون بیک آدمدن غیری که سرایک طاشره سندن
بکلرلر وباس دوترلر ومشهور شویله درکه سرایک
ایچندن وطاشندن التی بیک آدم کیجه وکوندز خاقان
خدمتنده دوررلر واول وجهله تعیین اولونمشدر
ترکه وبرساعت ناظره احتمال یوقدر وبعده چون
نصف لیلدن صکره اول خلق جمع اولورلر چون خاقان
جفاجق وقت یقین اوله اکی فنار لعلی که بربرنه

چاتلمش و بر طشت و بر آفتابه و بر اسکملی طاشره‌دن
کلور و اول نعلی فانوسلری بر آدم باشنده کوترمش
کلوب سرایک ایچروسنه کیدر و بو اسبابلری کتوردن
آدملر اکر خاقانک سراینده‌ن طاشره چقوب بر یره
کیده‌جک اولورسه تخت روانی بونلر کوتورلر
بعده دوردنجی دربند اوزنیده بر بیوک کوس
قونلمشدر آلتی آدم مقدار وارکه انک چورسنده
دوروب چلرلر و چوق چالدقده صکره دکلنورلر
و داخی اول کوس یاننده بر چاک اصلمشدر که
بیوکلکده بر قنته کبی معلق هوادن آصلمشدر
و اول کوسدن صکره اول ناقوس چالارلر و اول
ناقوسک چالمسنه دورت بوز خادم موکل درلر

نوبتیله چالرلر و بر بیوک دیرک آغاجدن کمی دیرکنه
بکزر اول چاک فانوسنده اصلمشدر بر باغاره
زنجیرله اول بیوک دیرکی اول خادملر کروه کروه چکرلر
و صالی ویرورلر اول دیرک کلور باشی محکم ضربله
اول چاکه شویله دوقونرکه اول چاک آوازنی تمام شهر
خان بالغ ایشیدرلر و اول ناقوس متصل چالنمقده‌در
و اول وقت خاقانک تخت روانه بنوب و سرعت
او زرنه دیوانه کلوب اول اژدها صورت تخت
اوزرنده اوتورانه دک آلتمش دقوز ضرب اوزولور
و اوتوردقدن صکره بر ضرب دخی اوررلر تا جمله‌سی
یتمش ضرب اولور و خاقان اوتوردقدن صکره
اول خاقان جبینه مخصوص بولاندن قبولری براوغرده

آجارلر و اول قاپولری شویله صنعت اوزرنه دوزمشلر
درکه آچلدقده انک هیبتیله عجایب صدالری و
شدتیله غرایب آوازلرینی خان بالغ شهری اول
عظمتله جمله ایشیدرلر و چون اول ناقوس وکوس
وچاک وقپولر آوازینی ایشیده لر معلوم ایدرلر
که خاقان تختنه اوتوردی و اول دربندلرک
هر بریندن اوچ اورغان براقورلر اونر قولاج
ابریشمدن ییلان شکلنده صنعتله دوزمشلر و اول
اورغانک جمله سی اون سکز عدددر و حلقه حلقه
ایلیوب اول پولاد قپولره اصلوب امرا وعسکر و
اطراف وجانبدن کلن ایلچیلر جمله سی خاقان چینی
اول التون اژدها صورتلو تختنه اوزرنده صحتله

اوتورمش کوردکلری شکرانه سی ایچون شنلک ایدوب
اول ییلان صورتنده اورغانلر جملةً و دفعةً برقوت
وصنعتله چکنه کتوروب توپ و تفنک صداسی
کبی اول اورغانلردن صدالر ظهوره کلور بردرجه
که خان بالغ شهرینک خلقی اول آوازلری دخی
ایشیدوب تحسر ایدرلرکه قپو خلقی هیبتندن
خاقان چینک یوزینی کوره بلمزدیو تأسف ییه لر
زیراکه شهرلودن هیچ کیش قبیله واردرکه خاقان چینی
کورمشلر و کورمک قادردکل آندن اوتورودر
که قپوجیلر محلنده سرایه کیرن آدمه نسنه ویرلر
واکر خاقان چینی دیوانه چیقدقدن صکره کیمسنه کلور
قپوجیلر قومزلر و کیمسه دخی طاشره ده قالمز زیراکه هرکون

دیوانده بوقلرلر کلمیلری گناه کار اولدیلر دیو بند
وجبه ایدرلر بعده و چون خاقان چین سرایدن
طشره چیقق استنسه سیران ایچون یا غیرتنه ایچون
نه طرفه گیتمک استنسه اول طرفک سوقاقلرنده
و بازارلرنده نه کمسنه قالمیوب جمله قاچوب نهان
اولورلر و دکانلرینی خالی براقورلر زیرا آنلرک قانونی در
و دخی آنلرک قانونی شویله در که اکر خاقان نسکار اردنجه
سکردرکن آتدن دوشسه پادشاهلکدن
دوشوب معزول اولوب سلطنت انکی اولادینه
انتقال ایدر الله سبحانه و تعالی پادشاه اسلامک
سایه سلطنتنی مفرق عالم سالهای بی شمار
و قرنهای بسیار ممدود و مستدام ایده بمنه و کرمه

انه

انه مجیب السائلین آمین بال آل الاولین والآخرین
بعده چوق شهرلر وار در خطای دیارنده که
آنده پادشاه زاده لری قومشلر و اول پادشاه زاده لر
ایچون اول شهرلرک اورتاسنده سرایلر یاپمشلر
غایتده عالی بر تکلف و اورتلری اول سرایلرک
بیشل فغفور بدن و انلرک علوفه لری اول شهرک
حاشاروسی لرینی مقاطعه کسوبلر در آنلردن
حاصل اولور و دخی بیاق در اول پادشاه زاده لره
کمسنه وارمیوب کلمیه لر و مصاحبت ایتمیه لر و
اول پادشاه زاده لر ایچون اوچ دورت آدمدن
زیاده خدمت ایتمکیه اولمیه و عورتدن و جاریه دن
نه مقدار استرلرسه ایده لر و اول پادشاه زاده لری

شنوبله اول بسیدن بسلرلرکه اکر خطای پادشاهی
آرادن کیدوب اولادی قالمیوب یا قالوب
یرینه اوتورمغه قابل اولمیه اول پادشاه زاده
لردن برینی کتوروب پادشاه ایدرلر زیرا
آنلرک قاتونده اکر خاقان اوغلی اعلم اولمیه
غیر پادشاه زاده لردن برا علمنی تخته کچورر لر
وداخی چوق پادشاه زادکر شهرلرده اتلر
رنج برلک ایدوب زندکانی ایدرلر هیچ بری
مخالفت ایتمکه قادر دکللر بعده چون که
خاقان چین دیوانه چقه انکله انواع سازلر
اطوار غرایب ایله والحان عجایب لر ایله اول
سازلرک نغماتندن واول نایلرک سوزیله

هر پرده ده ناله وآوازندن واول قاقنس مثال ارغنونک
خوشتبله نغماتندن وپاپوسازلر وترنمات
استماعندن جان برنغده تنذن الوداع ایتمبه
قریب اولوردی واول جیننده برکربه آوازلو
داول بربرضرب ناساز چالربدی لر اول خوش
آوازلرسبب ناخوش اولورلر بدی بیت
زشت هم اولور کوزل کاواز فرخ کم شده
ارغنون کبی کلور ارسینه کرچه انکرست
داواز زشت وناساز طبل ناخوش کانه نسبت
وتمثیل درکه سن که خاقان چین سن اول خوش
آوازلره مشغول اولوب اول ناخوش وناساز داول
آوازندن غافل اولماغل وبو سلطنته مغرور اولوب

و بو الحانات خوشلوغنه آلدنمه که بو لذات آر دنج
او لوم ناخوشلغی واردر و بو سلطنت بقاسز در
جدا ابنت تا سلطنت باقیهٔ تحصیل ایده سک **مثنوی**

کور اولومنی که نه مشکل راه در • بو بلی اکث فقر و منزلگاه در
بند دوت ای دل که کرداب بلاست • زنده دل اول زانکه مرگت در قفاست
کر باشنک کردابدن بیرون اولا • هر نفس جمعیتنک افزون اولا
کم قالور کردابه بخنده مبتلا • جوق دونه باشی انک مثل آسیا
وار بو دنیا سز بکون پایدار • بی قرار دردا ایا بو بکب قرار
جمله دنیا کر مسخر قلدک اوش • جون اجل کلدی هپسی قلدی نوش
ملک دنیا بر غرور و بر هوس • ترک اولنمامی قانع اولمز هیچ کس

و اول سازلرک و آواز قانونسینک لطافتی
نه حالنده و نه در جع اولماسی سماعه موقوف در

که قلم

که قلم دو زبان اکر صد زبان اوله او سازلرک
و نغمانک بیانینده کنک و لال اولوب عاجز و
قاصر اوله که من لم یذق لم یعرف در **مثنوی**

درد ابانت بنی قالدورن دوش بدوش آوردیلر
مست لایعقل ایدم بردر باده فروش آوردیلر
شهسواری که نیامد همه کون فرود
بر در خانهٔ خمار فروش آوردیلر
مطربان کز لبوب از پردهٔ اسرار سخن نه دمیشلر که نی را بخروش آوردیلر

و اول مذکور سازلردن و نایلردن بعضسی خاقان
جین سرابینه مخصوص در و یساق در که سرایدن غیری یرده
چالنمیه و جون خاقان اول حشمتله اول زدها بیکر
تخته جقوب اوتورسه اول خلق که اول درنبلرده

توقف ایلمش لردی بکلردن وعسکردن وایلچیلر
که اطراف عالمدن کلمشلر جمله سینه برار غزده اجازت
ویرورلر که خاقانی کوروب کورەلر واول خلق
مرا تنجه کروب بلوک بلوک کندولره متعین
اولان یرنده یوزرلر واول خلق که دیار اسلام
خلقی در اطراف ممالکدن کلن اوملر اوزرنه مقدم
اولوب وهم خاقانه سایر خلقدن یقین دورلر
شول مرتبه دورت بش آدم برقالور خاقان
تختنه واول مسلمانلردن قرق آدم مقداری
برده تبت خلقی دورلر وتبت خلقدن
آشغه کروه قلماقلر دورلر وقلماقلردن
آشغه اویغورلر دورلر واویغورلردن

آشغه کروه اوجدلر وجتلر دورلر واوجدلر
وجتلردن اشغه بلوک بلوک سندیلر دورلر
وهر کروه بردرلو وهر نوع مملکتدن کلمش وهر
نوع بردرلو لباسی وبردرلو دلی وار بربرنه بکزمز
ودیمش اکی بلوک خلق بولونور خطا یده که دیللری
مختلف ودللری بربرنه بکزمز بلکه دللرینک
حد وحصر بوقدر دینسه جایزدر وداخی خاقانک
صاغ طرفنه عسکری وعسکر بکلری وصول طرفنه اهل
قلم واهل قلم بکلری دورلر وآرد طرفنه سرای حلقی
یعنی خادملر واول خادملر آراسنده قزلر داخی وار
که کمسنه انلرک قز اولدغن بلمز زیرا که صورتلری
ولباسلرنده بر دورلر وداخی کمسنه نک حالنی بوقدر

که خاقان دیوانده یاتش قالدوب خاقان یورینه
و باغنبری کمسنه باقه و خاقان جینک قارشوسنده
امرای ممالک چین که مراتب و مناصب ایچون
کلمش لر و داخی گروه گروه یاساول و اتلرک بکلری
واطرافدن کلن ایلچیلر صف صف اولوب خاقان
جینک اوکنده دورورلر و اول ذکر اولنان قپولر
و دربندلر و اول زوایدقپولر و اول فیللر
و دربندلر صحنده اولان خیل و حشم جمله حاضر
کوزکور و داخی عجایب سحر و قتنده قزان قونلق
و نغمه ساز لغده قوشلر و اربعه منقاریله قزل
و اباغی سرخ قرغه لردن و اوردکلر و انواع قوشلر
نصف لیلده بلوک بلوک اوچوب کلورلر

صفیر سز و غوغا سز خاقان چین دیوانده تخت قارشو
کرمتلی بش فغفوریدن سرای اوزرنده قونوب
خاقانک دیوانه جیقماسنه منتظر دورورلر و چون
خاقان دیوانی داغله اول قوشلر بر اوغردن
اوچوب خان بالغ شهرندن طشره بر قوزواویان
وار غابتده کوزل اول قوشلرک مغاجی درجمعسی
آنده واروارلر و بری داغلوب غیریه کتمز و داخی
بر غیری وقتده کفارت ایچون استنسه اول
سرابده بولنمز و بکلکدن آنلر ایچون اول اورمانلرده
بر مقدار بیم و بورلر و اول قوشلر بر کون
ترک و تقصیر ایتمیوب خاقان چین دیوانه
حاضر اولدغی طلسم طریقله مسخر در واما خاقانک

دعوسی شوبله دربزه بو سرای بناسی واول آلتوندن اژدها
صورتنده تخت وبو قوشلر هرکون دیوانه حاضر
اولملق بو وجهله سلیمان نبیدن علیه الصلوة والسلام
قالمشدر بعده واخی اول بری دربندک اولکه
قاپوسنک طشره سنده عدل داولی قومشلردر
وهم انجلاین اول بری دربنده بدی برده
تا خاقانک خاص سراینه بغتین وارنجه بربرنده
داوللر قومشلر وهر برداوله بکجی قومشلر تا اگر
برکمسنه ظلم اولونسه وکمسنه اول مظلومک داوینی
ظالمدن آلیویرمز ایسه گلوب اول عدل کوسنه
بر ضرب اوره که انک آوازی انگجی دربنده ارشه
وانگجی دربند بکجیلر چلهلر اوچنجه ارشه واول

جلوب دوردنجیه ایرشوب وبو وجهله تا یدنجیه
ایرشه ویدنجی داول چالنز قده خاقان چینک
خاص سرای قپوسنده کندو قلاغیله ایشیدوب
درحال اول خادملردن کوندروب امر ایدرکه
کوروک نکدر واول خادملر گلوب سرایدن طشره
اول شکاینجی نکک حالن تفتیش ایدوب وکاغدن
آلوب وخاقانه التوب واول کاغدی خاقان
کندو اوقیوب حق نه ایسه کندو اعتقادلری
وقانونلری موجبنجه درحال برنه قور واول
داول چلانک قاپوجیلر درحال بیوتن باغلرلر
زیراکه قانونلری ایله در واگر کمسه بو قفسه جنبش ایدرلر
تا خاقان دادنی آلیویرنجه واگر اول داولی دیوان

وقتنده چالاجق اولور نیجه بکلر بیجوز اولوب خوفدن و
احتمال در بعضیلرک زهره سی چاک اوله زیرا که اول
سیاستی کندولردن اوله دیو بعضیسی قورقودن
هلاک اولورلر واکر فلان بک ظلم ایتدی دیو
یاخود بر نیم دادم المیور مدی دنبه درحال اول
کمسنه عتاب پادشاه معرض و محلنه واقع اولوب
عتابه مستحق اولور حقا که غایتده خلق امرادن
قورقرلر و امرا خاقاندن قورقرلر زیرا که انلرک
قانونلری زیاده اینجه و قورقلودر و حذر لازمدر
حکایت حتی خوف شول مرتبه‌ده در خاقان
دیوانده بکلردن برینک کمربندی قیریلوب
یره دوشمش دیوان باغجیلری درحال انی

دنوب

دنوب وال اوزرنده قالدرو قلیچ خاقان تخت
اوزرینه خطای دلیجه چغردی که یا بیغی بخشش ایتدم
قوک چونکه یره قودیلر جان چقمش ایدی پس
خاقان دیوانده برکمسنه طابنسه ویا خود طاش
دقونوب دوشسه ویا کلاه ویا کمر دوشمک انلر
قانونلرنده کناه دربو اصل نسنه لر ایله منصبدن
دوشوب حبسه و بنده مستحق اولور بلکه اول
کمسنه نک توابعی و لواحقی بیله کناهلو اولورلر و انلردن
داخی جریمه آلوب دکنک اورلر و برآدمدن اوتوز
بیش اون آدم داخی کناهکار اولوب جریمه ویرور
بعده وچون خاقان چین اول تخت اژدها پیکر
اوزرینه قرار دتوب او توره اول تاج جمشیدی

وسرای شدادی و اول سلطنت خاقانی و اول
دربندلری و قپولری ملاحظه ایدوب معلوم ایده که
بونلرک چوق بقاسی یوقدر زیرا که اول تخت اوزرنده
غایتده عارفانه اوتوروب اول سلطنته و اول
مملکت بی نهایته التفاتی اولمادیغی ظاهر ایدی

مثنوی

پادشه‌لار جهان دربندیک • قوقو قلمادی شراب زندگی
بو قفسه ادهم وار سرگردان و (دنگ) • ملک برهم اورلاردی بی درنک
یوزلری دیواره اوتوروب (زرد رد) • کورمیدی بر برینی هرکز ابد
اول طرف که عشق آرتوردی (فرد) • بوحنیفه شافعی درسی نکرد

بعده وچوق بکلر وار که انلر دیلماجلردر یعنی ترجمان
لک ایدرلر هر طایفه نک دلن بلورلر عالی منصبلر
و مسلمانلر ایچون بیری نک وار دیلماج جمله‌سی مسلماندر

ویشم کمر قوشاقلر قوشانورلر و بیشم کمر قوشانمق دلیلدر
انکاکه خاقان چین قپوسنده حرمتلری و عزتلری
زیاده اولوب و عالی منصبلرده اولوب افاضل
و اعیاندن اولدقلرنه و هر طایفه نک ایلچیلرنه
که بخشش ویرمک استنلر اول دیلماجلردن بریسی
خاقان چین تخت اوکنده دوروب خاقانه عرض
ایلرکه فلان کروه و فلان طایفه محل اولدیکه انعام
و بخشش پادشاهیدن محظوظ اولوب اجازت
ویریله و خاقان چینک جواب اول وقتده نمان
بو دکلو اولورکه جدا او بلدیم و بو مقدار سوزدن
غیری سوز خاقان چیندن کمسنه اشتمش دکلدر
سرایک طاشره سنده اولان بکلردن و وزرادن

وسایر خلقدن اول مقدار تکلمدن زیاده استمزلر اول
مقدار تکلم دخی اول سببدن ایدرکه تا اطراف عالمدن
کلمش ایلچیلر ایشیدوب معلوم ایدرر و داخی دلسزلر
لک نطقنه سنی دفع اولمق ایچون و قانون دکل دور
سرایدن طاشره اولان بکلر و وزرا خاقان چینله
سویلشمک مکر که کاغد ایله عرض حال ایدرلر و
داخی قانون دکل خاقان چین دیوانده کاغد سونمق خاقانک
وبیان اولوندی که سرایک بر طرف قبوللری مقرر
اولمشدر کاغد کرمیه و حقیقیه دکاه اولح ربنالرک
بشنجی دربندنده دیوان خاقان اولور اول التوندن
اژدها صورتنلو تختی ایجره اولتورلر خاقان کبرو
دستور سابق و اسلوب مذکور اوزره اول نابلر

وساز

وسازلر ایله چقوب اول تخته اوتوروب و امرا
و وزرا و اول اطراف و جوانبدن کلن ایلچیلر
و عسکر و غیره بلوک بلوک خاقان سرایینده کلوب
صف صف اول دردنجی دربندده دورمشلر در نه خاقان چین
بونلری کورر و نه بونلر خاقانی و بر طایفه متعین و مقرر
اولمشدر اول حالده اول طاشره بکلردن کلوب
اول خلقک حاللرینی عرض ایلیوب بلدورلر
و اول بکلرک اللرنده قبیل دیشندن یونلمش منقش
تخته لر وار اول اثناده که عرض ایلرلر اول
تخته لری آغزلری قارشوسینه دوتارلر
و بربسی غایتده بلند آواز ایله و صدای عجیب و الحان
غریب ایله دیرکه بو مقدار آدم امرادن و عسکردن

وغردن ونه مقدار ایلچی که جوانب عالمدن کلمش در جمله سین
بیان ایدوب حاضر در دنوب ساکت اولورلر و سرای
ایچروسندن خاقان تخت اوکندن بر خادم داخی
بلند آواز ایله جواب ویروب چغورکه خاقان بلدی
وسهلجه وقوی ناخبر اولماغیله اول بکلردن برسی
اول قندیل دیشندن منقش تخته آغزی قارشوسینه
دونوب صدای غریب و آواز عجیب ایله
چاغورکه بو برق ندر و ایچرودن بر خادم داخی
بلند آواز ایله چاغرر که اجازت در و خلق بی نهایت
اول دمده کروه کروه دیواندن چقارلر

فصل

واکر خاقان حین آیده اکی کره دیوانه چقمز ایسه
معاف در واکر آیده اوچ کره بلا عذر چقمز ایسه بر کناه

خاقانه چنبه یازرلر واکر اوچ کناه خاقانه ایچون
بولنورسه پادشاهلقندن عزل ایدرلر و اولادی
داخی کناهکار اولورلر و پادشاهلق انلردن منقطع
اولور زیراکه قانونلری شویله در و اول پادشاه
زاده لرکه شهرلرده قومشلردر بر اعلم و افضلن
کتوروب تخته کچوروب پادشاه ایدرلر و خطالر
قانونی بویله ایچه و خطالو اولدیغی اجلدن خاقان
مخالفته قادر دکل در زیراکه امرا و وزرا و خلق
خاقانه تابع اولورلر شول احکاملرده که قانونه
موافق اوله و اول احکام که قانونه مخالف اوله
انده تابع اولمزلر و جمیع عمرنده خاقانک اهتمامی
وامرا و وزراسینک و سایر خلقک انک اوزرنه در

که قانونه مخالف برکسنه کندولردن صادر اولمیه
فاما امرا و وزرا و غیر خلق برکناهیله مواخذ و معاتب
اولوب منصبدن و مرتبه‌سندن دوشر و خاقان اوج
کناهیله و اول پادشاه زاده‌لر خاقان اوزرینه
خروج ایتمیه قادر دکلدرلر براکی سببدن اول بو
سببدن که جمیع خلق خاقان چین دفترنده درو آنکه دور
و دفتردن خارج برکسنه خطایده بولونمز اکر
پادشاه زاده‌لردن اوله و اکر وزیرلردن و اکر
سنجق بکلرندن و اکر غیری طایفه‌دن هیچ بری
بر قوله مالک دکلدر و خطای مملکتنه غیر مملکتدن
قول و خلایق کتوروب صاتمق رسم و قانون دکلدر
الا جمله‌سی بکلکدن اولورلر و بر سبب‌ده‌خی بودرکه

پادشا

پادشاه زاده‌لر خاقانه مخالفت ایتمیه قادر دکللر
زیرا کندو آدملری یوقدر و سایر خلقدن قانونه
مخالف امرلرده کیمسنه انلره اطاعت ایدوب تابع
اولمزلر و انلرک ارالرنده تواریخ صحیحه‌لرنده
شویله مسطور و مشهوردرکه دورت بیک یلدر
که خطای مملکتنده نه طاعون آفتی واقع اولمشدر
و نه اعدا لشکرندن قاپلق واقع اولمشدر زیاده
درجه و غایت کمالده رعایت حفظ قانون
ایتدکلری سببدن نظام مملکت کماله ایریشوب
جمیع خللدن و خاینلردن امین اولوب و جمیع فتنه و
فساد دشمندن خلاص اولوب مملکت محفوظ
و مضبوط قلدوغی باعث رعایت قانوندر

دلر

وچنگیز خان قانونی خطایدن آلوب کندو آدینه طاقمشدر
فصل چون بو زمان اقدم بیان اولوندی که خطای
اون اکی قسمدر هر قسمنک مهری دخی وبازوسی
دخی بردرلودر ومهرلری آق یشمدندر بر آل آیاسی
مقداری وار یصلنغی واول احکاملر که مهر بصارلر
اون قات احکام کاغدن بربری اوزرینه قیوب
بر دفعه ده مهر ایدرلر واول احکام کاغدلری
غایتده اینجه وحریر کبی اولدیغی اجلدن اون قاتنه
نقش ایدوب جمله بر اوغرده مهرلنیور
ودخی اکر خاقان چین بعضی اوقاتده بر فرد قولنی
واقعه کورسه ویاخود عورتلرندن بعضی
اوغل دوغرسه ودخی بونک کبی امرلرده احکام

یازوب اول اون اکی قسم مملکتده که محبوسلری آزاد
ایدوب بندن خلاص ایتسونلر دیو کوندررلر
وداخی خاقان چینک حکمنه شویله تعظیم ایدرلر
که هر مملکته که حکم یازیلور اول حکمی بر محفه ایچنده
قیوب واول محفه‌یی منقش ایلیوب قماشلر ایله
تزیین ایدوب وطونه دوب واکی محفه داخی جانبی
اول وجهله منقش ومزین وملبس ایدوب کمال درجه
اول حکمک تعظیمی ایچون اول حکم فوقلری آردنجه
بیله کوتروب منزلدن منزله وشهردن شهره الوب
کیدرلر واول محفه‌لر نه شهره ونه منزله ایرشسه
اول شهر خلقی کلسی اهل مراتب ومناصبدن وغیریدن
اول حکمی استقبال ایدوب قارشو چقسنه لر کرک

تا اول مقامه دک اوراده علما منلر قیوب و بنالر
یاپمشلر و اول خلق بلوک بلوک کلوب اول علما منلر
قونوب و بنالر یاپمشلر برده اول تحفه لر ایچون
منتظر اولوب دورسه لر کرک و چون اول حکم
اول مقامه یتشه اول خلق کروه کروه اول حکمه
باش اندروب وطا بولر ایدوب تعظیم تمام ایله
اول شهره کیوروب و اول عالی و مقدم دیوانگاه
لره کتوروب اندورسه لر کرک و هر صباح طی کن
و دوتاک و دونن و سایر اهل مراتب و مناصب
و نه مقدار عسکر که وار ایسه جمله اول دیوانگاه
حاضر اولورلر خاقان چین دیوانه حاضر اولور
کبی و اول حکم اوقیوب و مضموننده امر نه ایسه

یرنه

یرنه کتوررلر و هر صباح کروه کروه اول حکم دیوا
کلوب اول حکمه تعظیم ایلیوب باش قویسالر کرک
اکر اول حکمک مهماتی تمام اولونجه بر قاج کون تاخیر
لازم کلورسه **فصل** بو که کلدک خاقان چینک
احوالنه چون که بکلر خاقان دیوانندن چقالر کیدو
دیوانخانه لرنه کلوب اوتورسه لر کرک و قاچ بیک
اهل مراتب و مناصب وار ایسه هر برینک کندو
مرتبه سینه کوره دیوانگاهی وار در ایله ذکر
اولوندی که هر برنه بکلکدن دیوانگاه یاپمشلر در
و غیری لکنه یاپمق قانون دکل و اول امرا اول
دیوانگاه لرده اوچر اوچر اوتورب بری مفتش
و بری امین و بری بازجی اولوب تمام ممالک خطا به

نو تزیینی بو اسلوب اوزرنه در صباح عالیده بوانکاه
لرندن دخی وندوکده فاتح بیک اهل مناصب وبری اتندن
کندو دیوانگاهلرنده اوتوروب بلانزک ولایتلرینه خبر
قادر اولمیوب اوچ اوچ اولوب بربرینک احوالنه
ناظر اولوب مصلحت کوزرلر ونزک وتقصیره جنایته
قادر اولمدقلرینک سببی اولدر که غمازلر واردر که
غمازلغی اجلدن ترقی لر بولورلر واکر اوچ کمسنه نک
بیله کزلسه لر اول غمازلر غمز ایدوب بنجه لرداخی
آنلر بیله حبس وبند اولوب قتل اولونورلر

فصل وبو تزیینی ایله در اول سرای انجیلدکی
دیوانگاه احوالی که آنلرده قزلر وخادملر دیوان ایدرلر
واول خادملر وقزلرداخی بربرندن غائبنده خوف ایدرلر

ونه وجهله تزیینی وقانون قویلمش ایسه اول سرای انجیلده کی
دیوانگاهلرده سرایدن طاشره ده اولان دیوانگاهلر
قانونی وتزیینی ایله در فاما سرای انجنده اون اکی
دیوانگاه مقدم واعلی در سرایک سایر دیوانگاه
لری اوزرنه واول اون اکی دیوانگاهک هر برنده
برقز اوتورر صاحب اختیار وکاردان ومفتش
که خطابک اون اکی قسمندن بر قسمک دخل وخرج و
محاسبه سی اوکا مفوض در واکنک حضورنده
نیابته ایرشوب فصل اولنور واول قز داخی
آندن طرفله اول محاسبه خاقان جنبه عرض ایلرکه
خاقان اکنک اکلامسنده هیچ عسر چکمز واول اون
اکی دیوانگاهده اولان قزلرک حال لری نه وجهله در

وهر بو اکناهده مقدم بر قز اوتورمش در بر مرصع
عجیب تاج باشنده اول تاج اکا منصبی کبی
درکه غیری کمسنه ده اول تاج بولنمز الا اول
منصبلوده اولور و فاخر لباسلر ایله و مرصع کمر
بیلندن قوشنمش و بر مرصع اسکملی اوزرنده اوتورر
واکی خادم داخی بو وجهله اولنان زینتلر ایله اول
بری صاغنده و بری صولنده اوتورر و دوات
وقلم اوکلرنده و دفتر داخی اوچ تک اوکلرنده
حاضر اوپر اوپر اولوب هر بر نیک ایروده
دفترلری و دوات و قلم وار و جمله اهل مناصب
ممالک خطای بو وجهله خطای ملکنی قلم ایله
ضبط ایلمشلردر و خطابک اون اکی مملکتنک

محاسبه سنی سرای ایچنده اول اون اکی صاحب فراست
قزلر اوکنده نهایت بر شور و اکر درلرسه که خطایده
پادشاه قزلردر بو اجلدن جایزدر زیرا که خطای
ممالکنک ضبطی اول اون اکی قز النده درکه جمیعی
سرایک ایچنده و طشره سنده اولان خادملردن
بلکه جمیع امرای خطابدن آنلر مقدمدر و علمده
و کمالده و فضلده جمیعسندن اعلم و اقدمدر
اول اجلدن مملکت خطای ضبطی آنلره مفوضدر
و آنلرک النده در فیصل و داخی سرایدن طشره
آلتی وزیری واردر خاقانک و هر بری بر
نوع مهمانه مباشردر و بودرلو امور آنلره مفوضدر
که هیچ بر بیی برآوک مهماته قارشمز و ممالک خطاینک

خطتره دن بونلر ضبط ایدرلر • بر وزیر ضابط قانون
تمام ممالک خطای درشو یله که اگر اشتسه فلان
مملکتنک خادمی یا دفترداری یا عسکر بکلربکیسی بو وجهله
قانونه مخالف ایش اشلدی وکمسه اکا مقید اولمدی
ومنع ایلمدی وظلم اولوندی قانون وزیر همان اول آنده
ایشتدکی ساعتده بر عرض یازوب سرایه کوندرور
بلا توقف سرایده پادشاهه عرض ایدرلر ودر
حال پادشاهدن بر حکم چقار واول حکم اوچون
عزل وقید وبند جزاسی اولور که اگرچه بر بیع ایدی
اول اکیسی انک منعنه ویا تنبیه عرضنه قادر
قادر ایدیلر ندن اونزو منع ویا عرض ایلمیوب کتم
ایلدیلر دیو اول قانون وزیر اول اوچ باشی بکلرینی

برقلم

برقلم روک اون اکی قلم رودن بکلرینی عالی منصبلرندن
دوشوروب حبسه وبند برافوب قتل ایتدورور
وبر سبب دخی خطابک معمورلغنه قانون وزیرن
قانونی ضبطدر زیرا که اکی بلوک مفتش وار خطایده
واول وزیر قانونی ایله انلری لا ینقطع ممالکه
کوندروب واول مفتشلر واروب کلمکده درلر
وهر قلم روده اکیشر کروه در وبو کروه دن برسی
اولدر که انلره حکم ویرمشلردر که نه وجهله تفتیش
ایلیه وعزت تمام وهیبت واکرام ایله تخت
روانه اوتوروب واول تخت کتوروب منزلدن منزله
وشهردن شهره آشکارا علی ملاء الناس تفتیش ایدرلر
دکمسنه دن براقچه رشوت الماغه قادر دکل در

زیرا که کندونک آدمی بو قدر و هپ خدام بکلکندر
و اول خدانک جمله سی غمازلردر انک احوالندن
و غیریلردن و اول مفتشلرک یمه سی و ایچمه سی و سایر
اسبابی ارنودن و دوشکدن علوفه گبی جمله بکلکدن
و بیرورلر و بو مفتشلرک تفتیشلری شویله درکه کمین
قنبر و بندیله خان بالغه کوندررر و کیمنی حبسه قویر
اولدرمک ایچون قتله مستحق اولانلری زیرا که
خطا بیع قانون بویله درکه نکون اولدرجک کمسنه
اوچ یلدن صکره اولدررلر و بعض ظالملرکه قوی
اولا شکایتنی کاغدنی کوندرور قانون وزیرنه
و اول وزیر اول اصل قوی ظالملرک حقندن
کلور شویله که بیان اولوندی و اکنجی کرده مفتش

اولدرکه بونلر اکیشر اکیشر اولور و اکی سبنه داخی
بر حکم و بیرورلر و بونلرک داخی یمه سی و ایچمه سی و دوشکی
و اولاغی و سایر اسبابی علوفه لرگبی هپ بکلکدن
اولور و هر شهره و هر منزله که ارسلورلر بونلرک
ایچون دیوانخانه لر وار و اما بونلرک اولاقلری
مرکبدر زیرا که پایه لری ادنیدر اگرچه مصلحتلری
اعلادر و کلی امردر و بونلر هر شهره ایرشدکده
اول شهرک قابوسنده مرکبدن اینرلر و پیادن
اول شهره گیررلر و اول دیوانخانه لرکه اول شهرده
اول اصل کمسنه لر ایچون یاپلمشلردر گلوب انده
اوتوررلر و اول دیوانخانه نک خدامی واردر
انلر ایچون جمیع اسباب حاضر ایلیوب گلوب خدمتلرن

دوررلر و داخی اول خدمتكارلره بيوررلر كه وارك
شهرده ندا ايدوك كلمك شكايتی وار ايسه كلسون
شكايت كاغدن كتورسون و اكر كلوب شكايت
كاغدلرنی كتورسلر اول شكايت كاغدلرن الوب
واوقيوب وتفتيش وتفحص ايدوب حقيقت
حالی تحقيق ايلرلر و طريق تفتيشلری بويله در كه
اولا شكايتچی كه شكايت ايدر بكلردنمی در اكر
شهر بكندندر كه اول خاندیلردندر انكا طاغچیكن دیرلر
ويا دفتردار دنمی در كه انكا دوتانك دیرلر
ويا خود آتی بيك عسكر بكلربكيسی الندن شكايتچی در
كه انكا ذنين دیرلر و شكايت اكر بونلردن بيسه
انكا واررلر اول مفتشلك حكمی آلرنم فچان كه

اول بكك قابوسينه ايرشورلر قپوجيلر بيلورلر كه
حكملری واردر نامحل وقتده كلدكلر ايچون خوف ايدرلر
هيچ مانع اولمزلر و اول اكی مفتش ايچرو كيروب
نه حالده بيلورسه بوينينه بر جزيم ايب طاقرلر
اينجه چوك و باغ دركه مفتش ايپين كمسه قربيه
وجرنيب كه باشی كدر و بونك كبی ضعيف آديلر
انك كبی قوی بكلری قيدو بند ايدوب غافل بالغه
كوندررلر ايلدن ايله و هيچ كمسنه انكا يولداش
ايلمز و هيچ كمسنه سوچی وكناهی بندكن بلمز و جور منع
داخی قانون دكل و غير خلقك حقی نيجه اليورورلر
آنلردن دخی اول وجهله اليورورلر و مصلحت اولمين
آدملر بيوكدن وكوچوكدن انلرك بوره سينه اوغرز

خوف ایدرلر زیرا که آنلر قوندغی دیوانگاسنک خادملری
انلر یله بیله کزرلر طوتمق وقایمق ودو تمکه ونبذه
اتمکه وجبه قویمغه حاضرلردر اول سببدن کمسه
یوره سینه اوغرمیوب و یقین کلمزلر و اول اکی
ضعیف آدم معظم شهرلری ضبط قلوب
مطاوع ملک و ادینی ظالمدن الیورلر و جمله مبین
و علامت و آثار عدل پادشاه در • و اکنجی وزیر ضابط
خزینهٔ زر ونقره وقماشهای ممالک خطادر تا
جمله انک معرفتله سرای و خزینه‌یه تسلیم اولنور
وکبرو انک معرفتله سرایدن چقوب خرج
اولنور • و اوچنجی وزیر ضابط مخزنلردر برنج و
بغدای و ارپه و عناب و فندق و کردکان و بباک

انی

آنتی تا صمان واودن کبی نسنه‌لر داخی وبیدی کز یوز بیک
عسکر که خطاییده اولنور جمله‌نک برنجی وبغدایی
وآتلرینک آرپه‌سی وصمانی آیدن آیه حاضر اولوب
انک معرفتله صرف اولنور و سرای خلقنه داخی
اول وجهله واودن وبرنج وقتی وغیره جمله اول
ویرسه کرک • و دردنجی وزیر خطای عسکرینک
تمامنک ضابطی در وعزل ونصب وتبدیل وتغییری
وترفیعی وتنزلی وبراق وباغیله وغیره انک
النده در • و بشنجی وزیر خطای شهرلرینک
ضابطی در کلیتا حصارلردن وشهرلردن کرک یاپلمش
اولسون کرک یا بیله کرک یکیدن یا بیله کرک
مرمت اولونه وداخی دیوانگاه‌لر و یام خانه‌لر

الاغ آتلری ایچون وارابه بارگیرلری ایچون بو وزیر مشغلر
قومش تمام ممالک خطاینک طاغنده وصحراسنده
و واحی نه یرده کوی وحصار و یا شهر یاپمغه قابل یرلر
کورمیه وارامیه آدملر اول وزیرک کوندرمشدر
نیرده بر قابل یر بولورلر ایسه کاغدلر کوندروب اعلام
ایدرلر اول عساکر ضابط وزیره اول داخی اول کاغدی
سرایه کوندروب عرض ایلر خاقانه وخاقاندن حکملر
چقار اول شهرک بیوکلکی نه مقدار اوله و داخی اول
حصارک بیوکلکی و کنکلکی نه مقدار ایدلر و نه مقدار
کوبلری یاپیلر و بوندکور نه مقدار زمانده تمام اولونه
و نه ایده و نه کونده نه مقدار خلق اهل صنایعدن
کلوب اول شهر یا حصار طولوب بو وجهله که ۱۲ انشرلرسه

جمله اند مهیا وحاضر بولونه دبو خاقاندن امر اولوب واول
امر اولوب تعیین اولنان عسکر واروب کندولر
اشلیوب اول عسکردن غیری بر آدم داخی اکا قرشمق
بو قدر ودوردنجی وزیرک مصلحتی وزیرلردن زیاده
در زیراکه بیلدیکز بوزینک آدمه ایشن بلوب دایما
بیکار قومیوب اشلتمک کلی مصلحتدر واکر
هیچ ایش بولنمادیغی وقت خطاینک دولابینده
که قاج آیلق دیوار وخندق وار آنده ایشلدرلر
وعسکردن وغیریدن خطا بیده ایشسز آدم بولنمز
زیراکه آنلرک قانون نامه لرنده شویله یزلمشدر
که اکر عسکری بیکار قویه لر فتنه ایلرلر واکر غیری
خلق بیکار اولسه مملکتده نظام اولمز وخرسوز

جوق اولور و بو سببدندر که خطایده اکر پادشاه در
و اکر وزرا و امرا و عساکر و اغنیا و فقرا جمله ایشه
مشغول در دایما بر بیکار آدم بولنمز و بو اجلدن اولیدر
کمال نهجه نظام و انتظام اوزرنه در و التنجی وزیر
تمام خطای ممالکنده اولان زندانلرک ضابطی در و
هر مملکتده اردن و عورتدن نه مقدار خلق زندانده
و حبسده در هر شهرده و نه مقدار جریمه حاصل اولور
و هر شهرده که زندانده نه مقدار واجب القتل
وار در و لاینقطع بو وزیرک خطایک اون ایکی مملکتی
وارمغده و کلمکده در و خطایک اون ایکی ممالکنک
زندانلرینی خان بالغده که شیمبو آدلو زندان
که اون ایکی فرقدر بونلرک آدیله بلده بر کره خاقان

چینه اول اون ایکی مملکتک زندانلری عرض ایدرلر
که نه مقدار محبوس وار اردن و عورتدن و نه مقدار
واجب القتل در و نه مقدار جریمه حاصل اولور
و بو بلده خاقان قاج کره و نه مقدار ازاد ایلدی
محبوسلردن و ایام قتل نه وقتدر

فصل

و بو آلتنجی وزیر کاردان مهم کزار خطای دیارینک
ضابطلری در سرایندن طاشره خاقان چینک
قابوسنده اون ایکی قسمنی ممالک چینک بو طریقله
که ذکر اولوندی ضبط ایدوب استقامت اوزرنه
بلده بر کره حساب دفتر ایدوب اول سرای ایچنده
که مذکور دفترلرک دیوانکاهلرنه تسلیم ایدرلر و اول
صاحب فراست و کیاست دفترلردخی اول دفترلری

اصلنجه دکلنوب واولندن اونه دک اذعانله اکلنوب .
وماحصلنه اولدغن اختصار اوزرنه منقح عبارتیله
یازوب خاقان چین حضورنده اوقورلر وخاقان
خود اکثر اول دفترلرک احواللرن بلور زیراکه اول
دفترلرده اولان مصلحتلر واحواللر کاغدلر ایله کتوری
خاقانه عرض اولنوب خاقان معلوم ایدوب بلمشدر
ودخی هر ایکی طائفه سنده اولان خطابک اون
ایکی قسمنک ضابطلری که اون ایکی خادم واون ایکی
دفتردار واون ایکی بکلربکی در بونلر قاپوده اولنلر
لردر اما اول اون ایکی قسم خطابک هر قسمنک
سرحدنه قریب برده بر معظم شهر یاپمشلردر و
شهرده بر خادم وبر دفتردار وبر بکلربکی اوچ

اوچ اولورلر وبلدن بله بونلرک تحصیللری نه اولور
قپویه عرض ایدرلر وامرنه وجهله اولورسه
آنکله عامل اولورلر واول شهرلرک هر برسی اوچ
آیلق یولدر خان بالغدن وبو اوچ آیلق مسافه
شهرلردن وحصارلردن وکویلردن شویله معموردر و
بر منزل خالی دکلدر وجمیع طاغ وصحرا ودره
ودپه اکیلندر هیچ براکلنمز بربو قدر دوار اوزرنه
وباقی احوال اصلنجه بر نوع بیان اولنور ان شاء الله
فصل وخاقان چین کیجه و کوندزی تقسیم
ایتمشدر هرگز اول قسمتدن تجاوز ایتمز وترکنه و
تاخیرنه احتمال یوقدر. فاما کیجه اوچ قسم ایلمشدر
بر قسمنده عیش ونوش ایدر. وبر قسمنده اویوروراحت

اولور. وبر قسمنده کاغد نشان ایدر. فاما اول اکی
قسمده اختیار روار نه ایلرسه ایلر. وبو بر قسمده کی
کاغد نشان ایدر اختیار یوقدر آندن غیری نسنه
اشلمکه ونه ناجرنه ونه ترکنه واکر او بو یوب قالسه
او بارورلر واکر او بامسه لر آنر توقف او بو یوب اول
کاغد نشان ایدجک وقتنک کلسی یا بعضی سی فوت
اوله هم خاقان وهم اول اوج یوز یونتجی قزلر سوجلو
اولور وهم اول اوج یوز یونتجی خادملر جمله سوجلو اولور
مراتب ومناصبدن دوشوب بنده وحبس کیرر
وبونک تفصیلی ذکر اولونذی. واوج بو اصل سوج
خاقان چیندن واقع اوله بکلکدن معزول اولور
بر کناه معفودر وامرا وسایر خلق بر کناهیله مواخذ

اولورلر واکر خاقان امرادن بعضی کناهلرینی عفو
ادرسه جایزدر وامرا دخی اکر خاقانک کناهین
عفو ایدرلرسه اول دخی جایزدر زیرا که قانونلرنده
واردر. وچون خاقان وامراسی قانونی بو جمله
رعایت اتدکدن صکره کمک زهره سی وار که بر
قانونی ترک ایده وناجرنون صاقنمنه وبو اجلدن
که قانون زیاده خوف ایله حفظ ایدوب صغارلر
فاج بیک بلدر که اول مملکت قوابلق کورمیوب
وطور مبوب آرتمقده ومعمور اولمقده در کونکونه

باب هفتم بیان اوج خطای زندانلرینی
نعوذ بالله. وخان بالغده اکی زندان وار برینه
رشمبو دیرلر. وبرینه کمبو. وبو کمبو زنداننک

عقوبتی قاتیدر و بندلری آغردر و کلیتلودر و اندن خلاص
اولوب چیقمق نادر الوقوع در و اول شمبو زندانک
بندلری خفیفدر و عقوبتی آزدر و قولایدر و
آنده محبوس اولان خلقک چوقی سلامت خلاص
اولور و اکی سنده دخی ار زندانی ایرو عورت
زندانی ایرو و هر برسی اول زندانلرک وسعتنده
بر شهر کبی در اگرچه آدی زندان در و هر طایفه دن
که بر گناه صادر اولسه آنی دوتوب اول گناهک
تفتیش و اثبات ایچون مخصوص بر دیوانگاه وار
آنده التوب تفتیش ایدرلر و اول گناهی و حادثه‌
اوزرنده یازوب و بیان و واقعه‌سی نه اولدیغن
سرابه گوندرلر و اول گناه صاحبلرینی زندانه قورلر

فصل

وچون زندان قپوسینه گتوره‌لر
اول زندان قاپوسنده بر عالی دیوانگاه وارکه
اوج معظم زندان بگلری اول دیوانگاه قپوسنده
طورمشلردر بلوک بلوک گناهکارلردن گتوروب
آنلرک اکنه اوتوردرلر و اول گناه صاحبلرینک آدلرن
و گناهلری نیدکن و نوقت بندر و دونساق اولدقلری
تاریخلرن یازرلر و اول کمسنه‌نک یاشنی تاریخ
قاچ ایسه یازرلر و اگر اول کمسنه کندو بلمزیسه
اکثر آغزن اچوب دشلرینی گوروب دشلرندن
یاشی قاچ اولماسنه حکم ایدرلر سایر حیوانات
کبی و داخی سوزلرن خطابک نه قسمدن گلدک دیو
و خطابدن عبری مملکت بلمزلر و اول قسمک آدینی یازرلر

وداخی بربرن آزاد ایلرکند و بیله اقجه دن و مالدن زندا
بیله کیورمیه دیو وداخی بربرنک بوزینه مرکتابه
برمهر بصرلر و زندانه قویرلر وداخی چون ملک
خطای اون اکی قسم در زندان داخی اون اکی قسم در
و هر گروه که کتورلر اول گروه ایچون بر قسمده
بر طبقه معین در یعنی برابر و حصاری وار و اگر
بر کمسنه جنک ایلسه اون اون بش آدم عورت
و اغلاندن اول جنک ایدن کمسنه ایله زندانه
بیله قویرلر جمله سین بند ایدرلر و هر گروهک
طاشره ده نه دیوانخانه ده گناهی بوینه بوکلمشلر
و بنده قویمشلر بیله کیرو وقت نجات بولرلرقده
اول دیوانخانه ده التوب قید و بندن آلورلر

اول دیو

اول دیوانخانه دن صالیویرور و بیله بر برادمه اکیشر
و اوچر مد بغدای و برنج تحمیل ایلرلر و بلوک بلوک
خلق زندانه قویرلر و بلوک بلوک چقارلر و تمام
خطایده هیچ کمسنه کمسدن بر اقچه دوشلک المازلر
کرک شوباشی اوله و کرک عزبی ایچون علوفه وار در
و بیان اولوندی که ایچون پادشاهی ایچون و اول
حکایت داخی بغدای در یا برنج اقچه آلمق رسم دکل
و بزم واقعه مز شو بله واقع اولدی بز اون اکی
نفر کمسه خان بالغه وارمشیدک ایلچی لکه بزم جهلا مزدن
بریسی تتت لر بیله جنک ایلدی و اول بر کمسنه نک
جنک اندوکی اجلدن جمله مزی گناه بند ایدوب
زندانه قویدیلر منت الله که بزم طایفه مزه دکنک

اورونق وشانیه ایمک وبونیه آلمق قانونده کلمش
وجونکه حبس کیردک صوردیلر که خطایک نه قسمندن
سبز جواب ویردک که کشتنکسی وبزی کشتنکسی
طبقه سینه قونی دیلر واون ایکی فرقه دن برفرقه سینه
براوزن سوقاق ایتمشلر که اول سوقاق قده برمکدن
بوزولدق وبوزندان کور روز ایکی طرفده عالی
دیوانخانه لروحولیلر وباغلر وبوستانلر درلودرلو
یاپمشلر وهرنوع ویبه خلقنه برابر وبنا ودیوانخانه
یاپمشلر واول دیوانخانه لرده اوچ اوچ معتبر
بکلرلر اوتورمشلر غایت سیاست وهیبت
ایله بری مفتش وبری ناظر وبری کاتب وبونلرک
امراسی غایتده امانت ودیانت وکمالاتیله

آراسته

آراسته اولدقلری اجلدن زندانه متعلق مراتب و
مناصبدن وبرورلر واول باغلر وباغچه لر وبوستانلر
که زندانده یاپمشلر اول سببدندر که بونلرک مملکت
اشغالنده زیاده اشتغالی اولوب ومهمات مملکتده
غایتده ضبطنه اجتهادلری اولدیغیچون سیرانه وسیکار
وبیکار اولمغه رخصت بوقدر قانونلرنده اگرچه
خاقان چینک داخی اولور ولکن احیانا مصلحتدن
فارغ اولدقده اول باغلرده وباغچه لرده عیش
ونوش ایده لر وخاقان چینک وسایر امراسنک
اعتقادی بونک اوزرنده در که الله تعالی آنلری
ضبط مملکت ایچون واول مصلحتلری کورمک ایچون خلق
ایتمشدر

فصل

ومذکور اولدیغی برصباح

امرای خاقان چین دیواندن دوندکلرنده کندو دیوانگاه
لرینه کلوب مهمات مملکته و مصالح خلقه مشغول اولورلر
امرای زندان داخی خاقان دیواندن هر صباح
مراجعت ایدوب جمله سی زندانه کلوب مراتبنجه
کندو دیوانگاهلرنده اوتوروب زندانیلری هر
طایفه دن کتوردوب تفتیشنه مشغول اولورلرکه
اشکنجه امر ایدوب برمقلرن الندن و ایاغندن
آغاجلره قیسدروب و باشلرینی اطرافندن انجه
اورغانلر ایله بغلیوب آصمشلر و دخی بوطلرینی آغاجه
قدر مشلر و چیپلاق بوطلرینه خاشاك اوذیرینه
چیرازلر اوروزلر دالعیاذ بالله من غضب الله
که جمله بیهوش اولوب آواز ایتمکه و حرکته مجال

قالمز

قالمز و کفی بالله شهیدا بز شویله صانوردق که جمله
اولمشلردر اول عقوبتك شدتندن و اول محالکده
اولان عقوبت و اشکنجه بو دیارک اشکنجه لرینه
مخالفدر و بر طایفه نك قورشونلو تخته لری
بوینلرندن کچوروب و بر گروهك دخی جنازه مثال
تخته لری بوینلرندن کچورمشلر و بر بلوك خلقك
قورشونلو طومرقلری ایاقلرینه اورمشلر بیت

اگر بوزیل چشمه اونوره | بو ادن عبرت ماللدن کوره

مثنوی

چو دنیا مؤمن ایچون اولدی زندان | نه ساکنسن بو زندانده چو دردان
چو بلدك دنیه سجن المؤمنین در | کیشی که آنی سوه مؤمنمیدر
بلورسن عارفسک چو دربن حالی | که سجن الخلیده درسن بندبر بای

بوری جهد ایله اندن یول نجاتی • بجا تنده داخی انک حیاتی
حیات جان دیدیلر علم دینی • اگر بلدیکسه بلکه یقین در
اگر دنیا سکا بنجون بهشت در • یقین بل کفر درسندن بو زشت در
سنین زندان ایچنده بیخبر آ • اگر اولسک اسارلر سرنکوسار

ونیز بر جماعت بی گناه اول زندان ایچنده اول
مذکور عذاب و اشکنجه لری اول خلقه قلدقلرین
کوروب دیک واول بکلر زندان ایچندکی باغچه لر
و بوستانلرده اوتوروب مصلحت صوردقلرین
دکلیوب قورقو ایله یاپ یاپ کیدرکن بر دیوانگاه
عالیه یتشدوک که زندانک سب دیوانگاه لری
اوزرنه واعلی ایدی واول امراکه اول دیوانگاه ده
خاقانک منزله سنده در واول دیوانگاه عالی

خاقانک خواص اوتوروب تفتیش ایدجک بر دربز
داخی کلوب انلرک اوکنده اوتوردق بزم خلقه
انلر یابان خلقی دیرلر قانونلرینی بلمدکلر ایچون براکه
ایله که ذکر اولوندی انلرک اعتقادی بو بله در که کندو
شهرلرندن غیری عالمده شهر یوقدر جمله صحرادر
وخلقی صحرایی در و بو اجلدن بر طایفه دن قانون
توقع وطمع ایتمزلر دجون که مسلمانلر خاقان چینک
دیوانخانه یعنی تخت دوروب و خواص لردن سیابلدغی
سببدن بزی داخی خواص ندانینه خواص لر
دیوانگاهینه کتوردیلر و بزی صوروب تفتیش ایتدکدن
صکره بزی آزاد ایدوب و یوتکلرمی آزاد ایلرکه کندو خزینه
نابراق و اقچه و مال اولمیه دیو بزی حبس کاهنه قودیلر

که العیاذ بالله الله تعالی اراق ایتمسون جمیع مؤمنلردن
چون کروب اطرافنه نظر ایتدوکده ایکی طرفده حسابسز
طولانی اوتلر کوردک ونیراوده ایکی شهر یوز واوچ یوز
طومروقه اورمشلر بوینلرنده زنجیر والرنده لاغ
دوزکشن وبنه طومرقه بکیتمشلر وبعضی کمسنه‌لرجاقلری
بایتورمشلر والرن صاغنه وصولنه چکوب قازوغه
وباشنک صاچن داخی قازوغه باغلمشلر ودخی
یوزر آدمک قورساغلرندن یوز یوارسون زنجیر
ایله چکرلر شویله اشکنجه‌لر ایله که بو زنجیر قسنار
بو آدملری بیره وبو آدملر چغرمقده وفریادده ایکندودن
ارتنه قوشلوغه دک وقوشلق وقتندن صکره
بو شکنجه‌دن خلاص ایدرلر قالقوب اوتورر آیاقلری

طومرقده وداخی بوینلری کونده ایکی دفعه بندن خلاص
ایدوب صالیوردلر یمک ایچون وقضاء حاجت ایچون
وینه بنده چکرلر وبزلری داخی اوچ کون شویله
عقوبتله صاقلادیلر واوچ کوندن صکره زندان
بکلری کاغد یازوب خاقانه عرض ایدیلر که بو مسلمان
ایلچیلرک بو عقوبتلره واشکنجه‌لره طاقتلری یوقدر
امر ایدلر خاقانک دخی کاغد جوابی شویله چقدی که
آنلرک بندلرن تخفیف ایلیک وبزم بندلرجز
آلوب زندان ایچنده بوش صالیوردیلر وبز
داخی ایچنده اول زندانلرک طبقاتن سیر ایدوب
تفرج ایلردک وبر حجره قپوسی کوزکوردی عورت
لرینه وبر قپوجی‌دن سوال ایتدوک نه مقدار عورت

مجبوس دردیدی که اون بش بیک عورت جریه‌سی
مربیل بو زندان آدیله خاقان چینه عرض اولنور و
بوشش و بندسز آدملرک جانی بوقدی و براوه
داخی کیروب کوردک اوچ نجق لو صندقلر طولی
وعرض مختنصر و بوکسکلکی برقریش و اول صندقلردن
بر بیسنی جدیلر الله تعالی شاهددر و کفی به شهیدا
برآدم بند و زنجیر ایله اول صندق ایچندن فالقدی
برحال ایله که نعوذ بالله همان اثر کبی باصلنمش
شوبله که باشنی کوکیکی ایله برابر اولمش وانک کناهی
ندر دیو سؤال ایدوک دیدیلر که بو کناهی اولدرکه
اناسنی اولدرمشدر و بو عقوبت انک آخرت
عذابنه کفارت اولوردیو اول جهله عذابده سقفلر

نادرت

نادرت قتلی تمام اولنجه و بزی برقاج کونده بوشیمود
زندانندن چقاروب خان بالغ شهرنک ایچنده
واطاقنده کی دیوانگاهلره الننورلر یدی برسیاستنله
که برضا نوردق که بزی اولدرمکه الننورلر و نه دیوانگاهه
الننسه‌لر برکونده واروب و برکون اول دیوانگاهده
تعیش اولونب برکونده کلوردک زیرا که اول
خان بالغک شهری زیاده معظم شهر یدی و بکرم آلتی کون
بو حال اوزره تعتیشده ایدوک و چون خلاصه
قریب اولدی بلا تشبیه مفتی لری یاننده الثنی لرک
اول زندانده اولوردو اول فیلسوفلر جمله مستن پیرلردی
وصاحب کمال لردرو هرکز کوکلدن کیتمزلر و اول
مفتی لرک معانی صفاسی و لطافتی و بزم اول اقرار نامه‌لری

آنلرک اوکنده قودیلرکه زیراکه خان بالغ شهری اطرافنده‌کی
دیوانکاهلرده نری تفتیش ایلیوب افرازمری جمله
یازمشلردی و اول حکیم مذهب برلر اول کاغدلری
اوقیوب و حاله مطلع اولدقده بیوردیلرکه بنلرک
سوجی بو قدر و بونلر آرسنده برجنک اتمش آدم
وار سوج آنک در و اما بونلر برمز آدمه بولداش
اولدقلری سببدن اوچ مدّطاری چریمه لری وار
دیو بیوروب ازاد اولونمه حکم ایتدیلر و اول اوچ
مدّطاری چریمه سنی داخی خاقان بخشش ایلدی
زیراکه خان بالغده دوزی وکلّی مهماتدن برنه اولور
خاقانه عرض ایدرلر و اما خان بالغدن غیری شهرلرده
خادملر واردر کلّی و دوزی نه اولورسه اول خادملره

عرض ایدرلرکه اول شهرلرک بکلری در و آنلر کلّی امرلری
خاقانه عرض ایدوب خاقانک اجازتیله ایلرلر
و اول زندان مذکور اهلندن بعضیلر بر مقدار عقوبت
چکدکدنصکره چون خلاصه قریب اوله کروه کروه
زندان اچندن چقاروب بوینلرنده و آیاقلرنده
قرشونلو طومرقلر کچورمشلر و الکی قوللری و قولتقلری لری
التندن اورغانلر بله اصلمش شویله که آیاقلری
یره دکمز چارسولرده و بازارلرده و سوقاقلر
باشنده بو عذابیله خلقی قورقوتمق ایچون و اکر
بو اصل عذابیله برآی یزی قاله قورتلور و آنی
اندروب و بو زردکنک اوروب تحمیل چریمه
قاچ مد بغدای و یا برنج ایدوب صالیورورلر

واکر ویه وبرمکه فادر اولملک فاج بیل اکا
عسلک وبا بیل بالک ویا پاسبانلک خدمتین
تحمیل ایدرلر واول خدمت مدتی چونکه تمام اولا
اول شهرکده اول برک بکنه عرض حال ایدرلر وچون
اِنک حالی معلوم اولونه بوزرد کنکک اوزوب الینه
ازادلق کاغدینی ویرورلر وخطای مملکتنک جمیعه
بونوع دروافحه والتون الملق فانون دکل وچون
کروه دفع اولنوب کنذکدنصکره برطایفه دخی
کنوزورلر اول مذکور چارسولرده وغیس خانه لرده
وغیره اول مذکور عقوبت واشکنجه لر اصوب
انواع جزا الربله مبتلا ایدوب عقوبت ایدرلر
واول زندانیلر زنداندن چقوب بومذکور

عقوبتلره کلدکده سوزلرکه خلاصه قذیب اولرق
دیو وتمام خطای شهرلرنک زندانیلره عقوبتلری
بو طریق اوزره در واول عقوبتلر وجزالرکه
اول دیارده درعزی مملکتلرده کمسه کورمش
دکل وبرطایفهٔ داخی زنداندن چقاروب
خان بالغک اطرافنده کی دیوانکاهلره التوب
تفتیش ایدوب دکنکک اوروب وعرف ایدوب
افرار آلوب کاغدلر یازرلر وبیلک بر آینده
برکره بو وجهله تفتیش ایدرلر واقرارنامه لر
واثبات کاغدلرین یازرلر اکرچه کرانیله شویله
تفتیش اولونوب یازلمش در زیرا که مهماتی جمیع امور
ملکیه اوزرنه مقدم در وخاقان لاینقطع اهل زندان

احوالندن استفسار ایدوب خبردار اولور حتی نقل شویله
ایدرلر که برکون زندان خلقندن اوچ آدم زیاده فوا
و عفونتدن هلاک اولوب خاقان زندان بکلرینه
خبر کوندرمش که سزلر مکر زندان مهماتنده تقصیرلق
ایدرسز که برکونده اوچ آدم اولمش در و زندان
بکلری بیک جانلری باشلرینه سنجر ایدوب جمله سی زندانه
کیروب اول محبوسلر احوالنه نظر ایدوب کیمنک
بندن تخفیف ایدوب و کیمنک بونش صالیوروب
و کیمنه طعام زیاده ویروک دیو امر ایلدیلر و اهل
زندانه هرکون بر وقت قوت لایموت ایلتلکدن
آش و ویرورلر و هر کیمسه که زندانده فوت اولا
آنی آدیله یازوب خاقانه عرض کوندررلر زیرا

اهل زندانک خاقان اسامی لریله بیلور و مذکور اولدیغی
که ایلده بر کره زندان خلقی کناهنه کوره کید و دیوانکاهنده
تفتیش اولنور و اسامی لریله تفتیش کاغذلریله
خاقان نظرینه عرض اولنور و بو سببدن زندان
خلقنی آدیله بیلور و داخی اکر اول زندان خلقنک
اکر طشره آدمسی وار ایسه بیمک اول کوندروب
صاحبلرینی یازرلر و اول بیمکلری زندان
اورتاسنده بر یری اوزرنده بیغوب و اول حفظ
که یازلمش اوقیوب صاحبنه ویررلر و یباق در
کیمسه نک بیمکی کلمز ایسه و اکر بر حبه مقدار داخی
اولورسه که فرسزلق و خاینلق ایدرلر و ذکر
اولوندی که کونده اکی دفعه زندان خلقنه بیمک ایچون و داخی

قضای حاجت ایچون وکرو بیدا ایدرلر ونه وجهله دفتر
ودیوانگاه که سرایدن طشره‌ده وار ایسه کبی سرایک
ایچنده داخی سبحان الله نه عدله مناسب وقاعده‌لر
وقانونلردر انک ایچون مملکت خللدن وخیانتدن
نیجه نیجه ییللر محفوظ ومعمور قالمش وبرکمسنه‌یه‌یدی
باشندن بیتمش باشنه‌دک برمسئله‌نک قانونی
ترکنه وتاخیرنه قادر دکل وبوتفصیل مراراً ذکر اولندی
فصل واول زندانلرکه آنلرک خلقی واجب القتل‌در
وخاقان بلده برکره بنفسه دیوان ایدوب تاج
بیک قانلو آدملرک دفترن کندو النه آلوب
واول قانلولری اونر اونر حضورنه کتوردوب
بربر انلری تفتیش ایدر واول خونی‌لر داخی کندو

کناهلری

گناهلرین بربر اقرار ایدوب اوکندن کچرلر
وهیچ بریسنک جانی یوقدر که انکار ایدوب کتم ایده
ونقل کفر کفر دکل خطای خلقنک جهلاسی عابد
ومتندن وزیاده عزتدن که خاقانه ایدرلر
حاشا اکا تنکری دیو طپرلر وشویله در خطای
کفره‌سی تنکری اوچ یوزدرلر واول جمله‌دن بری
خاقان چین دردیرلر واول ایکی یوزی یرادن الله
در وکفره خطانک کونی بوطریقه اوزرنه
اولدیغی سببدن خاقان حضورنده بالالسع بلمزلر
ومعلومدر که خاقان بت پرستلکه واول
اصل قابل دکلدر اندن اترو که کتابلرنده یازلمشدر
بت پرستلک جهلا ایشیدر وبزلر علم ایله الله

بلورز و پیغمبرلره انکار یوقدر. وخاقانك آناسنك
ودده سنك اسلامی کزلو ایدی ظاهر دکل ایدی وبزم
زمانمزده که خاقان اسلامنی آشکاره ایلدی ایلهکه
ذکر اولندی سابقا. وبرسبب داخی اول خوتنلرك
انکار ایتدوکنه اولدر نیجه مدت برو هر آیده
برکره بکلر دیوانده تفتیش اولنوب افرادلرنه
کاغدلری خاقان نظرنه ایرشمشدر بو وجهیله انکار
ایدرلر و خاصه قتله مستحق اولانلر نیجه دفعه
خاقان حضورنده افراد ایدوب انك افرارنه خاقان
دخی قزل قلمله بو شکلده ٥ نشان ایتمشدر
وچون اوچ کره بو وجهله نشان اولنه قتل مقرر
اولور و اول اوچ کره نشان اولنمش آدملرك
قزل علملر باشلرینه سنجلمش و بونلر نده احوالری

کاغدلری آصلمش بلوك بلوك خاقان چین سرایندن
چقاروب قتل گاهه آلوب گیدرلر و محل قتل بلده
برکره اولور تمام خطایده و تقویم لرنده یازلمش
و زمانی اوایلده، کوندز قتل ایدرلرمش مکر بزریا نده
تزکه لری واکینلری ایو اولمیوب قحط واقع
اولمش حتی خطای دیارنك اون ایکی قسمندن
بر قسمنده که قلمرو شنکبی دیرلر قحط عظیم
واقع اولوب بر قاج ییل متعاقب بیحد خلق
هلاك اولمش و حکمای حکمت شناسلری اول
قحط دفعی ایچون علاج ایدوب اول دفع ایدوب.
بویله دیمشلرکه سزك اکینلکزه و تزکه کوزه بو ضرر
نه محل قتل نقل ایدوب فانز دوکز اجلندندر

واقع اولمش در و بو سببدن قتل اچون ایام زمهریره
وکیجه قومشلر و قیش کونی بر کیجه ده تمام ختاینک
دیارنده فاج بیک آدم قتل ایلدیلر و بتخصیص
خان بالغده چون صباح اولدی خلق نظاره یه کلوب
کوردیلر بر کروه خلقک بیونلری اورلمش برابری
اوزرنه یغمشلر و بر طایفه نک اللرین و ایاقلرن
کسمشلر داخی بیونلرین اورمشلر و بر بلوک خلقک
درسین سویمشلر باشلری ایاغنه اصلمش و بر
طایفه یی پاره پاره ایلمشلر و هر طایفه یی بر نوع عقوبتله
اولدرمشلر و عجب اولدر که فاج بیک آدم که
تمام ختای مملکتنده قتل ایدرلر هر برادمک باشنی
بر چارچوبه صندقجه اچنده قومشلر و اول بیونلرنده

که احوالی کاغدلرنی اول صندقجه لره یاپشدرمشلر
و اول کاغدلرده یازمشلر که بو باش فلان اوغلی
فلانکدر فلان شهردن فلان محلدن و سوچی بودر
و بلده اون اکی کره هر آیده بر کره دیوانخانه یه کتورر
تفتیش اولنوب و بلده بر کره خاقان قاتنه
کتوروب اقرار ایلیوب و اوچ بلده اوچ کره
اقرار ایلدکدن صکره خاقان قتلنه امر ایلیوب
قتل اولنوردی اکر برکمسنه کلوب دعوی ایلسه که
بنم آدمم ناحق قتل اولنمش دیو اول باشی حاضر
ایلیه لر و اول باشه دعوی ایلیه لر و بو سببدن
اول باشی بر قرن صقلارلر و غرض اظهار عدالتدر
و ضبط مملکتدر و خلقی بی کار قومامقدر زیرا

که خطابده اش سز آدم اولمز وخطاینک عجایبانی چوقدر
وبلده برکره زندانی اوج یلقن زندانیلردن پاک ایدرلر
قتله مستحق اولان قتل اولنور وقتل اولنمیانلری
بعضی سین مبیل لرد بدبا نلغنه کوندررلر وبعضی لری
پاسبانلق ایچون پاس خانه لره کوندررلر وبعضی
لری عسلق ایچون غسل خانه لره کوندررلر وبعضی لری
چارسولره وبازارلره وسوقاقلره خلق خوف
ایتسونلر دیو بندلر ایله وعقوبتلر ایله اصمغه
کوندررلر تا خلق عبرت آله ایله که ذکر اولوندی

باب هشتم

بیان اودر خطاییلرک برامی
بلده برکره کونشک تحویل اتدکی وقتده که اول
زمهریردر وخطاییلر اول کونه یل باشی دریکی کون

دردبو اول کون بیرام ایدوب برآیه دک متصل یملکده
وایچکده اولورلر و عجایب و غرایب مناعلر ایله
اصناف خلق ماخلق الله اطراف وجوانب عالمدن
کلورلر خان بالغه انواع اعلی قماشلردن کتوررلر
و خاقانک اول کوندکی اسباب تجمل وشوکت
سلطنتی غیروقتده اولان اضعاف مضاعفی اولور
وخاقان بلده برکره امراسی قونوقلسه کرک واول
بو یل باشنده اتدوکی بیرام کوننده در که یکی کون
درلر وعیرابا ماده یمک وایچمک اولمز وچون ایک
یکلری کون یکبیی بیرامنه حاضر اوله قاج بیک آدم
اهل مراتب ومناصبدن انواع لباسلر ایله برکروه
بر درلو وبر رنک لباس کیمش لر مثل قرمزی اطلس ال

کیمش
خطایلر مزین و ملبس اولمش بر بلوک و بر ایشل اطلس لر
بر گروه و صارو اطلس لر کیمشلر بر طایفه و زیتونی
اعلی قماشلر ایله مزین بر طایفه داخی آلی اغیزدلک
بر طایفه بو مذکور انواع اقمشه دن اوزرقات
بر بری اوزرینه کیمشلر خطای عادت اوزرنه
زیبا آنده هر آدمک اکی یوز واوچ یوز قفتان
اولور و هر آیده بر نوع و بر رنکلو قماشدن کیرلر
تزیین و قانونلری اوزره قزل و صارو رنکلو
قماشلری قابو خلقی و پادشاهه مخصوص طایفه
کیرلر و غیری خلق قانونده کلدر و اول بیرام کونی
اول سرای که مذکور اولدی سابقا قپولرنی اچوب
و اول ذکر اولنان دربندلر صحن لرنده بی عدد

شیره

دن
شیره لر پایلمشلر و نفایس یمکلردن و انواع یمشلر
اول شیره لر اوزرنده ترتیب ایله تزیین ایلمشلر
و خاقان اول کونده ایچرودن چقوب بر کوشک صفه لو
بر صوندرمه آلتنده بر نیم تخت اوزرنده اوتوروب
اول آلتی وزیر که مذکور اولدی کلوب اول مجلسده
خاقان حضورنده اوتوررلر و اکی کوکه خاقانک
که آنلر کلی ممالکنه و خاقان خزینه و وزراسینه ناظر
لردر کلوب اوتوررلر و اول مجلسده آنلردن
غیری کمسه قانونده کلدر اوتورمغه و خاقان اول
نیم تخت اوزرنده اوتوردقدنصکره اجازت و یررلر
سایر امرایه و ایلچی لره اول مذکور لباسلر ایله اول
صحن سرایده صندلی لر اوزرنده اوتوروب اول

شیرلرده کی نفایس و انواع فواکه دن تناول ایدوب خاقان
داخی وزرا ایله عشرتنه مشغول ایمکده و اچکده کاه کاه
زینت مذکور ایله مزین و ملبس خلقه نظر ایلیوب
اول صحن سرای انوار الوان اطلسلر ایله و شعاع
کوناکون بوقلمون نقش قماشلر ایله نزار بستان
کبی بر زینت کوره و بار وز بهار باغ و راغ کبی
بر کل و لاله زار مشاهده ایده و اما خاقانک
بو مجلس مذکورده اهل سازدن و اهل طربدن و آوازدن
هیچ کمسنه اولمز و شراب داخی و سایر مسکراتدن
نسنه اولمز الا بیج عرقسی که آنی داخی حکمت ایچون زرینه
درم درم ایچوب خاقان بربر برر جلبیاتدن سیوبلر
و وزراسی داخی دوشدکجه جواب و یرلر و خاقانک

مصاحبتی وزرا ایله بلده بر کره بو کونده اولور و اول
داخی اوچ ساعتی نجومی مقداری اولور و سایر امرا
و ایلچیلر و غیر خلق جمله ایمکده و اچکده عیش و عشرت
مشغول اولورلر مثنوی بهشتی فی المثل مطبخ کبی بل

که انواع نعمتلر انده حاصل ∗ بهشت طلو طعام از بهر عاقل
که سن عادی سبن و ملک طعامدر ∗ بو دنیاده یمک در آفت هم
بدو کک اربه دکلو عمر بکدم ∗ بهشت صورت ارچه دلپذیر در
بنسبت باحقیقت زمهریر در ∗ بهشت خاص ذوق طعام در
که ذوق جان بحق مالا کلام در ∗ بصورت چون بنک یدی جهانی
طلب ایله معنی ذوق جانی ∗ سن اولمه شبن بهشت و نعمتندن
هم اتمه خوف طامو نکبتندن ∗ جو صدیق اول اثر دو کوندن آزاد
بحر حق قولغندن اولمغل شاد ∗ و غیر خلق که اطراف و

جوانب عالمدن کلمشلر در ایلجیلر وغیره کبی هر وقت که
خاقان چین دیواننه کلورلر دیواندن صکره خاقان
مطبخنه کیروب انواع نفایس لر ایله قونوقلر آنلری

فصل

وواجی خاقانک سراینک اوچنجی
قات حصارینک بر کوشه سنده کندودن صکره
قایم مقام اولجق بر اوغلونک دیوانگاهی واردر
وبلده اوچ کره خاقان دیوانن ادا اندوکدن صکره
اول مذکور اولان خلق که اناسی دیوانه حاضر
اولورلر ایدی صف صف کلوب اول خان زاده
خورشید طلعت ماه سیما اوکنده دورورلر اول
شهزادهٔ سعادت جناب شول وقت که اتاسنک
سلطنت تاج وتختی اکا میراث تخت سلطنته اونور

چینده

چینده حضرت سید انبیای واقعه سنده کوروب ایمانه
کلورواوچودن اویانوب کورر که کلمهٔ شهادت
بش خطیله دیوارده یازلمش وسرای خلقنه
واقعه سندن وایمان کتوردکدن خبر ویرور و
سرای خلقنک اکثری خاقانه تابع اولوب ایمانه
کلورلر وخان بالغ شهرینک مسلمانلرینک اعلمی مولانا
شعبان دیرلر عالم وفاضل کمسه در خاقان انی طلب
ایدوب سرایه کتورور وهر کون نصکره وزرا وسرادن
طشره اولان بکلر کاغذ یازوب سرای ایچنه خاقانه
کوندررلر وکاغذلرنده دیرلر که بو ایشلدکوکک اش
خلاف قانون در خاقان داخی جواب شویله
یازوب کوندررکه سزک قانونکز ظاهره دروبنم

ظاهرم بیزک قانونکزه مخالف دکل واتیمزم و بیز بنم
باطنمده نه اشکز وار ما بقی تفصیل اوزره عن قریب
بیان اولنور و داخی دیرلریدی که آتاسندن صکره
ملک چینده انک کمالنه ایرر کمسنه یوقمش واول
خاقانک قائم مقام اوغلی کندو دیوانینه چقوب
وبر تیم تخت اوزرنده نصف ساعت مقداری
آیاغی اوزرنده دورر و اول دیوانه حاضر اولان خلق
نظر ایدر و ایچرو کیدر و خلق داخی چون انک
دیوانندن دونرلر اول خان زاده نک دیوانکاهنه
قریب یکرم او واردر اول اولرده قپوسی ذکر من طاشلری
تعبیه قلنمشلر ایدی و دیرلریدی که اول اولرده سبب
کمش کوربجلو در و نسخ الکا احتیاج لر یوقدر و انک

یکی زواید خزینه لر سرایده و سرایدن طاشره ده نهانی
بو قدر **باب نهم** بیان ایدر اون ایکی
قسم خطای دیارینی و بو اون ایکی قسمک بر قسمنه
که تشکیکی دیرلر اوج ای آنده یول یورودک و بو
قسمده اولان شهرلرک آدی کنجانفو و کنجو و سوجو
و دنکجو در و بو شهرلرک جمله سنده مشک و روند
حاصل اولمز و دنجو لان فو و کلانفو و خونانفو درلر
بونلرده روند اعلی حاصل اولور و داخی جندی فو
و جندی فو و بیلانفو درلر و بو مذکور شهرلر خطای ده
خان بالغه وراجق یولومز اوزرنده ایدی بو مذکور
شنکسی نک معظم شهرلریدر یول اوزرنده واقع
اولمش واطرافده اولان شهرلرک حسابن الله بلور

و بو ذکر اولنان شهرلرک جمله سی چابیله مصر جامع در
اوناسی شهر بز مغذاری واردر قسم دوم اون اکی
قسمندن خطاینک منز استانان درو بو منز استاندن
غرایب تبنکولر و عجایب اوزنکولر حاصل اولور
که عز مملکتده نه اشیدک و نه کوردک وانلر اسبابی
سبب التوندن وکومشدن اولور و بونک مشهور
شهری تمغطای و بو تمغطای در پای تخت قدیم فغفور
چین در اوایل زماندن و اول تمغطای شوبله تمیز
و پاک شهردرکه جمله عبارتلری و بنالری سبب مرمردن
یاپلمش در و دروازه لری و قپولری زنجیرلودر
و آنت و دوار اول شهر کوخز و بوکلری بیاارابه
لربله کبوررلر و خطابده بیاارابه لرنک حسابی

بوقدر

۶

بوقدر و تمغطای تاج وتخت فغفور چین و پادشاهلر
که کچمشلر در آنده اولور و پای تختلری تمغطایمش
و اول تاج وتخت شوبله دورر و تمغطای شهری
و آنده اولان سرای و قپولر و قوشلر و آلتوندن
اژدها بیکر تخت حضرت سلیمانن علیه السلام تنزه
قالمش در دیرلر و بنالری اول یاپمشدر دیرلر
و فی الواقع بکزرداخی اکاکه دیو ایشلریدر و اول
تخت و تاج و سرای بناسنی خاقانک جد اعلاسی
اعدا خوفندن ترک ایلیوب خان بالغی یاپمش
زیرا که قلماق عدوسیدر هر زمان اول طرفدن کلوب
مملکته ضرر ایرشدررلر بری خان بالغی صکرا ادندی
و سرایک بناسی و قپولری و آلتوندن اژدها صورت

تختی و توشکلری تعبیه خان بالغده داخی ایلدیلر نیچه نمطابده
ایتمشلر و بو نمطای شهرندکی بکلر صباح نمطای
سرایک قپوسنده حاضر اولورلر و سرای قپولرکه
اچلدن ایچرو کیررلر و اول نمطای شهرنک تختنده
اون بیک عسکر بکلری و سرایک طاشره سندن
داخی اون بیک عسکر بکلری و جمیع قپو خلقی سرایک دربند
لرنده منتظر دوررلر تا که اول کوس چالنه و بعده
اول چاک چالنه تمشه دک و اول پادشاهلق
قپولرکی براوغزده یدی دربنده اچارلر اول
عجیب آوازلر و غریب صدالر یله و اول بیلان
شکلنده که ضیانلری اول صینلو بکلر چاتلادوب
طوب لر و تفنک لرکبی تشنیلک ایلیوب اول ذکر

اولنان خلق براوغزده نمطای تختن اوکنده کیروب
بلوک بلوک و آلای آلای اول تختن اوکنده صف
صف اولوب دوررلر ترتیبلری و قانونلری اوزره
و برساعت دردقدر تصکره اجازت ویریلوب کروه
کروه مراتبنجه چقارلر و بو فغفور چین تختنک
نمطابده دیوانی ترتیبی و آیینی تعبیه خاقانک
خان بالغده کی دیوانی کبی در قسم سیم اون اکی
قسمدن خان بالغ در و خطای عسکری خان بالغ
ایچنده شهرک برکوشه سنده برمیل مقداری یری
قازمشلر در قعرنه دک و اون دکزمن صوبی معدا رنجه
صو چقارمشلر در و بو نجلاین ایشلر خطای عسکرندن
عجیب دکل و اول کولدن اون دکزمن صوبی مقداری

صوفانیبوب چقوب سرایه و باغلره و باغچه لره اقر
واول شهرایک یدی قات حصارینی دولاشوب
برطرفدن چقوب خان بالغ شهرینه اقر وشهرک
هرطرفنه قسمت اولور واکثر مناعی خان بالغک
کمش در العهدة علی الراوی برچشمه وار دیرلر اقر
باش برمق مقداری وعظیم معدن لری وار گوگرجن
کبریس بکی وجمیع معدنلر که نهایتنی الله بلور وگمش
خطابده غایتده چوقدر واول سببدن صرف کمش
برور وانجه کسمزلر واکردوه لربله یوکلدب خطابدن
چقاروب التوب کنسه لرکمسنه مانع اولمز وکمش
معدنلری بوخان بالغ قسمنده انجق برشهرده اولور
که اکا دومتنک دیرلر وهر متاع که خطابده حاصل

اولور

اولور خان بالغده چوق بلونور واما خان بالغ شهرنده
اودون آز اولور وپادشاهدن غیری خلق ایتمز
وآنده برنوع طاش اولور که غیری یرلرده ٢
یوقدر اول طاشی اودون یرینه یقارلر آنی
درز بجبیل ومامران چینی وکبابه چینی وغیره خان
بالغده اکرلر **قسم چهارم** اون اکی قسمدن
هبزا دیرلر وشهرلرکه بوقسمده درخوبجو و
سالارغو وغیره وبوقسمده بهارآلاتندن
چوق اولور مثل دارفلفل وقرنفل وبونک
امثالی واول مملکتده زنجبیل وسباری چوق یرلر
وکرمسیر در وهند قارشوسینه واقع اولمشدر
وآنده دوز آز اولور بیش درم دوز بردرم کمشه در

قسم پنجم اون اکی قسمدن قوکنسی دیرلر وکوزل
اعلا خطایی اطلسلرکه مشهوردر انده حاصل اولور
وایبو کملرلر وکسیلر ونازک کتانلر وجنسی وغیره آنده
اولور قسم ششم اون اکی قسمدن لمصین دیرلر
واصلده خطا به صین دیدکلری بوندندر ایله که
حدیثده کلمشدرکه قال علیه السلام اطلبوا العلم
ولو بالصین صدق رسول الله وحدیث نبویدن
فهم اولنورکه خطای انقطاع ارضدر وعلم الیقین
وعین الیقین ایله بزه معلوم اولدی که خطای انقطاع
ارض واقع اولمشدر وفغفوری نک جمیع انواعی
لمصین ده ایشلرلر وبساقدرکه غیر ممالکده ایشلمیه‌لر
وغایتده آق وبیاض فغفوری اصلی حقیق طاشندن

ایدرلر غایتده طراوتلو اولور واول طاشی اوکودرلر
وآلرلر وبر یکپاره طاشدن حوضلر قوبارر اول ایلمش‌لر
وبر مدت زمان ایله بونی اغاج اوررلر بو یاجیلر
جوبن کبی واندن صکره صو قوبارلر واکنجی حوض
اق زدور رلر وانده داخی بر مدت شو بله ایلرلر
واوچنجی حوضده بر مدت شو بله ایلرلر اندن صکره
صوین اقیدرلر داخی یوغورلر واوچ حوضک
کللری ایرو ایرو بر مدت یوغرمه وکل ایلمیه
چالشورلر ودیرلر کم اناسی کل بستورور واوغلی
ایشلر بومثل کنایتدر اندن که کله چوق
چالشمق کرک والا اول حوضک کلی ادنی اولور
ونه مقدار کله ارتق چالشسه اول مقدار اعلی اولور

واول فغفوریلری دورت فصلده ایشلرلر وهر
فصلده بردرلو ایشلرلر یاز فصلنده ایشلدکده
یاز کللرندن ایشلرلر وقیش فصلنده قیش
کللرینی وقارشو ایشلرلر وایشلیوب قورو
دقدنصکره اونرا اوزر حقه ده قویارلر واول حقه
ایله قورنه قوزلر وطیطلو ایلرلر وبشوررلر
وشویله قورنی کوترو صاترلر شویله عالی قورلر
اولورکه یوزبیک درم کمشنه صاترلر وچوق دیسنکه
لر وارکه پادشاهلقدر واول پادشاهلق فغفوریلرک
آشغه سنده نشانی وعلامتی اولور وداخی
فغفوریلرک اوچ خاصیتی واردرکه هیچ برجوهرده
یوقدر مکر یشمده اولا بری اولدرکه هرنه اکل

شربت کرانده قویلرنی الحال انی صافی ایلر ودردن
آشاغه چکر وایکنجی خاصیتی اولدرکه هرکز اسکی
اولمز واوچنجی اولدرکه الماسدن غیری نسنه انی چیزمز
والماسی آنکله بیلورلر وفغفوریلرک ییمک وایچمک
قیمتی زیاده ایلر وفغفوری هرنه مقدار قابلی اولور
اگر کونشه واگر اوده ویاغه دونه لرطنسزده
که نقشی ایچیدن کوزکور **قسم هفتم** اون ایکی
قسمدن خطایک بری خنسای دیرلر واون بیش
آدم که خنسای کورمش آدملردن والعهدة علی الراوی
شویله دیرلر بیوکلوکی خصوصنده شویله دیدی که صباح
کوچدک عصر وقتنده اوزناسنده قوندق و
ایرته صباح کوچدک اخشام اول برکنارنده قوندق

واول جماعت انی تصدیق ایتدیلر که کرچک سویلر دیو
وفی الواقع خطای شهرلرینک بیوکلکونه نزاع وبحث
بو قدر وخطاییلر بابنده، هر شهرک بیوکلکی قاچ میلدر
وهر میل مقداری بر یره بر علامت یاپمشلر واول
علامتلره صایمیه قابلدر وهر کمسنه دن خان
بالغینک بیوکلوکی نه مقداردر دیو تعیین اولونسه دیو
ویرور قسم هشتم اون اکی قسمندن خطاینک
بونن دیرلر ودنیانک چاق کنارنده واقع اولمشدر
واکی طرفی دکز وبر طرفی قوربه واقع اولمشدر واول
قورو جانبنه بر خندق ودیوار چکمشلر اکی آیلق
یولدر واکی اوجی اول دیوارک دکزه اولاشمشدر
وچوق زمان انک پادشاهی ایرو ایمش خطاییلره

عدوئمش

عدو ایمش وخطاییلر خوفندن خندق ودیوار ایلمشلر
وعاقبت خطاییلر غالب اولوب آلمشلر وکندولر
ایچون ضبط ایلمشلر واول پاره دکزدن انجو چقار
وانجو خطایده اوجوز اولور شویله که خان بالغده
اکی دانه انجو که بر درم چکر اوله اوچ درم کمشه ویررلر
واول مملکتده اونجو ویاقوت وپیروزه کله کله
دکلمش غایتده اوجوز صاتارلر قسم نهم اون اکی
قسمندن خطاینک کوکلی دیرلر وبو کوکلستان
غایتده معمور مملکتدر واول دیاردن زیاده مالدار
بازرکانلر خان بالغه کلورلر که یوز بیک سبیر ویکی
یوز بیک سبیرلو بازرکانلر اولور اونی بازرکانلری
واون درم کمشه بر سبیر دیرلر وکاه واقع اولور که بونم

مملکت بازرکانلرینک جمیع متاعلرن برکوستانلو صاتون
اولورلر وکاه اولورکه خاقان خزینه سندن علوفه
فاج بیک عسکرک خام ناقه ویررلر وفاج بیک قلماق
واوجه ووجت وبلوک بلوک هندی ونوع نوع
تبت واویغور ومسلمانلره ویررلر فاج بیک
نافه برپا اکی کوستانلو صاتون اولورلر
وقلغی رنکی انذورلرلر وهند مملکتنک جانب شرقی
سنبک خلقی جمله قلغی پوشدر اول مملکتده
باب دردبو الوب کیدر والی اصل بزم اکلدقلرمز
اولدرکه اول کوستان خلقی کبی دنیاده مال جمع
طایفه یوقدر دیو مذکور خلقدن انواع تجملر
که بخشش وعلوفه ویریلور جمله سین صاف التونله

صاتون

صاتون الورلر زیراکه خطاییه التون وکمشی اقچه کسملک
قانون دکلدر ومتاعی کوستانک التون درواقچه
کتاندر **قسم دهم** اون اکی قسمدن خطانک
جاوه در وجاوه بندردر ومکه نک وهندک بندرلری
جاوه یه کلورلر وخطانک جمیع بندرلری جاوه یه
تعلق دوتر وجنوب جانبی ومغرب طرفی اول
جاوه نک هند واقع اولمشدر ومتاعی اتلکلر
خان بالغه کلور جمله هند متاعی درشکرکبی
وکرم دارولرکبی ویاقوت وهندی قماشلرکبی
قسم یازدهم اون اکی قسمدن چین ممالکینک
ختن در وزمان سابقده سرحد خطاییش بوزمان
سرحد اسلامدرکه اکا دک اسلام فتح اتمشدر

وختن قسمنک ممالکلری خطای ضبطنده در و منابع که ختنده
حاصل اولور یشم در و ختنده اکی صو آقر برینه
قاره قاش دیرلر و برینه آق قاش دیرلر و اول
آق قاش دیدکلری صودن آق یشم حاصل اولور و
قاره قاش دیدکلرندن یشل یشم و قاره یشم
حاصل اولور و بلده برکره اول طاشر زیاده
واول طاشقونلغی ساکن اولدقده صکره اول صولری
آرارلر و تاشه وررلر جلانه و سکرنه دک واندن
اوته نسنده بلومز • حاصل ایدکنی کمسنه بلمز سر الهی در
و رجالدن برینه کشف اولوب بشویله گورمش
برطاغدن طوغر وطوغدغی جنبده اول طاغ اکلر
وطوغدقده ییز کبی برنسنه دونر بو منتق وجوق

سواوبل دقوز طاش اولور وخطایده هیچ برمناع
یشمدن ابورک بوقدر **قسم دوازدهم** اون ایکی
قسمدن جین ممالکنک واندن واکسی در و بونلر
اکی معظم شهر در انقطاع ارضده کنار دریای
مشرقده واقع اولمش درکه اول دریایه دریای اعظم
دیرلر واول دیارده نی شکر چوق اولور و شکر
غایتده اوجوز اولور وهواسی زیاده گرم سیردر و
خطانک جمیع شهرلرنده هرنه اسبابدن استرلرسه
چوق بلوبور و داخی هر اسباب اوجوزدر

مثنوی

درد فقری برکمه صوردم نشان • دیدیلر استنه انی ازجان
ای دیل قلعل طلب یاوسر • کر اولورسن در فقر الهکرر
در دفقر چون گریبان گیر گشت • رایت جاهک فلکدن برگذشت

پادشاه فقرغه در ملک جان • بر برادرن وار لواخورشید سان
تاج سر انذی ملوکان خاک پا • سنو بله خیل سرکشان اکا کدا
دایم ابن خلق ایله دلجوی خلق • کوکلی یوزی خالقه نه سوی خلق
کوردی فانی کندوسین از فوت بیش • لوحنی ایلدی تهی از نقش خویش

باب دهم در بیان صحبت ودوکون بستان وتعظیم خطا..

وبو جمله غایت ظرافت ده در خطایده زیرا که چون
دکون اتمک استنه سلر و با صحبت اتمک دیلسلر بر
باغده ویا بر حولیده کرایله کوزدب کیتورلر باغچه لر
وباغلر وینه بری ظرف لر ایچنده ترتیب ایلمش لر
اکر باغچه واکر باغ واکر حولی کرایله یوز وایکی یوز
کنوزدرلر اول خلقه وفا اید جک مقدار وترتیبله
قورلر و اسکملی لری اول بیلر اغاجلر اراسنده قورلر

وشیره

ونشیره لر بایلرلر واوزرنده یمک لر ترتیب ایلرلر
دکوزل لر صف صف اول اسکملی لرده اوتورب
یمه وایچمه مشغول اولورلر و مرغوب سازنده لر
دکوبنده لر وخواننده دلفریب وخوش نغمه لر ایله
ونی لر ناله لر ایدوب وساز ارغنون دمسازنه
اولوب نغمه داود بله آواز ایدوب و فغان
مجلس کرم اولوب کروه کروه خلق اول باغچه لرک
آغاجلر اراسنده اوتورب عیش وعشرته مشغول
اول کوچر باغچه لرک اغاجلرنی موزون شاخچه بندی
ایلمشلر مثل کمرلر وچارطاقلر ورواقلر ومنظره لر
وبو جمله موزون کوکلرمش وچچکلر ویمشلر طبطبلو
کوزلرک یوزنه وزلفنه دلکشوب وبدنلرنه هم اغوش

اولمشلر و بوآغاجلر بیشلری تمام نظاره ایچون و حسن
و زینت مجلس ایچون در بوقته بیمک ایچون بیشلر
بیحساب شیرهلر اوزرنه دوکمشلردر و اول سازنده
سازلر چالوب و خواننده لر آوازلر ایدوب رقاصلر
اصول اوزرنه رقص ایدوب و گوزللر آوازیله
و سازیله او نغمه مشغول عیش و عشرت و تنعم اوزرنه
اولالر و سیران ایدجیلر و نظاره ایدجی نظربازلر که
اول مجلسی اول زینت و زیورله مشاهده اول
ذوق تماشاده الدنیا جنة الکافر مضمونین
عین الیقین مشاهده ایدرلر و ظن ایدرلر که مگر اول
خطا بیلرک دکونی و صحبتلری در و انلرک سیرانلری
و تفرجلری بوندن غیرا اولمز و سیران و تفرج دیو گونک

بیکار اولمرده اولور و خطا بده خود بیکار ادم اولمز
و داخی اول دیارک اوزمی طاتلو اولمز و اول درلو
شراب و عرقی ایدرلر جمله برنجدن و خاقان چین
سرای ایچنده اکنجی حصارده آق مرمردن بر حوض
دوزمشلردر اوزرینه بر قبه یاپمشلر طقوز قپوسی
وار و اون اکی قسمدن خطاینک شراب برنج کتوروب
اول قبه بیش قپوسندن اول حوضه قویرلر و دورت
قپوسندن اول قبه نک خرج ایدرلر و اول سرا ایچنده
اون اکی بیک قزلر و خادملره و اطراف و جوانب
عالمدن گلن ایلچیلره و اول گرد گروه قلماقلره و تبتلره
و هندیلره و اوجدلره و حبشلره و اویغورلره و غیر ذلک
هر برنه بر مقدار شراب بو مبه متعین اولمشدر و بو برلر

وبعضی ایام اولور که برکونده بیک فوجی شراب خرج اولور
وخاصیتی اول شرابک اولدر که آدمی تندرست ایدر وسمز وقوی
ایدر بیت شرابی را که سرمست لک ضعافت دور
قلم بل آنی کر آب حیاتست در رباعی

قدر گل و مل باده پرستان دانند	نی تنگدلان تنگدستان دانند
ای بیخبر از بیخبری معذوری	سرمستی درین شیوه که مستان دانند

رباعی

یک جرعی از مملکت جم خوشتر	در قدح از غذای مریم خوشتر
آه سحر از سینه سرخماری	از ناله بایزید و ادهم خوشتر

فصل وتعظیم وادبی جمله عالملدن جمع ایدوب
مکر خطاییلرک ارلرنه وعورتلرنه ویرشلردر فرد
ادب برتاج از نور الهی • کتور باشنکه رو هر جا که خواهی

باب یازدهم بیان ادر خراباتی وخراباتیلری
وخطاییده هیچ بر شهر یوقدر که آنده ایرو بر محله اولمیه
خرابات ایچون وبرطایفه عورتلر خراباتی اولمیه
ومحله ده دورت یوز ویا بیش یوز ویا بیک اولو اولمیه.
واول خراباتی عورتلرک اکثری بکزاده لردر زیرا
که قانون شویله در خطاییده که بکلردن واهل امراتدن و
مناصبدن بری بر کناه ایدوب قتل اولونسه منصب
انلرک نسلندن قطع اولنور واول اصل کمسنه نرک
قزلری وعورتلری خراباته کیررلر وخراباتی اولورلر
واوغللرینه ادنی پایه لر ویروب عسکردن اولورلر
وانالرندن وقزقرنداشلرندن ابدی ایرو اولورلر
فصل واستغنا مخصوص در خراباتیلره اول

سبیدن که تمام خطابده لاینقطع فصول اربعهده بلده
خاقانه کاغدلر ایله خبرلر کلورکه فلان دیارده فاج
کره قاریغدی و فاج کره یغمور یغدی و هر بغدنده
نه مقدار بره تأثیر ایلدی و اول دیارده که یغمور آز
اولوب و قحطلق اولمسین اکلادی اول دیاره حکم
کوندررر استسقا ایلسونلر دیو و خاقاندن بو حکم
کلدکده استسقا ایچون اول خرابانی وروبیبلره
بیوررلر و چون اول خرابانلر عزم استسقا ایلیه‌لر
جمله توابع ولواحقلرینه الوداع ایدوب وصیت
ایلرلر زیرا که اول طایفه واجب القتل درزانیه‌لر
درو خاینلر اولادی دیرلر آنلره و آنلرک قتلنی
موقوف قونشلر در بر حکمت ایچون و اکر آنلرک

استسقا

استسقالری قبول اولمیوب یغمور یغمیه فاج بیک
خرابانی که اول استسقایه چقمش ایسه کیمی قتل اولنور
وکیمی حبسه قویرلر زیرا که زمان سابقده آنلرک ذمه
سنه تحمیل ایلمشلردر که اکر آنلرک استسقاسی قبول
اولمیوب یغمور یاغمیه آنلردن نه مقدار وفا نفسنی
استرلرسه قتل ایده‌لر زیرا که حکمت شناسلر
شویله دیمشلردر که استسقا دعاسی قبول اولمز الا
سوز و دردیله وناله جانکدازیله و اکلدولریلو ار
ایله قبول اولنور و بو طایفه قتل خوفندن سوز و درد
وناله‌لر زیاده ایدرلر و اول خرابانلر ایچون کلیسالر
ودیرلر اوقافندن بکلرینی حاضر ایلرلر اما حیوانی
طعام ویرمزلر اول استسقا زمانی تمام اولوب مقصود

حاصل اولنجه واول روسبیلر بر فرقه لرینی ترک ایلیوب
ونیلر وکوکللر نغمه ایدجی فرایانی لر اول دیرلره کیرب
بوز خوف ودهشتلریله حاضر اولوب اول دیرلرده
مقام ایلیوب تضرع وزارلق عرض ایدرلر اول
خطا پوش وعیب بخش کریم ورحیم درگاهنه تا
اول زمانه دک که یغمور یاغه وطریقه لری بوبله
در که بر گروه انلردن سازنده وخواننده لک ایدرلر
وبر گروه قالقرلر اول سازلر اصولنه رقص ایدرلر
واول بتلر اوکنده باش قویوب زار زار اغلرلر و
تضرع لر ایدرلر واول بلوک چقر بر بلوک دخی اوینه
گیرر بو وجهله کیجه وکوندز چوق زمان نه راحتیله
اویورلر ونه یمک یرلر جان قورقوسندن تا انیله

وزارلق

وزارلقلریله بلوارب وسوز دلیله تضرع ایدرلر فرد
ما ز آدم درد دل میجو استیم · تا جهانی زاهد وآرا استیم
وبا وجود اول ضلالت ایله الله تعالی انلرک تضرعلرینی
قبول ایدوب مرادلرینی ویرور وچون درد وسوز دل
ایله ایدی حضرت حق اول نادانلق لرنه نظر اتمیوب
یغمور ویرور · وگاه واقع اولدی که بز معاینه کوزمرله
کوردک که طاغلرکبی سیللر کلوب معظم شهرلر یقوب
وچوق خلق هلاک ایلدی فرد
بنا دانان جنان روزی رساند · که دانایان دران حیران بماند
بیت جمله را رو بره وکعبه مقصود یکیست
رند وسجاده نشین زاهد وخورشید پرست
واگر استسقالری قبول اولمیه ویغمور یغمیوب قحط اولور

قاج بیک قواباتی براغوده اولدررلر و اگر ترکه قیمتلوه
اولورسه بعضی سنی اولدررلر و بعضی آزاد ایدررلر
و تمام خطای شهرلرنک قوابات محله لرنده تعلم خانه
لر وار متعدد که اول روسپیلر قزلرینی سازنده لک
و خواننده لک ایچون آنده ویررلر و اکثر ارکک اولسه
او بو تخیلق اوکرنمکه ایچون ویررلر • و عجایب اولدرکه
اول بت رویان صنم پیکر بلوک بلوک اولوب سازلری
بوینلرنده حمایل ایلیوب ساز چالرلر و گروه گروه
رقاصلر عرقی صراحیلری و طلو طلو سغراقلر اللرنده
و سازلر ساز ایلمشلر و گوینده وزن آوازلر بله
گوینده لک ایلرلر مشوی جمله موسیقی بلورلر بطرانی
لحن داودی لردر جان فزای • چون قلوردی اول تنان هر دم سماع

عقل جانزین جان قلوردیندین وداع • و اول سروقدیری
زاده گوزل محبوبه لر طلب طلب قلندر جماعتی کبی
دروبزه به کیررلر و یوللرده و بازارلرده دکاندن
دکانه برشنلک و شور بله سیر ایدرلر تا که مشتریلر
کوکلن صید ایده لر • و اول طایفه مشتری اهل
صنایع در و تجار طایفه سیدر و تکلکدن علوفه
بینلر اقچه سین انلره کورمزلر زیرا که یسا قدر
علوفه هین بازارده میخانه لره گیرمز اگر شرابی
اوندن اوزسه مانع اولمزلر و خطاینک قانون
شوبله در بو کون قتل مستحق ادمی اوج بلدن صکره
اولدررلر و اما تکلکدن علوفه بینلردن اگر سپیلر
بازارده و اگر میخانه ده بولالر همان اوراده باشنی کسرلر

و اول روسبی لره اقجه چوردن خطای بازرکانلری
بیوب وایچوب وزنا ایدوب مالنی تلف ایلیوب
چناق قراباتدن جهته کلدی وبیاق درکه اتمک
تکبی آدم اکر آجلقدن اولورسه داخی تمکسه تمک
ورمیه و کیمسه ایش اشلتمیه وکندو برینه
قومیه لر سمان آتش اکمک دیو چاغرچاغری هلاک
اولور و اولدی یرده بر اسکی حصیر ایله اورتوب
بر مقدار توپراق اوزرنه دوکرلر و بر سفینه ده بر
کره بحلکدن کذرلر و انجلاین اولمش آدملری نه
دیاردن اولدغین و انجه بزده چوروندکین بازرلر
و آنلره ارابه بو کلدب دکزه اتارلر که آنلره
رحم ایلمز زیراکه انلر کندولره رحم ایلمدیلر دیو وکاه

اولور اکیبی بر برنه موافقت ایلیوب مشت زنانک
ایلرلر بردکانه که بیتشورلر شول دکلو دکوشنورلرکه
باش یار یلق وکوز چقمق بر منقره صایلمز و اول دکان
صاحبی بن بونده اولمزم دیو بر اسکی منقر ایله یا بر لقمه
طعام ایله دفع ایدوب بردکانه داخی کیدرلر بو حال ایله
یا هوالری حاصل اوله یا آجلقدن بیچود اولوب اولورلر
و اوجز لغی اول مملکتک اول درجه ده درکه بر درم
تمکشه یمیش منقر و بزورلر و بر منقره بر چنق آتش
و یرورلر که بر آدم دوبر و بعضی لری حاشا جان
هولندن الترین نجاستنره بولشمشلر درکه بر کیمسه
اول نجاستلو الیله یاپشه تا مکر بر لقمه طعام ویره
اول نجاستلو الیله یاپشمسن دفع اتمک ایچون

واول روسبیلر آفتدن دمیخانه لرفلاکتدن اصلی بوك
حاله ایررلر و انلره اتمك وبمك بیاق انزکلری
اول اجلدندر تا کمه آنلر کبی اقحه ومنسوبلر واول
نامعقول ونامشروع فعل منکره ارتکاب ایتمسونلر دیو
انمشلر در واول خراباتی لر مذهب اصنام کبی کندولر
مزین ایدوب خیل خیل چادرطاقلرده چادرلر ایله
ومنظره لرده اوتورمشلر ومنتزهلره کندولری عرض
ایلرلر واکر برکسه اول طایفه نك دامنه دستوصل
اولوب انلردن برینه دل ویروده اوله انی مقامه
ومنزله التورلرکه باغ ارمدن تفرج اوررواول
محبوبه نك اون داخی خدمتکار وار جمله محبوبه لر
لطافت اندام ایله وحسن صورت ایله بربری خطای

مشهورلره

مشهورلری کمی اهل ساز وکمی خوش آواز وکمی اهل رقص
ولعبت باز اول منزلی عزت واکرام ایله برمنقش
تخت اوزرنده اطلس وکمخا دوشك وبصدقلر ایله
آراسته ومزین اوتوروب عیش وعشرت ایدرلر
که اول مقامك صفاسی واول مجلسك طراوتی بیانندن
قلم وزبان کنك ولال در وبرساعت مقامده عیش
وصحبت ایتدکدنصکره برمقامه التورلرکه اسباب
زینت ولطافتده وصفابخش وطراوتده مقام
اولدن زیاده وعیش وعشرتده اول دل ربوده مسکین
شول درجه بو مقامك صفاسنده برکز اکمیه که بوندن
عالمده داخی براولمین هانده قالدی جقوب کیتمك
شراب وشمع وشاهد دنیه مغ خراباتدن اولمق دنیه دعوی

منجر اولدکده

شراب وشمع وشاهد اولدی معنی • که هر ذره در حقدن تجلی
خراباتیلق اوزندن رهانق • کوزدر کندولک کر بازانلق
ونیجه بیان اولونه اول زهره جبین ترک سازلری
حالتن واول پری زادلرک رقاص لقلری ملاحتلن
واول خواننده ترک آواز قیلری وطراوتن الله اول
سیم ساق نازک اندام ساقیلرک قدح وساغرلری
ترجیع لذتن که عقل مبهوت وقلم بیان تنزیکون عاجزدر
مطرب از قول عاشقان برکو • غزلی خوش ترانه ای بزکو
دف بصوت نوای میگوید • این حدیث بازم از سرکو
سخنی با عاشقان که خواهی گفت • بعبارات همچو شکر کو
تو حدیث زراه صوفی برس • نکته از ره قلندر کو
زاهدان از کجا و ما ز کجا • ما و او دردی کشان بی سر و پا

ودافی

فصل وداخی جانبازلق خطابده صاحب جمال
محبوبه قزلر او بیزلر وخطایلر خوش طبع وظرافت
واهل ادراک اولمه لری بوندن اکلانر واما عورتلری
غابنده عفیفه وستیزه در • وجمله نرکس چشم وسیاه
چشم وکل یوزلو وبیاض اندام وسرو قدلو و
فرد شوخ وشنک شیرین سوزلو حاضر جواب اولور
سودای عذارنده کل چاک ایدوب دامان
بر یاد لبک خلقی خون جکر آشامان
واول خطای عورتلری قاجن بر مصلحته کیمک مراد ایتسه لر
محفه لر وار در سوقاقلرده کزدوررلر بر اقچه یا
اکی اقچه کرا ایله دوترلر اول محفه لری وبیره ایستسه لر
کیدرلر دربغا که اول عادت مسلمانلر شهرنده کرکیدی

وخان بالغده اول محفه لردن مزین آراسته قماشلر ایله
آرابه لرکه اکثر آدم کتوروب صفا قلردی کزدررلر و اول
مستوره لر اول آرابه یه بر وجهله کیررلرکه نه کیردکده نه چقدقده
کمسنه آنلری کورمزلر زیراکه اول عربه لر قپولرینی اوتنبوسنه
برابر کتوررلرکه هیچ آنلری کورمزلر حکایت
و شویله دیرلرکه خطا یده جن اثری اولمدغی تسخیر
طریقیله اولمش در مثلا اول کم بر عورت چباقلقدره کوررر
صویه کرمش و طالمش و باشین اول صودن چقارد
غریب برده چقوب کیسلرنه سکردوب بر غریب شکلو
کمسنه تک اوکنده کوررکیسلرنی و اول عورته اول
کمسنه سویلرکه بن جنم سکا عاشق اولدم بکا عهد ایله
که آرکی ترک ایلیه سین و بنم عورتم اوله سین اول

عورت

عورت دخی خوفندن عهد ایلر و کیرو اوینه کلدکده اول
حالتی آرینه سویلر و آری دخی اول جنی اول عورت
سویلدکی خوف ایدوب اول عورتی ترک ایلر
و اول عورت خان بالغده عالی سرایلر بنا ایدوب
یاپمش و اول جن ایچون خاص مقاملر یاپمش
و پرده لر آصمش ایدی و اول عورته خلق کلوب
کندوکده اول جن خلقه غایب خبرلردن سویلر ایدی
و اول سببدن اول عورته چوق خلق کلوب کیتمکدن
چوق مال جمع ایلمش و بو مثل خطایک بر شهرنده
داخی بر عورته عاشق اولور جنی کیجه و کوندزده اول
عورتک قوینه کیروب یاتورمش و اول جنی اول
قصه دن ارنی خبردار اتمش و اول داخی خوفندن

اول عورتنی ابرک ایلدی و اول عورتنه چوق خلق کلوب
کیدر ایدی و چوق نذر کتورر لر ایدی و مغیباتدن خبرلر
اول عورتدن صورر لر ایدی و اول جن پرده آردندن
اول عورته خبر ویرر ایدی و بر آواز کلور ایدی و غیری کمسه
آنی اکلامز ایدی و عورتک بو سببدن چوق مال تحصیل
ایلدی و خلق اول عورته نذرلر اول جن بر کون سندن
یوز دوندروب بو جمیع مالی و اسبابی سندن آلور
باری بو مال ایله سن داخی املاک صاتون آل تا سکا قاله
اول عورت ایله ایلدی چوق ملک صاتون آلدی
و عاقبت اول جن اول عورته قاقنوب جمیع اموالن
و اسبابن آلوب کتدی هیچ نسنه قالمدی و اول
ده باغچه لرک و باغلرک اغاجلرینی هب کوکندن قوپره

برینه

برینه طاش قایه یاغدردی که هیچ بر نسنه اکمکه آنده
قابلیت قالمدی و بو اصل نسنه دن غیری اثر جندن
اول دیاره کورمدک و اشتمدک **باب دوازدهم**
بیان ادر عجایب هنرلری و غرایب علاجلری و قرغان
قبو محلری چوینده صورت قویمشلر الحق مناره دکلو
و داخی بوتن [illegible] دانه قزل التون ورقلک [قرنطه] بر هوا ان اخلنده
دوکرلو بر یرنه یاپشمز واکر بر سنک قنادیجه اول
قرنطه دن برالنه سورسه هب النی التونلو قزل ایلر
و داخی دکرمن طاشیله قماش پرداخت ایلرلرکه
قلم دلی انک بیاننده قاصردر **فصل** غریب علاجلردن
بری بو که بر آدمک معده سنده قاتی نسنه وار ایدی
عجم حکماسی اکا علاج بولمایوب خطابه التوب آنده

بر جراحه کوسترلر جراح فارنین کوکسندن جانینی یاروب
آلتی صوقوب اول معبده اولان فاتی نسنه‌یی چیقاروب
یاروب و صفقوب صارو صوین بر جفانه آلوب
و در حال التون تبل ایله اول یاروغی بیری دکوب
کیرو برینه معبعی ایچنه قیوب و فارنینی داخی دکوب
و اوزرنه مرهم یاپشدردی و بر قاچ کوندن صکره
اول کمسنه صحت بولوب خوش اولدی ◦ و داخی
بولدشلردن بر آدم قاچ بیلبیدی که نا نا رقوردی
مرضنه مبتلا یدی و هر کون دوتریدی و سمرقند
و خراسانی کزدی علاج بولمادی و خطایه واردی
و بر جراح کوکسن یاروب و بر قیشقاج ایله اکک
آق جکرینک بر کنارین طاشره چکوب و بر جکر دک

مقداری اکک آق جکرندن کسوب یابانه آتدی و یرنی
داغلادی و جکر ایچرو قویوب کوکسی و اجنی دکوب
مرهم سوردی و ابداً اول آدم اول مرضدن خلاص
اولوب آرتوق کورمدی و بو اصل عجایب علاجلردن
خطایده چوق در مثنوی بحکمت جاماس کی خواهی شدن
مدتی در طاس کی خواهی شدن ◦ عاقبت عقرب حرور انیش زد
و بدید از پس ولی از پیش زد ◦ هم حکیمان جهان حیران شدند
اندران دریای بی پایان شدند ◦ **فصل** و طوب اوبونی
خطایده کوزلر ایشیدر و داخی فرابانی بر چوق اوینر
و صغر قورساقندن طوب دوزمشلر و محبوب و محبوبه‌لر
دور دور مشلر و طوبی ایا فلریله اورلر شویله که آنی
اول طوبه دکرمیه و اول طوبی یره دشورمیه و نازک

آباق اوجیله دورده سقزلر و اصول سز اورمق ویره
دشمک ودایره دن طاشره چقماق واقع اولمز
فصل در بیان علوم علم نجوم و علم هیئت خطایلر
قتنده غایتده معتبردر وشویله درکه اول علم اهللرنده
اکی دورت کمسنه دایما خاقانک سراینک اول
طبقه سنده چیده درلر براکی سببدن اول بوکه علم
ریاضی اولدغی اجلدن ایکنجی بوکه تا احکاملری موافق
کلورمی دیو هر بری بر باغده وبوستانده آلتی ییل محبوس
اولور دیرتحویل اندکده کونش زمهریرده که انلرک
براعی درابله که ذکر اولوندی اول دورت علم هیئتده
کامل منجملر هر بری بر تقویم چقارر وخاقان اول دورت
تقویمه ذکر وشول احکاملرده که موافق در اول تقویملر برینه

امر ایلر اول دورت تقویمدن بر تقویم استخراج ایلرلر
وخاقانه کوسترلر وخاقان امر ایلر اول تقویمدن
یوز بیک تقویم یازه لر وتمام خطای بجلرنه وبولوک
باشلرنه ارابه لر بله کوندررلر وهر کمسنه اون ادمه
حکم ایلر اکا بر تقویم ویره لر وداخی جمیع ایلچی لره و
واول تقویملرک یازمه سی طرزی شویله در اون قات
خطایی کاغد بر بری اوزرنه قویوب یازرلر
واول کاغدک بری یازلمقده اون قاتنه نشف
ایدوب جمله یازلور وبو سببدن خطای دفترلرینک
دکتابلرینک بر یوزی اوقونر ایچنی کاغدلری ویر
اولوب اکی یوزی یازلمیه قابل اولمدیغی ایچون
وبو جهتدن بر تقویم یازدقده اون اولور واونی

یازلدقده یوز اولور و یوز یازلسه بیک اولور الی غیر
ذلک • و دفترلری داخی بر اسلوب اوزرنه بر دفتر
یازلسه اون اولور • و علوفه لری بر اقچه برینه و اکی
اقچه اکنجیسنه و اوچ اقچه اوچنجیسنه تا اونه وارنجه
و اوندن تجاوز اتدکده اکا کوره منصب ویرورلر
یا ترقی ایدوب بر بلوکه داخل ایدرلر • و داخی وقت
و ساعت عبیرله صقلر مثلا عبیردن قندیل ایدرلر که
اول یاندقده بر ساعت اولور و اکی قندیل یاندقده
اکی ساعت اولور و علی هذا القیاس • و اول احکام
تقویم زیاده جوق اولدغی اجلدن تمام خطایده منتشر
اولور • و هر آی قاچ کونده یکی اولدغن اول تقویم بر
وجهله تعیین اتمشلردر که تخلف اتمز • و داخی بر متاع

که صوقاقلرده صاتلر جغرمق قانون دکل در هر بر
متاع ایچون بر درلو نسنه چالرلر فصل و شعر
بو معنیده دیمشلر بیت سالها در خون دیده پروریدم دیده
تا ز بهر دیدن رویت بکار آیدمرا • و داخی بو معنیده
سویلمشلر بیت بنطق آدمی بهترست از دواب
دواب از تو به کر نکویی صواب • چو انسان نداند بجز خورد و خواب
کدامش فضیلت بود بر دواب • باب سیزدهم
در بیان مقتضی خطای و اصل خطای ضبطنه سبب
اولدر که بر قاچ ییل بر عورت چین ملکنده پادشاه
اولمش اکا توزی خاتون دیرلرمش و اول عورتک
پادشاهلغی زماننده مملکت نا مضبوط اولوب
عاجز اولمش منادی اتدرمش خطایده کیم که خطا بک

ضبطنه قادر کلسون خاقان خاتونه وزیر اولسون و
بو وجهله منادی ایتدردکدنصکره چین کزین نام بر حکیم
وارمش که علم سیاقتده ماهر و قانون وزارتده
کامل کلوب خاتون مذکورک تخت اوکنده باشن
یره قویوب دیمش که اکر خاقان خاتوندن اشارت
اولورسه بن ضبط ایلیم خاقان مذکور داخی اجازت
ویروب وزارت بساطنی اول حکیم مذکوره محل
وارزانی کورمش و تمدکی ایلده اول خاتونک صورتنده
سرای بناسی و دیوانکاهی و امراسی صورتنی جمله طاشدن
تصویر ایتمشلردر و اول زمانده بر دیوامرک صورتنده
هر کونده کلوب اول خاتونک سراینه کیروب اول
خاتونی تصرف ایدرمش و جمله خلق اول دیوی

اسکارا

٢٢٧

آشکارا کوررلرمش اما نه اول خاتون و نه امراسی
اکا قادر و مانع اولوب دفع ایدمزلرمش و عاقبت
اول خاتون اول دیودن بر اوغلان طوغردکو ویسی
آدم کبی و قولاغلری و آیاقلری مرکب قولاغی
و ایاغی کبی و ایکی الی یوموملش و الترین کوجیله
آجدیلر بر الینده بر کاغد و بر الینده بر آغاج پارهسی
و اول کاغدده بو الفاظ یازلمش داوقاوشا
و معتبرلر و حکمت شناسلر اول الفاظ تعبیرنده شویله
دیمشلر که خطابک ضبط اوج نسنه ایله اولور آغاجیله
اورمق و سرکون قلمق و اولدرمک و بو حالنده
اول چین کزین نام وزارت بساطنه مقارن تفویض
مملکت اکا رجوع اولوندی وزیر مذکور داخی بو اوج

جبله

نسنه ایله خطای مملکتن کمال اوزره تمام ضبط ایلمش

حکایت شویله نقل ایدرلرکه اول وقتده چین کرین

نام حکیم قانون ضبط ایچون ارابه بنوب مملکته

کیدرکن بر قاج اوغلانجقلره راست کلمش که یول

قربنده اوچ کزلر دوزمشلر او بیرلر حکیم مذکور اول

اوغلانجقلره دیدی که ای اوغلانجقلر اوکزلرله

صاولک آرابه کچسون اوغلانجقلر اکا دیدیلرکه

نه خوش مقتن سنکه قانون قوبوب مملکت

ضبط ایچون ارابه بنوب کزرسن آرابه اودنمی

صاولمق کرک یوخسه او ارابه دنمی صاولمق کرک

اول حکیم اول سوزیله ملزم اولدی و تا اول چین کرین

حال حیاتنده اولدقچه خطای مضبوط ایدی و اول وفات

ایدوکدن صکره

ایدوکدن صکره خطای ینه نا مضبوط اولوب خاقان خاتون

عاجز اولوب صوردی حکیم نیله ضبط ایدردی دیدیلرکه

بر دفتر واریدی انکله ضبط ایدریدی خاتون بیوردی

که اول دفتری بلوک منزکاه تنده آزادیلر بولمدیلر و اول

چین کرین حکیم اوغلندن استغنا ایتدیلر انکار ایدوب

بلمزم دیدی یوز دکنک اوردیلر اندنصکره اقرار ایلدی

که دفتری حکیم مذکورک قبرنده بیله دفن اولنمشدر

واینک قبرنی آچوب اول دفتری چقاردوب اول

نظر ایتدوکده اول دفترده یازلمشیدی که هرکم که

استر خطای ملکنی ضبط ایده بو دفترده یازلان ایله

عمل ایلسون و اول دفترده یازلمشیدی که اولا اول

کمسنه که بو دفتری بو مقبردن چقاره اکی یوزین اوسنلر

در حال بلا توقف بوننی اوردیلر وبر نسته که اول دفتر
مسطوریدی انکله عامل اولوب خطایی ضبط ایلدیلر
وامور ملکیه ضبط ایچون بو کتابده یازلمش در انکه
قانونلرندندر واول دفترده یازلمش در

حکایت

بلعمی که از عهد خویش ایدی • دورت یوز یل قلمش عبادت غنیش ایدی
ایلمشدی دورت یوز پاره کتاب • جمله سی توحید ایچون رفع حجاب
کیجه لرده بر کیجه پس سهمکین • بوزنی قالدوردی از خاک زمین
دورت یوز کیجه وکوندز بوسجود • قالمش ایدی غرقه دریای وجود
بوز دلیل نفی صانع ایتمش کتب • شمع گردون خدای خویش گفت
بوز دوندردی سوی آفتاب • سجده قلدی اولدی کلب بی کلاب
عقل اگر که حد امکاندن گچر • بلعم اولور او ایماندن گچر
عقل چون حد سلامت ایزو • فارغ از مدح وملامت ای فدور
عقل ساده گر بلورسن بن زخویش • بوز گره ای عقل با قصد ندی پیش
عقل ساده گر اولورسه بر نظام • جمله مقصوده ارشدرر تمام

باب چهاردهم در بیان خطاط خانهای علم سیاق وغیره ومدرسهای علوم حکمت وریاضی وغیره
که تمام ممالکده پادشاهی دنیا یلمش در وقانون
وکل اول دیارده عزکمسنه لر یا یمغه زیرا که هر کمسنه
که اول علملردن تحصیل ایده خاقان مصلحتی ایچون
تحصیل ایدر زیرا که کمسنه کند وحالنده ومصلحتنده
بو اولمغه بو قدر اول دیارده الا خاقان مصلحتنده
ومملکت طریق ضبطنده وقانون بلمکده در وهر علمه
وهر فنه که جا تشورلر تمام اصلنجه بلمنیجه اول علمی ترک
ایلمزلر وجمیع علومده وفنونده خاقان کامل وماهر

حمد

و بو فقیر دعاجیکز داخی جین دیارنده التی یل جالشدم
و بو احواللری تفتیش ایلیوب و تحقیق ایدوب
مسوده ایلدم و خطای مملکتندن چیقاروب کتوردم
و اول دیارلر مثل مغولستان و ترکستان و بدخشان
و سمرقند و بخارا و خراسان و عجم دیاری جمله قرابتدن
ابتر اولمشلر ایدی و الله سبحانه و تعالی سلطان
رومک سایه عالی سنی سالهای بیشمار ممدود
و مستدام ایلسون و بو دار السلطنه قسطنطنیه شهرینه
کلنجه نه عقبه لر باشمزه کلوب و آفتلره ابتلامزه
ایرشدی و اول مسودات که خطای احوالندن
جمع اولمشیدی بو کتابه تحریر اولنوب اکرچه لایق
آستانه دولت دکلدر ولیکن تحفة الفقیر حقیر

موجبنجه

موجبنجه نشاط انگیز خاک نواب عالی مقام ملاحظه النوب
عرض اولنوندی و اما اول مقدار احوال و اخبار که بو
فقیر تحقیق ایدوب یازدم هیچ بر تاریخده کمسه
کتورمش دکل و بلکه قادر دکلدر کتورمیه بلکه اکر
تنها سرای خاقانی بیان ایتمکه قادر اولمز و بو فقیر
نه زحمت و مشقتلر چکدم تا بو درجه ده تحقیق ایدنجه
و کیجه و کوندز اوقات خطاییلرک عوام و خواص قتنده
قسمت اولمش هیچ اول قسمتدن بر ذره تجاوز ایتمزلر

باب یازدهم بیان ادر اطراف و جوانب
عالمدن کلن آدملری و قوردن اسلام دیارندن کلن
آدملر مطلقا ایلچی آدینه کررایله ذکر اولنوندی و خطاییلر
کوبدن و باشهر معظم و صوباشی و پادشاهی معظم جمله سی

برابردر زیراکه کندو ممالکندن غیری مملکت وکندودن
غیری پادشاه عالمده واردغن بلمز دداخی بو
سلیماتلرک تحفه لرسی آلتن در والماس وصوف
وجوقا وپشم وقاقم ومرجان واصلان وپارس
وقره قولاق درو بومذکورات اول دیارده
باب در وهربرنه قانون نامه لرنج بیان مقرر ولمش
در وبارکیر آتلری فاج بیک وارسه جمله قبول درسر حلد
ده عسکره اولشدررلر وبهاسن خان بالغده ویررلر
وهربر کیره آلتی شر قفتانلق اطلس ویررلر وکوزل
آتلرک صاحبلریله بولداش خان بالغه کوندررلر
پادشاهه وهر آته اون اکی آدم خدمتکار ویررلر
منزلدن منزله برطمطراقله آلوب کیدررلرکه وصفه قابل

دکل اوچ آدم باشینه وبولرنه خدمت ایلر واوچ آدم
قنوبر وغنه واتی آدم ساعنده وصولنده نقشلو
دکنکلریله ورنکلو قنارلیله یوز منزل بر خان بالغه دک
ایو آتلری بو تعظیم ایله التورلر واصلانه اون
بومقدار تعظیم ایدرلر وپارسه وقره قولاغه
اصلانه ایتدوکلرنک نصفن ایدرلر وبخشش که
اصلان ایچون ویررلر یوز صندق قماش ویررلر
وهر صندقده بیک پاره قماش هرجنسدن برپاره
وپارسه وقره قولاغه بونک نصفی وآتنه اصلانک
عشری وآدملره سکز قفتانلق اطلس واوچ
دکلمش داخی هر براوزرنه کیدررلر هر برقفتان زیاده
بولدراکی شر آدمه اولور و بو بخششلر پیشکشلر

بماسندن عزی خاقانک انعامی در والله سبحانه وتعالی
ایمان نصیب ایلیوب سیّد انبیای واقعه سنده
کوروب ایمانه کلدی اکرچه ابا واجداد حکیم مذهب
یکمشلر ولبو کبنطای خان اوغلی حضرت رسول الله
واقعه سنده کوروب یوزکنی یاروب چقاروب
بورلر وکلمهٔ توحید تلقینن ایلرلر واو یاندقده کوررلر
که کلمه شهادت حجره سی دیوارنده یالشل خطله یازلمش
وچون اول واقعهٔ سرای خلقنه خبر ویرورلر ایلر
داخی خاقانه متابعةً جمله ایمانه کلورلر وداخی بر
کاغد یازوب سرایدن طشره کوندروب اول
واقعه دن خبردار ایلر ودخی دیرکه الله تعالی نور مشرق
کفارنک ظلماتنده نور ایمان بنم قلبمده ظهوره کلوب

وبوسعادت

وبو سعادت اجداد وانساب فغفور چینده بکا
نصیب اولدی قاج بیک ییلدن بری کمسنه بو اصل
دولت بولمدی اکر سزک داخی کمال فطانتکز وعقل
ودرایتکز اصلی وار ایسه جمله سز داخی اسلامه کلورسکز
وچون امرا وخواص وعوام اول کاغدی اوقودیلر جمله
حیرتده قالوب آخر بویله جواب یازدیلر سنک
ابا واجدادکزک کمسنه مسلمان اولمادیلر وقانونه
مخالفدر وچون خاقان مکتوبی مطالعه ایدوب معلوم
ایدر جوابی شویله یازر اول امرایه معلوم اولدیکه سز
قانون بلمزسز زیرا که اول قانون که اجداد قومشلر
ظاهرا ایچون قومشلر وباطنه هیچ بیلمزلر ومسلمانلق
امر معنوی در سزک بنم باطنمده نه سوزکز وار

وبوفاتونی بلمدکزدن جمله منصبدن معزول اولدوکز چون
اول بکلر بوجوابی اشتدیلر جمله منصب قورقوسندن
ایمانه کلدیلر زیراکه کفار مشرقک جمله سینک میلی اسلامه
در وچون خاقان چین اسلامه کلدی جمله خلق چین اسلامه
کلور زیراکه خلق چین پادشاه پرستدر هرنه
امرایدرسه پادشاه قبول ایدرلر واکر اسلام نوری
جانب مشرقده قوّت بولوب ظهوره کلیه کفار
مشرق بلانزاع اسلامه کلوریدی زیراکه آنلرده
حضومت دینی یوقدر • وچون افضل الغزاة فی العالم
مفخر السلاطین روی زمین اعنی سلطان البحرین
ظل الله فی الارض سلطان روم سلّمه الله تعالی
مع العواقب چون چراغ درشب افروزی ودلیل هدایت

ظلمات کفار مغرب اولونسه ونور ایمان ایله اول نور
مغرب پناه جهانگیری نور مشرقیه اولاشدورلرد
ظلمات کفر بریوزندن رفع اولونه معنای اذا جاء
نصر الله والفتح تمام ظهوره کله بالنبی وآله الامجاد
وخاقان انعام ارشوب کجدی چشم امید حقتنک
انعامنه در بیت ای سنجی طبعی که همچون افتاب
حال سکنیان به بنیت روشنست

[illegible] شاه دهم

دربیان قلماق آلتی کره یوز بیک قلماق دور ایدر
هرقیشن یکرم بیک قلماق خطای پادشاهنه کلور
بخشش آلورلر بیک بیک کاورلر وسبب صلحلری
بخششه ذکر اولوندی ومتاع که آنلردن حاصل اولور
سمور در وسدّ اسکندر ذوالقرنین آنلرده در وظلمات

بری ایلر، نیتن در **فصل** بیان تبت و تبت
گیک لری و تبت لر خطای طاغلرنده اولور خلق
صحرایی در بر گروه کیشیدر کفار زنترقدن تتق تاتار
دیرلر انلر دیرلر نسلنز گیک در **حکایت** خطای پادشاهلرندن
برینه بر دشمن عظیم یوز گوستردی خطای پادشاهی
اول دشمن مقابله سنده آلای باغلدی و صوصوزی
گبی بر گیک گلدی خطای پادشاهنک اوکنه گلمنه بلمز
دیبو میدر و یا جادو میدر و یا گیک میدر و خطای
خاننه سویلدی اگر بو قزشلدگی دشمنک باشنین
کسترسیم قزک نکا ویرورسن خطای پادشاهی دانی
شرط ایلدی که اگر کسترسنک باشنی ویرم و بو گوبک
سگردوب دشمن عسکرینک صفنه ایرشدی و بجربوب

اول دشمن پادشاهنک باشنی قوپردی و خطای خاننک
اوکنه بره براقدی و خطای پادشاهی عهدنه وفا
ایلیوب قزینی ویردی و اول گوبک قزک اکنه یاپشوب ب
طاغه آلوب گیدوب انکله جفت اولدی آنلردن
اولاد حاصل اولدی بو تبت لر اول نسلدندر
و بر فاج زماندن صکره اول گوبک اولدی و اولادنه
آنانلری بر کاغد یازوب ویردی که بو خطای
پادشاهنه ایلتک و اول کاغد خاقانه واصل
اولدقده اچوب اوقودی بویله یازمش که سن خطای
پادشاهی سین قزک اول گوبکه ویرمشیدک و اول
گوبک اولوب بو حامل زفه اولانلر انک اولادندن
سنک قزکدن دوغمش در بونلرک یمه سی و اجمه سی و مکانی

خصوصنده خاقان چین نه بیورور خاقان داخی نه مقدار
آنلرک دریاتندن واربه جمله سنه بخشش ویروب
ویمه لرنه وایچملرنه بیلدن بیله انعام ویررلر وداخی
آنلر ایچون مکان خطای طاغلرنده تعیین ایلدی
وتبت خلقی اول گیکدن دردیرلر واول کوچکلر بیله
مشک گیکی اولرلر غایتده بوکلو اولور ویم بیوک دور
وبودیارده سمسونلرک اصلی تبت کوپکلرندن در

فصل در بیان خلق هند که خطایه گلوب پیشکشلر

ایدرلر وانلرک پیشکشلری فیل در کمیله گتورورلر
وبرطایفه هندلردن گوردک صورتلری
عورتلر بکزردی بزی قومادیلر آنلری تحقیق ایله
بلمدک زیرا که بکچیلری واردی منع ایدوب قومدیلر

باب

باب هفدهم در بیان زراعت خطای

بوزکون خطای ایچنده بول بوریدک هب متصل زراعتلی
طاغی وطاشی جمله اکنلکلدر حتی قوملو یرلرکه زراعته
قابل اولمیه ارابه ایله توپراق دوکوب اکمشلر
دو وار اول دیارده یابانه قومزلر اونارمغه زیرا
که هب اکین دروبر گمسنه گندو اکین دوشندورور سیرور
گندو بیلدن بیله دک حکمت الن دواره ویررلر دواره وفا
ایلیه جک دکلو واکی آیدن زیاده اغاج کوکلک یدند
واردق ترتیب ایله خیادان دکملریدی وتمام خطانک
اکنن اوچ حصه ایلرلر بر حصه پادشاهلق اولور
واکی حصه صاحبینک در وکنه صاحبیدن بر حصه بهانه
ایله ویمه دیو آلورلر وکل اکن بغور یله در واول

محلده که بغور باغر نرکه بهالو اولوب مختلق اولور
وخافاندن اول وقت حکم چقارر که مختلطغه علاج ایده‌لر
وجاغدرلر که هرکمک بر آیلغدن زیاده بیچک نرکه‌سی
واریسه چقاروب قپوسنده دکوب صاتنسون
واکر صاتمزسه باشی کیدر وبو اجلدن هرکمک زیاده
نسی واریسه هب صاتر زیرا که دفترده واردر هرکمسنه‌نک
نه مقدار نرکه‌سی اولدیغی وفقرایه بکلک انبارلردن
برر شبنک آزیق وبرورلر واجازت وبرورلر که
فلان مملکتلره وارک اوچ لق در اکر انکله اولمز
اون کونلک بره حکم ایلرلر واکر انکله داخی اولمزسه
نعوذ بالله قیتلق زیاده اولوب ممالکه حکم کوندررلر
که هرکیمسه بوز مد بغدای کتوره اکا اون کشینک

بکلکلک

بکلکلین و برلوم اکی یوز مد کتورورسه بیکرم کشینک
بکلکلین وبرلوم ومثل بونداو اولوح کلو بغدای ونرکه کتوررلر
که مملکت طبوم اولور وداخی منادی ایدررکر شمدن
کیرو کتورمسونلر که قبول اولمز فصل وشهره اود دوشوب
یانذوکده دفع ایچون اوچ نسنه علاج ایلمشلردر انکله
حفظ ایدرلر اولا اول که بکجیلر قومشلر کیجه وکوندز
بازارلرده وسوقاقلرده دکاندن دکانه وقپودن قپویه
جرسلر چکروب وچلغولر تقرلر کیجه وکوندز خدمت مله
والنجی یاپمشلردر که هرکمسنه اوننده برفوچی صو حاضر
قویا اود سوندرمک ایچون وای اول کشینک حالنه
که اوننده حاضر صو بولنمیه واکر اود دوشرسه هرکمسنه
قوتنجه صو کتوروب اود سوندره واوی اول کشینک

حالنه که محله سنده صوکنتوروب اود سوندرمیه واوجنجی
بازارلری ومحله لری بروجهله یاپمشلردرکه اکر اود
دوشدکده سوندرمه لر آنجق بر محله یانه آخر محله
کچمیه وعجایب اول که دکرمنك اشاغه طاشی دونر
اکر بر کمسه دیسه که یوقارو طاشدن دوندرسه بر
داخی دونلای اولوردی برلر تیپه دونرلر که بونم قاعده وقانونز
تغییر وبرمك استز ومذکور اولدی که خان بالغده
اودون طاشن در بلاد ختنه بیان کعبه خطای و
دورت بیك بلدر که شکوفی زماننده یاپمشلر واول
کمسنه لرکه انکه طواحنه واردرلر بولنده ریاضات
غریب وعلمهای عجیب چکرلر وآدمی اوزساك در
واوز ریاضت اولدر که بر طاغ وار غایت یوکسك

اول طاغ کمرنج بر یولاد قازوق وار ادمك بتی دکلو
واول کمسنه که ریاضت کماله ایرشمشدر بلنه براور غانه
باغلرلر واول طاغ باشندن صارقدرلر واول یولادی
قازوقه داسن کلورا اوزرنج اوتورب اورغانی
بلندن چوزر اورغانی یوقارو چکرلر واول ادم قازوق
اوزرنه بنوب اوتورور اکر اشاغه بقرسه کوزلری
قارارور اکر قورقارسه اشغه دوشر واکر دوشسه
پاره پاره اولور واکر قورقمیوب قرق کون اول
قازوق اوزرنده یمیوب واچمیوب واویمیوب
اوتوررسه همان قرق اولد قدح قازوق اوزرندن
اوجوب برطاغ اوزرنده قونز وطاغدن طاغه
اوچار اول طایفه نك برنده یوفقه دربدن وانجه

اینجه کموکدن غیری نسنه یوقدر و بمک اچکلده ادویه
ایله قاینمش صودن غیری نسنه ایچزلر و بعض اهل
ریاضتدن حبس نفس ایلیوب اوچ کون واوچ کیجه ده
برکره نفس آلورلر واول مذکور ادویه ایله قاینمش
ایسیجق صودن ایچرلر ونیه حبس نفس ایلرنه بر ونه ایچر
ونه اویور ونه سویلر براغاجه آرقاسن دیانمش
قاسقتی اولوب اباغی اوزرنده دورر و بر نوع
اهل ریاضتدن شویله ورزش ایلمشلرکه منفذ
ذکردن نفس آلدلر وآنی بلمکه طریق بودر اول
محل نفس ایدجک در بودی اردنده تنشبیله کل
قورلر وسرا وبلیندن بردلوک دلرلر واول دلوکدن
ذکرن بتنبی اوزرنه دونز وکوزدک دبو اشارت

قلور چون نظر ایدرلر کورورلر تنسیدن کل توزی ویرور

باب هجدهم التون وکومش وپول وکاغد

پول بزینه کچر اول یرلرده که یکی شهر بیناء ایلرو پول
اکن کچمزنه انک کبی یرده پادشاهدن حکم و مهر کلورکه
چون پول المزلر بو مهر ایله کاغدی مهرلسونلر پول یرینه
کچسون ایله اتدکدنصکره کمک زمره سی وارکه مهرلو
کاغدی پول یرینه آلمیه واکرباره لانه ویا بوز
آلمزلر وعاقبت عاجز اولورلر منقوری هپ سی اوردی
آلورلر والتون وکمش اقچه کیسه لر شویله قلعی کبی بر
خرج ایدرلر وار وعورت وبیوک وکوچک هپ صراف
ومبصردر واون درلو کمش کذرحله بکم اتنجه قیمتنی بلورلر

باب نوزدهم دربیان قانون سغلمه لرنه

سنو بيله دركه اكر اوغل اتادن وانا اوغلدن قانونه مخالف
بر قوى نسنه كوره بلا توقف غمز ايلردى اولومه وبرو
هيچ قايرمز وبيوك وكوچك وار وعورت بر برينه
مطيع در وبرايشلكره بيورمق وبر سوزى اكى سويلمك
بوقدر وبر سوزيله اول مصلحت بيتر دربغا كه بو اصل
نسنه لر مسلمانلره لايق ايدى واكر دبمكله ايلميه يا غفلت
ايليه قانونده اكا نه انتقام لازم كلورسه ايلرلر ورحم
ايتمزلر قانون فوت قورقسندن

باب [illegible]

دربيان نكارخانهء چين وسپ ممالك چينده هيچ بر شهر
بوقدر كه انك بازارلرنده ومحله لرنده وحوليلرنده بر نكار
خانه اولميه ومصور عجيب صورتلر بله ومنقش غريب
نقشلر بله وعجب نكارخانه چيني تصويرات طندن در

بوقه بغايت مقامهاى باصفاسنت وروح افزاى
جان فزاسنت

فصل

خان بالغده اوچ كره توى
ويرورلر هر طايفه دن ايلچيلره ايروايرو واول قوتلق ده
درلو درلو بخششلر واردر ودرلو طعاملر وهمهء
شيره لر وترتيبله قومشلردر وسازنده لر وخواننده لر
خاقانك خاص سرايندن خيل خيل حاضر دورمشلر
وخان بالغ شهرندن اولونلر جالردن كروه كروه حاضر
اولمشلردر واول اثناده خاص خادملرندن خاقانك
بر خادم ودنبن كه التى بيك عسكرك بكلربكيسى در هبرا
طاش بكلرندن در وبو اكيسى داخى التى بيك عسكرك باشنده در
وبكلربرر اكيسى داخى بيشم كمر قوشانوب اول تحمل مذكوره له
كلوب تخت روانلرندن اينوب واول بيشم كمرلرى

بللرندن چوب والتوندن مرصع جوهری کمرلر قوشانوب
بجوب بنیم تخت لر اوزرنده اوتورردلر ساغنه و
صولنه ایلچیلره تعظیم واکرام قلدقدن صکره عیش و
نوشه باشلیوب اول ایلچیلر یمیه واجمیه تکلیف
ایلرلر وسازنده لر سازه مشغول وخواننده لر
خوش اوازه لر ایله ناله زاره مشغول وایون جیلر
کروه کروه سرطرفنده رقص انواعیله رقص ایدرلر

فرد
میان محلس می ومطرب بکار باید
که ازو کف ترا سینه روح در سماع آید

واثنای
ساز وصحبتنده وکرمی عیش وعشرتده ناکاه طقوز
دانه قزلر حسن وصورتده مستثنای خوبان خان
بالغ در جمله بم قد وهم سن وهم زاد جمله سی زربفت

لباسلردن وخطایی اطلسلردن کیمشلر وباشلری اوچوق
وکاکللری پریشان ایلمشلر وزلفلری حلقه حلقه
یوزلرینه براقمشلر واول لعبتان چینی واول کل
غنچه های نوباوه نورسته نوشکفته بیردن اکه کوزکدیلر
که کلیوردرلر اصول ایله ومقامیله ایاق باصارلر
وچون اصول ایله کلوررلر ورقص مقامیله خدمت
یوزن یره سوررلر واون اکی مقامده رقص قلورلر
وتکرم دورت شعبده اصول کوسترلر که غریب اول
مجلسدن فلکه جفا رسیده نان اصول ومقامیله سانکلرله
رقص ایده ایده جفالر کیدرلر واول قزلردن
صکره طقوز اوغلان که هربری کوزل ومحبوب اوتون
دورت یاشنده خورشید طلعتلو وماه سیما

بری پیکرلر جمله هم قد و هم سن و هم زاد بصد زینت
و طراوت و لطافت و ظرافت گروه اول و کلمه لری
اصول مذکورله و مقاماتیله رقصلرینک حالاتی
و سماعلرینک حرارتی و عذارلرینک طراوتی
موقوف قدر سماعه و نظره . و اوچ نسنه اول دیارده
وار که عزدیارده کورلمدک و اندن ایورک مکرکه
جنت اوله بری عناب که غایتده اری و طاتلو
و تمام طاغده و دوزده و باغ و باغچه سنده بیت
عناب . در اکنجی گل خشخاشن و اوچنجی گل نیلوفر
و هر کوچک کل نسبی کبی صد برگ و صد رنگ و خطایلر
کبیده چوق تکلف ایلرلر و هر برده اکی شیر بوز دو
و اوچ بوز قفنان و اونر فانت بر بری اوزرنه کیرلر

و هرنه لباس که بوغنده گیه لر گلجک بنفشه گیمرلر ددا
و مواآبده کبیدوکلرین اول برآبده گیمرلر و اتوز یل گیمن
قفتانی صات لرکه اکه یلد زیرا انلر بکه انلر
مغزلر و موتی لرینی کوترمدح بیش التی یل براق
لنزلر مثل منارة لر کسر لر کاغدن و اچی طبطلو
رنکارنک گلی لر کاغدن اشاغه سندن یوقاریسنه
دک و کمه بسار لر کاغدن اچ طبطلو رنکارنک گل گردن
و بونلرک غرابت و لطافت ایله عجب اکردنباده
عنبر برده بله لر بامغن

مثنوی

اللغت ارا انسنک تصویر اجل	فالدک اف جاودان دلم برل
زنده جاوید را اف نه غم	جان اکر هردم جفنه از الم
سرلمک کوکلنده وار نور اکه	اول کوکلدن لمعه اقدسوی

هم ویرردی دل محنت کشانه	صیقل جان و جلاسندن بستان
با اجل ایله دلها آشنا	اقو اوز فضل اله ای رهنما

حکایت

فلاطون اول که استاد جهاندی	مگر در ابتدا عزم جهاندی
که استخراج زر تدبیر فلسیا	بقردن سیغیه و اکسیر قلیا
جو اولدی الکیل برگوشه ده کم	ز قشر بیضه دن وز موی مردم
شویله اکسیر قلدی معتبر اول	ز اندک کیمیا بسیار زر اول
جو زر قلماق شویله آسان اولدی که	بقیمت خاک زر یکسان اولدی
کندوسینه سولدکی دل بندی بیلکه	که اکسیر ایله سن بر جوهر خویش
جو قشر بیضه و موی سر امروز	ز جهدک کیمیا اولدی دل افروز
نه قشر بیضه دن اکسک بو جانک	نه موی سر فزون دراز دوانک
جو عزم جزم الدیکی بر اد اول	ز خلق عالم اولدی برکنار اول

کرکوی جوهریدن کیمیاسی	دولوا اولدی اکی عالم ضیاسی
اکا محو اولبن مه تا بماهی	اولوندی کشف اسرار الهی
بیک ایل مقدار در اسرار نشست	کیجه کوندز زدر دکار نشست
قشن قومش بردار و اکنده	سرر ایدی هب اعضالرنده
ککل اعضاسینه بیک نوع ترایدی	سوق نیک دفعنه هم او تیر ایدی
دوز تمتش ایدی بردار و دیکر	که با زکون سرردی خویشتن بر
دکو لوردی اندن قبل اندام	ووردی نفت تابستانش ایام
اکنه بردرلو داروایلر ایدی	سرالتی بیلده بر لقمه بریدی
طوررایدی مزاجی هم بتعدیل	ورومازدی رطوبت اکی تحویل
اکرچه افضل روی زمین دی	دو بانصد سال بیک اجک یوییدی
اکا واردی ارسطالیس ناکاه	سکندر اولمشیدی اکا همراه
اوتورمش ایدی افلاطون در اندوه	بغاری قور قولودر جنبش کوه

درختی واردی وچشمهٔ آب فلاطون قالمش ایدی سینه پر تاب
نوح ایلیوبن اونزور اول قالدور بن باشینی سوله دی اول
سکندر دیدی اوبر سخن کوی که کلدک اکیمو اینجا سخن جوی
جوابن ویرد اول استاد ایام که خاموشلک درر نقد سر انجام
چو خاموشیست زنک جاودانی برنک جاودان اول تا بمانی
سکندر دیدی استرسک طعامی کتز مکدن بولم عالی مقامی
شنو یله ورد جواب اول مرد دانا که ای خسرو تنم هرز مکردان
هی کم یدوکن اکا نیرزد بهرز وار که تن خوردن نیرزد
قرن کم ایلک جای نجابت اکا نه علم سیغر نه فراست
سکندر دیدی ای مرد جهان تو او بو آسایشلی ایله بر زمان تو
جوابن ویردی پرحکمت اندیش که بیحد او بغو وار در نکادر بیش
دیمک اولمز که اول خدمت وخوبدر بکا خود عمر صانور سن بکون در

چو بردم بولدم بن تازه جانی روا اولمز اکر بتسام زمانی
جو اولدی سویلمکدن دل پریشان چقوب بر طاغه قاچدی بم زبان
سکندر هم ارسطالیس هشیار بهم اغلادیلر از درد بسیار
اگر سن کیمیای عالم افروز بلمز سنک زا فلاطون در اموز
تنک ایله ولی دل درد کردان شو بولدن کیمیا ایلدی مردان

مثنوی

جون بلادا هم کوکل از بهر یار در طریقت قلدی از جان اختیار
قالدی در کنج ریاضت متصل اهل دل کزلو سوی حق میل دل
اول که استر رهبر این راه جست دی کوکل از غیر بردارد نخست
دل جلا کر بولسه آو روی یار ز نجلا ظاهر اولور نوری آشکار
ابلوای چون در طلبده پا و سر اولسک از فقر اندکی با بی خبر

فصل اوستادلر منارهٔ کبی میل لر کیشلر کاغددن

واجی طبطلو رنکلو کل لر و بوکسک درکلر اوجندن سرنکون
آصلمش ایکن یوکسکلکی ولطافتله دنیاده غیر دیارده
کورمدک وبرنه بوکنا بع یازلدی دلیل و عبرت وحکمت
دیدوک واول که خطانک اطرافی آلتی ایلق دیوار
وخندق دیدک اول کذرکاه عدو ایدی آنی پیته
ایلدیلر وسویلندی که خطای عسکرن بیکار قوم لر
وهرزمان که عبیری ایش اولمز اول خندق ودیوارده
ایشلهدرلر بیکار درمسون دیو وخطاییلر دیرلرکه
خطای اون اوج بیک بلده بوکماله ارشمشدر زیراکه
کیجه وکوندزی بیله صبرلر ویتیش یوز بیله بیک بیل دیرلر
آنلرک بیک بیلی برقرن در آنلر یاننده واصل
خطاییلر اولاد قابل در وجون قابل هابیلی اولدردی

وقابل

وقابلی قصاص ایلدیلر قابلک اولادی کافر اولدیلر واولاد
آدم علیه السلم قابل اولادینی ارالرندن سوردیلر واولاد
قابل جانب مشرقه واروب که انقطاع ارض در دکر ارض
خطای درمکان ایلدیلر وجانب شرقی وجنوبیسی
دکزیدی وجانب غربی وشمالیسی صحرادر واول مقام
وطن ایدنوب تدبیر ایلدیلر که اکی طرف دکزدر و
اکی طرفی که صحرادر خندق ودیوار ایلیه لر اکی یانی
دکزه ارشه تاکه دشمن انلره ودوارلرنه واکین کرنه
فرصت وظفر بولمیه لر وییتش یوز بیل که خطاییلر بیک
بل حساب ایلرلر اول خندق ودیوارک ومملکتک
معمورلغنه چالشدیلر وچون اول فتنه معمور اولدی
الکنجی قسمه باشلدیلر وخطاییلر جانبجه بیک بیل اخی

اکی قسم خندق ودیوارنه وشهرلر یاپوب معمور قلمه‌سنه
چالشدیلر واوچنجی قسمه داخی بیک بیل شویله
چالشدیلر ودوردنجی قسمه داخی بیک بیل ودردنجی
قسمه ایرشدکده قلماق چوقالمشلریدی که خلق
صحرایی که خطایه عدودر قلماقدن جنکله یر آلوب
خندق ودیوار ایلیوب وشهرلر وحصارلر معمور
ایلدیلر واول تاریخدن بری جنکله قلماقدن یر آلوب
خندق ودیوار ایلیوب شهر وحصار یاپوب معمور
ایلمکده درلر تا بو زمانه دک وبر کره خطای عسکرنه
راست کلدم بر یرده شهر یاپمغه کدرلریدی قاچ
بیک ارابه بیل وکلنک وقازمه وقوچی واودون
وطوب وتفنک وجبه ویراق چوب بوکلتمشلریدی

دورور

وبرور شهرکبی ارابه عسکرک چورسنده دوزمشلردر
وصحرا قلماقنه وارمقده ایدلر وطوب وتفنک ایله قلماق
طایفه‌سن شویله قورقتمشلر که هر طاغده وصحراده
که اوتلو وصولو یرلرده که وطن قلمشلردر چون خطای
عسکرینک کلدکن کوروب بیله‌لر اول یری ترک ایلیوب
براقوب کدرلر وخطاییلر قلماقک یرینه طمع ایدرلر
ومال‌لرینه ودوارلرینه طمع ایتمزلر وقلماق خطاییله
جنک ایدمزلر زیرا که خطا بیلر طوب وتفنک ایله
جنک ایدرلر وقلماق قلرک اوق ویاییدن غیری نسنه
لری یوقدر واکثرا اوقلرینک دمرنی بلغیدن وآت
نعل وکیک بوینوزندن وششن بوینوزیدن و
اغاج نعل وششیش ایلر ضرورتدن واغاج چناقده

آتش بشورر شوبله که اتی براتوب وصوقیوب
وطاشنی قزدروب اغاج چناق اچنه براقورلر ونرلکه
قاینایوب ونزک جوش اولدی بشدی وقلماقلک
بعضیسی کورک کیر وبعضی سمور کیر یاز کونی دنلرو
کیر وقش کونی بوکن کیر ودوشک ویورغان
تهب دریدر وایپلک قویون سکری وبکنه وبجاق
وبوز بهالودر وبر تک نبه بر قیون وبر ودلر وقلماقلک
قیونی وآتی ودوه سی جوق اولور وبمک لری آودن
وکیک وقولان ویابان قیونی ویابان آتی ویابان
دوه سی جوق اولور وخطا بیلر هر بری که قلماقدن
آلورلر وهر بر صوبه که ارسشودلر مبصرلدینجه
بیوروررسه حصارلر وشهر معظم ضبطی یدی مرتبه ده

در

درکه اکی ساعت نجومیده خندق که قزارلر واول
بیعدو قوجیلر یله بر دفعه صو قویمغیله کل دیوارلر
یبارلر وهرنجه معظم شهر اولورسه اکی دفعه صو
قویمغیله دیواری کلدن تمام ایلرلر واچنه عسکر
قوبارلر مروریله اشلمیه واول آغر عسکر کجر بریز
داخی کیدر وبو اسلوب اوزرنه قلماق قلره بری طاتار
ایلمشلردر واونه سندن قلماق اودده بر صودن
اوتزدر بربل جنک ایلرتاتارلر یله وبو سببدن
قلماق پادشاهی خطای خانیله جنک ایلدی و
مذکور اولدی که خطای خانی اسیر ایلدی وعاقبت
کوبکی ایلدی وعهد وصلح ایلدی که من بعد قلماق
برنه خطا بیلر طمع ایلمیه لر وباقی احوال ماسبقده کچدی.

وخطای عسکری دیوکار آدم صورت برمنزلده که
قونارکیجه داخی اولسه بیکار اولمزلر یا حصار ویا
شهر یاپار واکر اول منزل تعمیره قابل اولمزیسه
اول منزلی نشانه ببز قومازلر یا عسکرک چوره سنه
خندق قازرلر واکر طاشلو آلوب قازمیه قابل
اولمزیسه طاشدن دیوار چوررلر ویا طاش طوده‌لر
یغارلرکه اکر قاچ ییل کچر ایسه بیلنورکه
بوندن خطای عسکری قونوب کچمش و قورقولغی
برلرده حصار وشهر یاپمق ویا برآی واکی آیلق
یولی خندق ودیوار چکمک وطاغلر دلوب و
طاشلر کسوب بیوک صولر آقتمق خطای عسکرنک
بویتیه ایشلریدر وخطایک دکز طرفندن آلتی

آیلق

آیلق یول منزلدن منزله هپ سرا اوردی متصل شهر
وحصارلردر وجمله سنده عسکر هپ براقیله حاضر و
مهیا اکر دشمن دکز طرفندن کلورسه آنلره قارشو
دوره‌لر وخطاییلر هر خصوصده مضبوط ومعموردر
حقا که مملکت ضبطنی الله سبحانه وتعالی آنلره ویرمش
وکچمش عادل پادشاه‌لرک علامتن هپ اول
دیارده کوردک عدل داول‌لری قومشلر ونشانجی‌لر
کاغذ صونمغیچون سرای قپولرندن بری معین
اولمشدر واولاق طوتمق مطلقا اول دیارده
وغیر ظلم‌لر بونک امثالی یوقدر وجمیع احوال
بو کتابده تفصیل اوزره ذکر اولندی محل‌لرنده
فصل خطا بقیه‌ء قلماقدن ترکستان

وتوران زمینده چابک سوار وجنک جوی ودلیر
بوقدر زیراکه اوقی هم ساغنه وهم صولنه آتارلر
وبخن آتی قویروغندن طوتوب آتی قورلر وکیکلری
آووده کمند آتمغله دونرلر وجمله فنونده ونشکر
کشلکده ار وعورت وقزلر هپ برابر دورلر
وقلماق قزلری ایروبیش اون بیک عسکر اولور
وبکلری قزی باش اولوب آقنه کیدرلر وجنک
ایلرلر وار وعورت وقزلری صورتده برابردر
زیراکه ارلری کوسج اولور وباشلرنده ارنیک
وعورتنک وقزلرینک هپ جاغولو بورک اولور
وقلماق طایفه سینک اکر جمیع انواع بیان ایدوز
بو کتاب داخی اولمق لازم کلور بو مقدار ایله کفایت

اولونوری **فصل** وخطاییلر دیرلرکه ابتدا
زمان آدمدن بو زمانه دک بزم مملکتمز فوابلق کورمش در
وطوفان نوح بزه ایرشمامش وبزم مملکتمزدن غیری
هپ ممالک انقلا بده در وبزم ضبطمز وضابطه مز
کبی امور ملکیه ده هیچ برده وهیچ پادشاهده
بوقدر وحقا که من کل وجوه مملکتلرنی اهل
خیانتدن وخللدن قورتارمشلردر وهیچ تاریخده
حرامی خطایده آدم اولدردکن کیمسنه ایشتمش
وکورمش دکل واکر حرامی وخاین پیدا اولورسه
ده باش قالدره بلمز وخطاینک مضبوطلکی و
عجایباتی یعنی چین وماچین دیارینک آندن زیاده
درکه شرح وبیانیله تمام اوله

جون كه كل كجدى كلستان قالدى بوش بلبل شوريده هم اولدى خموش

تم بعون الله وحسن توفيقه

والحمد لله اولاً

وآخراً